

Nr 9.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

(Jordbruksutskottets utlåtanden och memorial nr 1, 14, 19, 45, 47, 48, 51, 53, 65, 66, 68, 69, 72, 86, 91, 96, 100, 102, 103, 104, 107, 110, 111, 112, 113 och 115.

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens *nionde* huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Sättet för de extra anslagens upptagande i riksstaten.

Beträffande det ändrade sätt för de extra anslagens upptagande i riksstaten, som i innevarande års statsverksproposition kommit till användning, får riksdagen i vad rör nu ifrågavarande huvudtitel allenast hänvisa till sin skrivelse i ämnet den 23 februari 1917.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 14 saml. 9 häft. (Nr 9.)

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 13 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln i punkten 1 föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående lönerreglering för Eders Kungl. Maj:ts kansli, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, i ordinarie anslaget till jordbruksdepartementets avdelning av nämnda kansli beräkna en förhöjning från 59,300 kronor med 63,700 kronor till 123,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 14 april 1917 avlåten proposition, nr 230, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag föreslagit riksdagen att i händelse av godkännande av vissa i statsrådsprotokollet framlagda statförslag bland annat höja det ordinarie anslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från 59,300 kronor med 56,200 kronor till 115,500 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 373 anmält, har riksdagen höjt det ordinarie anslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från 59,300 kronor med 56,200 kronor till 115,500 kronor.

Lantbruksstyrelsen.

2:o) Under punkt 2 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den särskilda proposition angående anslag till en extra byrå i lantbruksstyrelsen, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 17,000 kronor.

Sedermera har meddelande lämnats därom, att frågan om framställning till innevarande års riksdag uti ifrågavarande ärende förfallit, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å 1918 års stat.

Om vad sålunda förekommit, har riksdagen härigenom velat erinra.

3:o) Under punkt 3 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anställande av ytterligare ingenjörbiträden hos lantbruksstyrelsen på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 5,000 kronor.

I den av riksdagen år 1914 godkända staten för lantbruksstyrelsen är upptagen en anslagspost å 10,000 kronor till ingenjörbiträden å den agrikutortekniska avdelningen i styrelsen.

1916 års riksdag beviljade på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för anställande av ytterligare ingenjörbiträden hos lantbruksstyrelsen på extra stat för år 1917 ett anslag av 10,000 kronor samt medgav Kungl. Maj:t rätt att därav under år 1916 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 5,000 kronor.

Nu ifrågavarande framställning avser beviljande för åren 1917 och 1918 för ändamålet ifråga av ett till 15,000 kronor förhöjt extra anslag utöver det i staten upptagna beloppet.

Anslagsökningen, i vad den avser år 1917, är närmast föranledd av stegrat behov inom nämnda styrelse av granskningsbiträde till följd av den av 1916 års riksdag beslutade höjningen av norrländska avdikningsanslaget till 1,900,000 kronor ävensom därav att för år 1917 tillgängliga medel av allmänna avdikningsanslaget uppgå till ett belopp av mer än 500,000 kronor. Utredningen i ärendet ger vid handen att medel för ifrågavarande ändamål för år 1918 kommer att erfordras till enahanda belopp, som visat sig behöfligt för år 1917. Någon invändning torde sålunda icke kunna göras mot storleken av det av Kungl. Maj:t för ovannämnda båda år för ändamålet ifråga begärda anslaget, så mycket mindre som av Kungl. Maj:t under år 1916 utfärdade nya, i vissa avseenden lindrigare bestämmelser angående bidrag från ovannämnda anslag enligt vad departementschefen framhållit torde kunna antagas medföra, att det allmänna avdikningsanslaget, som hittills blott till en mindre del använts, blir i ökad mån taget i anspråk.

Riksdagen får följaktligen anmäla, att riksdagen för anställande av ytterligare ingenjörbiträden hos lantbruksstyrelsen på extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må härav under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 5,000 kronor.

4:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 333, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av

statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för anställande från och med den 1 juli 1917 av en extra tjänsteman å lantbruksstyrelsens lantbruksbyrå å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag, högst, 4,500 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav låta under innevarande år av tillgängliga medel utanordna 1,500 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 351 anmält, har riksdagen med bifall till förevarande framställning för anställande från och med den 1 juli 1917 av en extra tjänsteman å lantbruksstyrelsens lantbruksbyrå å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, 4,500 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må härav låta under innevarande år av tillgängliga medel utanordna 1,500 kronor.

5:o) Under punkt 4 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för extra biträden hos lantbruksstyrelsen m. m. å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 13,675 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel härav utanordna 1,575 kronor.

Behovet av de föreslagna anslagsökningarna finner riksdagen till fullo ådagalagt genom den i ärendet förebragta utredningen. Beträffande det för år 1917 avsedda beloppet, så anser riksdagen i likhet med departementschefen och på av honom anförda skäl, att detsamma bör utgå allenast för de tre sista kvartalen eller med 1,575 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen för extra biträden hos lantbruksstyrelsen m. m. å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 13,675 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel härav utanordna 1,575 kronor.

Lanthushållningen.

6:o) Under punkt 5 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det under ordinarie anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar» upptagna anslag till understödjande av premiering av nötboskap, nu 120,000 kronor med 45,000 kronor till 165,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest

under året sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i anspråk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål.

Ifrågavarande anslag bestämdes av 1914 års förra riksdag till 160,000 kronor. På grund av de stora krav, som under rådande förhållanden ställdes på statsverket, nedsatte riksdagen år 1915 på framställning av Kungl. Maj:t samma anslag till 80,000 kronor och medgav, att vad som kunde kvarstå oanvänt å anslaget vid 1915 års slut finge under år 1916 användas för avsett ändamål. Av 1916 års riksdag bestämdes detsamma till 120,000 kronor för år 1917. Nu föreslås en höjning av anslaget ifråga med 40,000 + 5,000 kronor till 165,000 kronor. Den sålunda föreslagna anslagsökningen avser vad de 40,000 kronorna beträffar i verkligheten allenast att bringa ifrågavarande anslag åter till dess av 1914 års förra riksdag bestämda belopp 160,000 kronor. Vad däremot angår de begärda ytterligare 5,000 kronorna, så föranledes denna ökning av det under nästföljande punkt biträdda förslag om anslag för år 1918 för uppläggande och tryckning av första delen av en riksstambok över svartbrokig låglandsras. De för denna stamboks fortsatta förande erforderliga medel ha nämligen liksom beträffande stamböckerna över fjällras och ayrshireras av Kungl. Maj:t beräknats att utgå av premieringsanslaget, vilket emellertid enligt vad framgår av statsrådsprotokollet icke lämnar därtill tillgång utan en förhöjning å 5,000 kronor.

Riksdagen har ingen erinran att göra mot det av Eders Kungl. Maj:t nu framställda förslaget, så mycket mindre som detta anslag, enligt vad ovan framhållits, blivit på grund av vissa extra ordinära förhållanden nedsatt. Riksdagen får följaktligen anmäla, att riksdagen höjt det under ordinarie anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till understödjande av premiering av nötboskap, nu 120,000 kronor, med 45,000 kronor till 165,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att, därest under året sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i anspråk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål.

På grund av detta beslut har omförmälda anslagstitel i sin helhet höjts med motsvarande belopp av 45,000 kronor eller från 372,450 kronor till 417,450 kronor.

7:o) Under punkt 6 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för uppläggande och tryckning av första delen av en riksstambok över svartbrokig låglandsras å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 10,000 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna detta belopp.

Med anledning av lantbruksstyrelsens framställning i ämnet har departementschefen ansett sig böra förorda, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för uppläggande av riksstambok över svartbrokig låglandsras. Då 1917 års premieringsanslag icke lämnade tillgång att bekosta uppläggande och tryckning av stambokens första, grundläggande del samt medel därtill icke syntes departementschefen böra av Kungl. Maj:t anvisas utan riksdagens medverkan, har departementschefen tillstyrkt, att ett anslag å extra stat för ändamålet nu begäres av riksdagen. De för stambokens fortsatta förande erforderliga medlen borde däremot liksom beträffande de bägge andra stamböckerna bestridas från premieringsanslaget, vilket av sådan anledning såsom ovan nämnts höjts med 5,000 kronor.

Då riksdagen med hänsyn till den svartbrokiga låglandsrasens stora betydelse håller före, att intet bör underlåtas, som är ägnat att främja densamma, har riksdagen för uppläggande och tryckning av första delen av en riksstambok över svartbrokig låglandsras å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna detta belopp.

8:o) Under punkt 7 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till lantbruksinstitutet vid Ultuna samt till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för dessa institut beräkna dels en förhöjning i de ordinarie anslagen till dessa institut från 161,200 kronor med 53,800 kronor till 215,000 kronor dels ock å extra stat för år 1918 ett belopp av 12,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 304, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna de av chefen för jordbruksdepartementet framlagda i berörda statsrådsprotokoll intagna förslagen till stater för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, att tillämpas från och med år 1918, ävensom de av honom föreslagna

villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i dessa stater för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara, att den, som med eller efter ingången av år 1918 tillträder ordinarie befattning å någon av dessa stater, skall vara pliktig att underkasta sig de för avlöningsförmånernas åtnjutande fastställda villkor och bestämmelser samt att den innehavare av ordinarie befattning vid något av instituten, vilken icke före den 1 december 1917 anmäler, att han vill övergå till den nya staten och underkasta sig de för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt densamma stadgade villkor och bestämmelser, och vilken ej heller kan lagligen därtill förbindas, skall varda bibehållen vid de enligt dittills gällande ordinarie stat honom tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels, vid bifall till vad sålunda föreslagits, höja ej mindre det under anslagstiteln: undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar under nionde huvudtitelu upptagna anslag till lantbruksinstitutet vid Ultuna från 74,300 kronor med 18,050 kronor till 92,350 kronor än även det under samma anslagstitel upptagna anslag till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 86,900 kronor med 25,400 kronor till 112,300 kronor,

dels ock å extra stat för år 1918 under nionde huvudtiteln såsom förslagsanslag, högst, anvisa för bestridande av vissa kostnader för bränsle m. m. vid lantbruksinstitutet vid Ultuna 3,700 kronor samt för enahanda ändamål vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp 7,550 kronor.

I fråga om de behövliga anslagsbeloppen är att märka, att avdrag för fri bostad m. m. bör göras vad institutet vid Ultuna vidkommer med 750 kronor för en var av 8 professorer och med 150 kronor för vardera vaktmästaren eller tillhopa med 6,300 kronor. Vad institutet vid Alnarp angår har departementschefen erinrat att 1915 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag höjde anslaget till detta institut med 500 kronor, enär den bostadslägenhet, som förut begagnats av adjunkten i anatomi och fysiologi, behövde tagas i anspråk för andra ändamål, och adjunktens bostadsavdrag på grund därav skulle upphöra. För den å den nu föreslagna nya staten upptagne laboratorn, vilken motsvarar nyssnämnde adjunkt, bör alltså icke bostadsavdrag nu beräknas. Avdrag bör däremot ske med enahanda belopp som vid Ultuna för 9 professorer och 2 vaktmästare eller inalles med 7,050 kronor. De behövliga anslagen bliva då för Ultuna 92,350 kronor och för Alnarp 112,800 kronor,

utvisande ökningar å respektive 18,050 kronor och 25,900 kronor eller tillhopa 43,950 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en i anledning av förevarande proposition inom riksdagen väckt motion, varuti hemställts, att riksdagen måtte vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 304 medgiva, att lektorn vid lantbruksinstitutet vid Ultuna P. E. Ullberg, om han utnämnes att från och med den nya statens ikraftträdande vara professor vid institutet, må för erhållande av ålders-tillägg till lönen tillgodoräknas sin tjänstetid både som lektor och adjunkt.

Riksdagen delar den av departementschefen uttalade uppfattningen om angelägenheten av att en löneroglering för lantbruksinstitutens ordinarie personal nu äger rum. Beträffande sättet för lönerogleringens genomförande har riksdagen icke funnit anledning frågå lönerogleringskommitténs av departementschefen gillade ståndpunkt; och hava de i staterna upptagna anslagsposterna av riksdagen befunnits erforderliga. Jämväl de av departementschefen föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staterna för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar synas riksdagen överhuvudtaget väl avvägda. Enligt samma villkor och bestämmelser må professor, vilken utnämnts att innehava sådan befattning från och med de nya avlöningsstaternas trädande i ti lämpning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före nämnda tidpunkt innehaft lektorstjänst vid någotdera av ifrågavarande institut i vad denna tid överstiger 10 år. På sätt motionären föreslagit anser riksdagen emellertid, att nuvarande lektorn vid Ultuna P. E. Ullberg bör för åtnjutande av ålderstillägg såsom professor få tillgodoräknas jämväl den tid, varunder han innehaft adjunktstjänst vid institutet så mycket mer som ett sådant medgivande torde vara en konsekvens av riksdagens i motionen omförmälda beslut.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* godkänt de av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslagen till stater för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt för lantbruks- och mejeriiinstitutet vid Alnarp, att tillämpas från och med år 1918, ävensom de av departementschefen föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i dessa stater för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar, *dels* förklarar, att den, som med eller efter ingången av år 1918 tillträder ordinarie befattning å någon av dessa stater, skall vara pliktig att underkasta sig de för avlöningsförmånernas åtnjutande fastställda villkor och bestämmelser samt att den innehavare

av ordinarie befattning vid något av instituten, vilken icke före den 1 december 1917 anmäler, att han vill övergå till den nya staten och underkasta sig de för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt densamma stadgade villkor och bestämmelser, och vilken ej heller kan lagligen därtill förbindas, skall varda bibehållen vid de enligt dittills gällande ordinarie stat honom tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom, *dels* höjt ej mindre det under anslagstiteln: undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar under nionde huvudtiteln upptagna anslag till lantbruksinstitutet vid Ultuna från 74,300 kronor med 18,050 kronor till 92,350 kronor än även det under samma anslagstitel upptagna anslag till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 86,900 kronor med 25,900 kronor till 112,800 kronor, *dels* å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, anvisat för bestridande av vissa kostnader för bränsle m. m. vid lantbruksinstitutet vid Ultuna 3,700 kronor samt för enahanda ändamål vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp 7,550 kronor, *dels ock* medgivit, att lektorn vid lantbruksinstitutet vid Ultuna P. E. Ullberg, om han utnämnes att från och med den nya statens ikraftträdande vara professor vid institutet, må för erhållande av ålderstillägg till lönen tillgodoräknas jämväl den tid, varunder han omedelbart före nämnda tidpunkt innehaft ordinarie lärarbefattning vid institutet, i vad denna tid överstiger 10 år.

9:o) Under punkt 8 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för beredande av statsbidrag med 12,000 kronor till lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet höja det under ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till trädgårdsundervisningen från 36,800 kronor med 12,000 kronor till 48,800 kronor.

I den del av den å ordinarie stat under denna huvudtitel upptagna anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar», som är av bestämt anslags natur, ingår ett anslag till trädgårdsundervisningen å 36,800 kronor. Av detta anslag äro 4,800 kronor avsedda till fyra resestipendier för trädgårdsskötselns studerande, under det att återstoden utgår såsom statsbidrag till tre trädgårdsskolor, därav 12,000 kronor till vardera av skolan vid Alnarp och en skola i mellersta Sverige, nu förlagd till Adelsnäs i Östergötlands län, samt 8,000 kronor till en skola i norra Sverige, nu förlagd till Härnösand.

Denna organisation genomfördes på Kungl. Maj:ts förslag vid 1909 års riksdag och har därefter ej undergått annan ändring, än att statsbidraget till skolan i mellersta Sverige blivit höjt från ursprungligen 10,000 kronor till sitt nuvarande belopp, 12,000 kronor.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, däri hemställdes, att riksdagen för beredande av ökning i det till statens trädgårdsskola i Härnö-and utgående statsanslaget från 8,000 till 10,000 kronor måtte höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» under niönde huvudtiteln uppförda anslag till trädgårdsundervisningen från 48,800 kronor till 50,800 kronor.

Att lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet genom sin verksamhet fyllt en betydelsefull uppgift i arbetet för tillgodoseende av den lägre trädgårdsundervisningen synes riksdagen ostridigt. Skolan har hittills för sin verksamhet icke åtnjutit något statsunderstöd. Enligt vad statsrådsprotokollet ger vid handen torde emellertid skolan, därest sådant understöd icke nu beviljas, på grund av otillräckliga medel sättas ur stånd att fortsätta sin verksamhet. Med hänsyn härtill och då riksdagen i likhet med departementschefen håller före, att skolans nedläggande skulle för trädgårdsskötselns upprätthållande och förkovran vara ofördelaktigt, anser riksdagen, att statsbidrag nu bör beviljas densamma för att trygga dess fortbestånd. Det för ändamålet beräknade anslaget ger icke anledning till någon riksdagens erinran.

I motionen framhålles, hurusom, sedan det till trädgårdsskolan i Härnö-sand nu utgående anslaget år 1909 bestämdes, utgifterna för skolans verksamhet i så hög grad stegrats, att nu tillgängliga medel visat sig vara otillräckliga. Under hänvisning tillika till hurusom anslaget till trädgårdsskolan vid Adelsnäs år 1914 fått sitt anslag ökat från 10,000 till 12,000 kronor eller till samma belopp, som nämnda år beviljats trädgårdsskolan vid Alnarp, under det att anslaget till Härnö-sandskolan bibehållits oförändrat, har i motionen hemställdes om en ökning av anslaget till denna skola med ett till 2,000 kronor beräknat belopp. Såsom ytterligare stöd för berörda framställning har i motionen framhållits, hurusom skolans föreståndare hittills icke något år fått åtnjuta den till föreståndaren avsedda fulla lönen 3,000 kronor utan årligen nödgats avstå större eller mindre del därav för skolans uppehållande, och må- te, därest ökat statsbidrag ej erhöles enligt vad i motionen uppgivits, jämväl under återstoden av den kontrakterade tiden största delen av hans lön tagas i anspråk för elevernas kosthåll.

Ifrågavarande trädgårdsskola har alltsedan år 1910 med ovan nämnda statsbidrag uppehållit sin verksamhet. Under denna tid och särskilt alltsedan krigsutbrottet hava såsom i motionen aumärkts prisen å snart sagt alla förnödenheter i hög grad stegrats och kostnaderna för skolans verksamhet i samma mån ökats. För uppehållande av ifrågavarande skolas verksamhet i dess ursprungliga omfattning, något som enligt riksdagens förmenande är av stor vikt för den norrländska trädgårdsskötselns utveckling och förkovran, torde sålunda vara av nöden, att skolan nu beredes ett något ökat statsbidrag. Riksdagen, som anser riktigt, att anslag för ändamålet ifråga anvisas till så stort belopp att icke såsom hittills synes hava skett förlust för skolans innehavare behöver uppstå, finner den ifrågasatta anslagsökningen skälig.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den i ämnet väckta motionen *dels* för beredande av statsbidrag med 12,000 kronor till lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet, *dels ock* för beredande av ökning i det till trädgårdsskolan i Härnösand utgående statsanslaget från 8,000 kronor till 10,000 kronor höjt det under ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till trädgårdsundervisningen från 36,800 kronor med sammanlagt 14,000 kronor till 50,800 kronor.

10:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 9 föreslagit har riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» förut upptagna anslag till reseunderstöd för lantbrukets studerande må under år 1918 användas för de ändamål, för vilka anslaget är avsett.

11:o) Under punkt 10 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna sådant tillägg till gällande villkor för statsunderstöd till lant-hushållsskolor, att, därest vid sådan skola hållen kurs omfattar minst 24 veckor, såsom bidrag för kursen må efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå ett belopp av högst 2,700 kronor, därav 1,500 kronor såsom grundanslag, under samma villkor i övrigt, som nu äro föreskrivna för åtnjutande av dylikt statsunderstöd.

I avseende å statsbidrag till lant-hushållsskola gäller enligt beslut vid riksdagarna 1912 och 1915 samt kungörelserna den 29 juni 1912

och den 18 juni 1915 följande. För varje vid lanthushållsskola hållen kurs skall efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå såsom statsbidrag ett belopp av högst 1,800 kronor, därav 1,000 kronor såsom grundanslag, under villkor, bland annat, att antalet elever vid kursen uppgår till minst 12, dock med rätt för Kungl. Maj:t att i vissa fall medge dispens från detta minimiantal; att inom orten tillskjutes ett belopp, som, med inräknande av elevavgifterna, uppgår till minst det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget; samt att för varje 500 kronor av statsunderstödet minst en frielev eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift äga åtnjuta undervisning vid kursen under vissa närmare angivna förutsättningar.

Nu föreliggande förslag går ut därpå att, jämte det de nuvarande kurserna och villkoren för statsunderstöd till dem bibehållas, statsbidrag må medges jämväl till längre kurser av viss minsta varaktighet, varhelst sådana inrättas.

Beträffande sättet för ifrågavarande längre kursers anordnande har departementschefen anfört, att vid sådana kurser ökad vikt borde läggas på de praktiska övningarna och att för sådant ändamål skolan borde vara förenad med ett mindre jordbruk med ladugård, svin- och hönsgrård ävensom trädgård. För en kurs, som påginge allenast under vinterhalvåret, torde dock praktiska övningar i trädgården knappast kunna fordras. Då de speciella bestämmelserna härom borde få sin plats i reglementet, har departementschefen icke ansett sig nu behöva närmare ingå på dem.

Den minsta tidslängden för dessa längre kurser borde, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, vara 24 veckor. Minsta elevantalet för att i allmänhet grundlägga rätt till statsbidrag torde böra bibehållas vid 12.

Beträffande statsbidragets storlek och sättet för dess beräkning har departementschefen anslutit sig till lantbruksstyrelsens förslag, avseende ett grundanslag å 1,500 kronor och därutöver ett högsta statsbidrag av 1,200 kronor under förutsättning av lika stort ortsbidrag. Dessa bidragsbelopp äro hälften större än de nu till 12-veckors kurser utgående och torde, ehuru minsta undervisningstiden fördubblas, vara för skolorna betryggande, eftersom vissa utgiftsposter erhöles jämförelsevis ringa ökning genom en dylik förlängning.

I likhet med lantbruksstyrelsen har departementschefen ansett någon ändring i villkoren icke nu böra ske ifråga om antalet frielever och sättet för ortsbidragets beräkning.

Borttagandet av bestämmelsen om, att inträdessökande skall hava

minst ett år allvarligt deltagit i de vid ett lantmannahem förekommande göromål har departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka. I likhet med de bägge byråcheferna, som reserverat sig mot lantbruksstyrelsens uttalande i denna del, har det syns departementschefen betänkligt att genom villkorets borttagande öppna tillträde till dessa skolor för unga kvinnor, som alldeles saknade praktisk vana vid lantmannagöromål. Man torde nämligen, även med den avsedda utsträckningen av de praktiska övningarna, icke kunna påräkna, att den vid skolan erhållna praktiken bleve tillräcklig för att ensam utgöra underlag för ett nöjaktigt tillgodogörande av den teoretiska undervisningen, desto mindre som kursen fortginge blott under en del av året, och praktik i de arbeten, som plägade eller till och med måste vara förlagda till den övriga delen av året, svårligen eller omöjligen kunde beredas vid skolan.

Riksdagen delar den av departementschefen i hans yttrande till statsrådsprotokollet uttalade mening i den föreliggande frågan. Under återopande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen godkänt sådant tillägg till gällande villkor för statsunderstöd till lantbruksskolor, att, därest vid sådan skola hållen kurs omfattar minst 24 veckor, såsom bidrag för kursen må efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå ett belopp av högst 2,700 kronor, därav 1,500 kronor såsom grundanslag, under samma villkor i övrigt, som nu äro föreskrivna för åtnjutande av dylikt statsunderstöd.

Ändring i ordinarie förslagsanslaget till lantbruksskolor å 60,000 kronor erfordras icke på grund härav.

12:o) Under punkt 11 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att ifråga om ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» vidtaga den förändring, att det däri ingående bestämda anslaget till lantbruksinstitutet m. m. och den del av detta anslag, som avser den lägre lantbruksundervisningen, minskas med det belopp av 100,000 kronor, som är bestämt till understöd åt vissa elever vid lantbruksskola, lantmannaskola, lantbruksskola och fast undervisningskurs för småbrukare, samt att under anslagstiteln uppföres med be-teckning »understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter» ett nytt förslagsanslag av 100,000 kronor, från vilket må, enligt av riksdagen prövade grunder och av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, utgå understöd till elever vid nyssnämnda skolor och kurser samt under förutsättning av bifall till vad i punkt 19 av förevarande huvudtitel föreslagits till elever vid utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 350 anmält har riksdagen med bifall till förevarande framställning i fråga om ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» vidtagit den förändring att det däri ingående bestämda anslaget till lantbruksinstitutet m. m. och den del av detta anslag, som avser den lägre lantbruksundervisningen, minskas med det belopp av 100,000 kronor, som är bestämt till understöd åt vissa elever vid lantbruksskola, lantmannaskola, lantbruksskola och fast undervisningskurs för småbrukare, samt att under anslagstiteln uppföres med beteckning »understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter» ett nytt förslagsanslag å 100,000 kronor, från vilket må, enligt av riksdagen prövade grunder och av Eders Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, utgå understöd till elever vid nyssnämnda skolor och kurser samt till elever vid utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.

På grund av riksdagens beslut under punkterna 8, 9 och 12 här-
ovan kommer ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk
och lantmannanäringar» att höjas från 697,750 kronor med sammanlagt
57,950 kronor till 755,700 kronor samt erhålla följande uppställning:

Bestämt anslag:

Lantbruksinstitutet m. m. kronor 395,700: —

Förslagsanslag:

Understöd åt lantmannaskolor...	kronor 200,000: —	
Understöd åt lantbruksskolor	» 60,000: —	
Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstal- ter	» 100,000: —	» 360,000: —
		tillhopa kronor 755,700: —

13:o) Under punkt 12 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för täckande av uppkommen brist å 1916 års expensanslag för lantbruksinstitutet vid Ultuna å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

Då ifrågakommande brist uteslutande har uppkommit på grund av de stegrade bränslekostnaderna, har riksdagen för täckande av uppkommen brist å 1916 års expensanslag för lantbruksinstitutet vid Ultuna å extra

stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel forskottsvis utanordna detta belopp.

14:o) Under punkt 13 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för täckande av uppkommen brist å 1915 och 1916 års expensanslag för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,500 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel forskottsvis utanordna detta belopp.

Den uppkomna bristen, av vilken i runt tal 3,500 kronor belöper sig på år 1915, har förorsakats icke blott av ökade bränslekostnader utan jämväl av ökade kostnader för elevernas kosthåll, för vilket institutet har att svara, ävensom av ökade priser å renhållning, reparationer, körslor, dagsverken och dylikt.

Då någon invändning icke synes riksdagen kunna göras mot det föreliggande förslaget, har riksdagen för täckande av uppkommen brist å 1915 och 1916 års expensanslag för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 8,500 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel forskottsvis utanordna detta belopp.

15:o) Under punkt 14 i huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till undervisningsmateriel för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

Till undervisningsmateriel för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1908—1917 anvisat ett anslag av 3,000 kronor. Då samma behov av extra ansag till undervisningsmateriel vid nämnda institut torde komma att under år 1918 föreligga som under de föregående åren, har riksdagen, i likhet med vad under senare åren skett, till undervisningsmateriel för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 3,000 kronor.

16:o) Under punkt 15 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att på extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag å högst nedan angivna belopp anvisa dels till hovbeslagsskolan vid Alnarp 4,500 kronor, dels ock till täckande av uppkommen brist i skolans räken-

skaper 2,500 kronor eller tillhopa 7,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna det för täckande av berörda brist avsedda anslaget.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet anvisade riksdagen på extra stat för år 1914 till hovbeslagsskolan vid Alnarp ett anslag av 7,000 kronor, därav 3,500 kronor skulle användas till täckande av förskottsvis bestridda utgifter till samma skola under år 1913.

För vart och ett av åren 1915 och 1916 har riksdagen, likaledes å extra stat, anvisat till skolan ett anslag av 3,500 kronor.

På förslag av Kungl. Maj:t höjde 1916 års riksdag anslaget för år 1917 till 4,500 kronor.

Det till hovbeslagsskolan för innevarande år bestämda anslaget synes av utredningen i ärendet att döma jämväl erforderligt för år 1918. Dessutom begäres nu ett anslag å 2,500 kronor till täckande av genom dyrtiden och alldeles nödvändiga reparationer uppkommen brist i skolans räkenskaper. Då någon erinran icke synes riksdagen kunna göras mot framställningen ifråga, har riksdagen på extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag å högst nedan angivna belopp anvisat, *dels* till hovbeslagsskolan vid Alnarp 4,500 kronor, *dels ock* till täckande av uppkommen brist i skolans räkenskaper 2,500 kronor; eller tillhopa 7,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna det för täckande av berörda brist avsedda anslaget.

17:o) I en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition nr 252 har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att för beredande under läsåret 1917—1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor statsbidrag må från det under nionde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantmannaskolor, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder äro erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med högst 250 kronor för ordinarie kurs och högst 100 kronor för en andra årskurs samt därutöver med högst 200 kronor i familjetillägg till den, som vid läsårets början är anställd i egenskap av ordinarie lärare, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder;

b) med högst 250 kronor för ordinarie kurs och högst 100 kronor

för en andra årskurs till varje ordinarie lärare, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring enligt de i punkt a) angivna grunder; samt

c) med högst 200 kronor för ordinarie kurs och högst 100 kronor för en andra årskurs till varje icke ordinarie lärare, som har en tjänstgöringsskyldighet av minst 15 timmar i veckan.

2) Såsom bidrag till ifrågavarande tillfälliga löneförbättring utgå av det belopp, som för varje särskilt fall må komma att bestämmas, två tredjedelar av statsmedel, under villkor att den återstående tredjedelen tillskjutes genom bidrag från orten, elevavgifter inräknade.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehåft två inom riksdagen väckta motioner, vari hemställts, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 252 måtte

dels bevilja den föreslagna tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid lantmannaskolor att utgå för såväl år 1917 som 1918, samt

dels besluta, att sagda löneförbättring skall till hela sitt belopp bestridas av statsmedel.

Emot Eders Kungl. Maj:ts förslag om beviljande av tillfällig löneförbättring för ifrågavarande lärarpersonal under år 1918 har riksdagen intet att erinra. Vad beträffar grunden för denna löneförbättring, så har riksdagen däremot icke kunnat helt biträda Eders Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen har sålunda icke ansett sig böra medverka till, att principen om särskilt lönetillägg för familjeförsörjare varder tillämpad i fråga om den tillfälliga löneförbättringen för ordinarie lärare, utan har riksdagen ansett riktigare, att alla ordinarie lärare erhålla tillfällig löneförbättring med samma belopp. I fråga om storleken av detta belopp har riksdagen ansett sig böra föreslå högst 350 kronor för vinterkurs och högst 100 kronor för sommarkurs. Beträffande icke ordinarie lärare ansluter sig riksdagen till Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Den i motionerna gjorda hemställan, att ifrågavarande löneförbättring skulle helt utgå av statsmedel, har riksdagen icke ansett sig kunna biträda.

Vad angår spörsmålet om tillfällig löneförbättring jämväl för innevarande år, har riksdagen av principiella skäl icke ansett sig kunna biträda det i motionerna framställda förslaget härom. Med hänsyn därtill, att innevarande års riksdag beviljat särskilda medel för beredande av krigstidshjälp åt samtliga statstjänare för år 1917, har riksdagen dock ansett, att något extra understöd också bör beredas förevarande personalgrupper under detta år. Riksdagen håller därför före, att krigstidshjälp bör utgå till lärare vid lantmannaskolor för år 1917 med ett belopp av 250 kronor för ordinarie lärare och 150 kronor för icke ordinarie lärare.

Genomförande av detta förslag skulle enligt av riksdagens vederbörande utskott verkställd beräkning kräva ett anslag av 57,000 kronor, vilket bör ställas till Kungl. Maj:ts förfogande under år 1917.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt de i ämnet väckta motioner

I) medgivit, att för beredande under läsåret 1917—1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor statsbidrag må från det under nionde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantmannaskolor, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, utgå enligt följande grunder, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder äro erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med högst 350 kronor för ordinarie kurs och högst 100 kronor för en andra årskurs till varje ordinarie lärare samt

b) med högst 200 kronor för ordinarie kurs och högst 100 kronor för en andra årskurs till varje icke ordinarie lärare, som har en tjänstgöringsskyldighet av minst 15 timmar i veckan.

2) Såsom bidrag till ifrågavarande tillfälliga löneförbättring utgå av det belopp, som för varje särskilt fall må komma att bestämmas, två tredjedelar av statsmedel, under villkor att den återstående tredjedelen tillskjutes genom bidrag från orten, elevavgifter inräknade;

II) beslutat, att för år 1917 krigstidshjälp av statsmedel skall utgå till lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor med 250 kronor till ordinarie lärare vid ordinarie kurs eller ordinarie- och en andra årskurs samt med 150 kronor till icke ordinarie lärare vid ordinarie kurs eller ordinarie- och en andra årskurs, som har en tjänstgöringsskyldighet av minst 15 timmar i veckan, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter i ämnet, som må vara erforderliga;

III) för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande krigstidshjälp på extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 57,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna detta belopp.

18:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 16 gjorda framställning har riksdagen medgivit, att av statskontoret förskottsvis bestridda kostnader för en till bostad åt en underlärare vid Alnarps trädgårdsskola avsedd byggnad må ersättas av uppkommande vinst å rörelsen vid Alnarps trädgård.

19:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 17 föreslagit, har riksdagen i likhet med vad skett för åren 1914—1917 till anordnande av utbildningskurser för kontrollassistenter å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 14,800 kronor.

20:o) Under punkt 18 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1918 till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare använda vad som vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å förut beviljade anslag för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän; dels ock för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 16,300 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915 anvisat anslag av 18,800 kronor till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän.

På förslag av Kungl. Maj:t medgav vidare riksdagen, att under år 1916 för enahanda ändamål finge användas vad som vid utgången av år 1915 kvarstode oanvänt å anslaget för ändamålet. Å anslagen för de tre åren 1913, 1914 och 1915 å tillhopa 56,400 kronor hade intill den 1 oktober 1915 utbetalts allenast 11,000 kronor. Då det kunde antagas, att återstoden, 45,400 kronor, vore tillräcklig att bestrida, förutom utgifterna under återstoden av år 1915, jämväl utgifterna under åren 1916 och 1917, även om dessa skulle uppgå till ett av lantbruksstyrelsen numera till 18,700 kronor beräknat belopp för år, föreslog Kungl. Maj:t år 1916 riksdagen att medgiva, att under år 1917 till anordnande av ifrågakomna kurser finge användas vad som vid utgången av år 1916 kunde kvarstå oanvänt å anslaget för samma ändamål. Detta förslag blev av riksdagen bifallet.

Utredningen i ärendet ger vid handen, att å ifrågavarande anslag vid ingången av år 1918 beräknats finnas en besparing å 3,700 kronor och att det för samma år såsom erforderligt ansedda beloppet till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän utgör 18,700 kronor, vadan nytt anslag för år 1918 för detta ändamål skulle erfordras till ett belopp av 15,000 kronor. Ifrågavarande framställning avser emellertid jämväl beviljande av ett belopp av 1,300 kronor för anordnande av utbildningskurser för svinskötare i närmaste överensstämmelse med vad nu sker ifråga om ladugårdsförmän.

För utbildning av svinskötare har staten hittills icke vidtagit några åtgärder. Den starka utvecklingen, som under senare åren ägt rum på

svinskötselns område, torde emellertid giva vid handen, att kravet på rationellt praktiskt och teoretiskt utbildade svinskötare icke låter sig avvisas och då svårigheter visat sig att erhålla nödigt antal sådana svinskötare, synes det nu föreliggande förslaget vara värt beaktande. De föreslagna kursernas anordnande i överensstämmelse med de grunder, som nu gälla beträffande ladugårdsförmän, finner riksdagen välbetänt och torde det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som härför kunna finnas erforderliga. Det för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän beräknade beloppet föranleder icke någon erinran från riksdagens sida liksom ej heller beloppet av det för de nya kurserna begärda anslaget. — Mot den av departementschefen ifrågasatta höjningen av ersättningen till vederbörande läroanstalter för den i utbildningskurserna för ladugårdsförmän ingående teoretiska undervisning har riksdagen intet att erinra.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att Kungl. Maj:t må under år 1918 till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare använda vad som vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å förut beviljade anslag för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän, *dels ock* för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 16,300 kronor.

21:o) Under punkt 19 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna i huvudsaklig överensstämmelse med den av chefen för jordbruksdepartementet i statsrådsprotokollet tillstyrkta plan å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 7,000 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 350, anmält, har riksdagen i anledning av förevarande framställning till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet tillstyrkt plan å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, *högst*, 7,000 kronor.

22:o) Under punkt 20 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den särskilda proposition angående anslag till statsbidrag för anställande av jordbrukskonsulenter, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 110,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27

april 1917 avlåten proposition, nr 333, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att såsom reservationsanslag å extra stat för år 1918 anvisa, att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas, såsom bidrag till anställande av

dels tretton jordbrukskonsulenter i Dalarna och Norrland under villkor, att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest, 32,500 kronor,

dels en jordbrukskonsulent inom vartdera av Kalmar läns norra och Gottlands läns hushållningssällskaps områden under enahanda villkor och under förutsättning därjämte, att vederbörande hushållningssällskap bidrager till konsulentens avlöning med minst 1,250 kronor, 2,500 kronor,

dels ock aderton jordbrukskonsulenter i övriga delar av södra och mellersta Sverige under villkor, att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest samt att vederbörande hushållningssällskap under samma år på egen bekostnad och utan anlitande till någon del av statsbidraget anställer en eller flera ytterligare jordbrukskonsulenter, 45,000 kronor, eller tillsammans 80,000 kronor,

ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må för bidrag från detta anslag stadga de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 351, anmält, har riksdagen med bifall till förevarande framställning såsom reservationsanslag å extra stat för år 1918 anvisat, att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas, såsom bidrag till anställande av *dels* tretton jordbrukskonsulenter i Dalarna och Norrland under villkor, att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest, 32,500 kronor, *dels* en jordbrukskonsulent inom vartdera av Kalmar läns norra och Gottlands läns hushållningssällskaps områden under enahanda villkor och under förutsättning därjämte, att vederbörande hushållningssällskap bidrager till konsulentens avlöning med minst 1,250 kronor, 2,500 kronor, *dels ock* aderton jordbrukskonsulenter i övriga delar av södra och mellersta Sverige under villkor, att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest samt att vederbörande hushållningssällskap under samma år på egen bekostnad och utan anlitande till någon del av statsbidraget anställer en eller flera ytterligare jordbrukskonsulenter, 45,000 kronor, eller tillsammans 80,000 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må för bidrag från detta anslag stadga de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

23:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 21 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för år 1917, å extra stat för år 1918 anvisat, att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas, såsom bidrag till anställande av *dels* vandringsrättare i Dalarna och Norrland 24,000 kronor, *dels ock* vandringsrättare i södra och mellersta Sverige 18,000 kronor eller tillsammans ett reservationsanslag av 42,000 kronor, under villkor att övriga kostnader för vandringsrättarna bestridas av landsting, hushållningssällskap eller eljest, samt på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

24:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 22 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för åren 1911—1917 till utbildande av en stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m. å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

25:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 23 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för åren 1914—1917 såsom statsbidrag åt Fredrika Bremer-förbundets lanthushållningsskola vid Rimforsa för utbildande av lärarinnor å extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag, högst, 8,000 kronor.

26:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 24 därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för åren 1914—1917 såsom statsbidrag åt Uppsala enskilda läroverks fackskola för huslig ekonomi för utbildning av lärarinnor i lanthushållning å skolans lantgård Brogård å extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag, högst, 5,500 kronor.

27:o) Under punkt 25 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* höja den i staten för stuteriöverstyrelsen upptagna anslagspost till vaktmästares avlöning och expenser från 1,400 kronor med 600 kronor till 2,000 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att uppgå till 15,400 kronor, *dels ock* medgiva, att till mötande av motsedd brist för år 1917 å samma anslagspost må av ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande användas ett belopp av högst 600 kronor.

Enligt utredningen i ärendet är det ökade medelsbehovet föranlett *dels* av större förbrukning av skrivmaterialier och betydligt höjda pris å dessa, *dels* väsentligt ökade kostnader för uppvärmning av styrelsens nya ämbetslokal *dels ock* höjning av vaktmästarens avlöning.

Då någon invändning icke synes riksdagen kunna göras mot det framställda förslaget, får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* höjt den i staten för stuteriöverstyrelsen upptagna anslagspost till vaktmästares avlöning och expenser från 1,400 kronor med 600 kronor till 2,000 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att uppgå till 15,400 kronor, *dels ock* medgivit, att till mötande av motsedd brist för år 1917 å samma anslagspost må av ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande användas ett belopp av högst 600 kronor.

28:o) Under punkt 26 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja den del av det under anslagstiteln »hästavelns förbättrande» upptagna ordinarie reservationsanslaget, som är avsedd till understödande av prisbelöningar av hästar, från 100,000 kronor med 60,000 kronor till 160,000 kronor.

Det ordinarie anslaget till hästavelns förbättrande bestämdes av riksdagen år 1914 till 370,470 kronor, bestående av ett förslagsanslag, friheter, å 1,070 kronor samt ett reservationsanslag å 369,400 kronor, därav 160,000 kronor till prisbelöningar av hästar.

På grund av de stora krav, som under rådande förhållanden ställdes på statskassan, minskade riksdagen på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för år 1916 berörda anslag till 40,000 kronor. Därefter ökades likaledes på framställning av Kungl. Maj:t ifrågavarande anslag för år 1917 med 60,000 till 100,000 kronor. Det nu föreliggande förslaget avser att bringa anslaget ifråga tillbaka till det belopp, vartill det såsom ovan nämnts bestämts av riksdagen år 1914.

Då detta synes riksdagen välbetänkt, föranleder förslaget i fråga ingen erinran från riksdagens sida.

Beträffande det av departementschefen i hans yttrande till statsrådsprotokollet framställda förslag att bestämma ersättningen till ordförändarna och de av Eders Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna i hästpremieringsnämnderna i överensstämmelse med vad som redan gäller beträffande ledamot eller suppleant i remonteringsstyrelsen vid remontuppköp, så har riksdagen intet att däremot erinra.

Med åberopande av det nu anförda och under erinran tillika att detta anslag liksom det under punkt 6 här ovan omförmälda på grund av extraordinära förhållanden blivit nedsatt får riksdagen anmäla, att riksdagen höjt den del av det under anslagstiteln »hästavelns förbättrande» upptagna ordinarie reservationsanslaget, som är avsett till understödande av prisbelöningar av hästar, från 100,000 kronor med 60,000 kronor till 160,000 kronor.

På grund av detta beslut har anslaget till hästavelns förbättrande upptagits med 370,470 kronor, därav ett förslagsanslag, friheter, å 1,070 kronor.

29:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 27 därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för åren 1911—1917 till extra personal vid Flyinge hingstdepå å extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag, högst, 4,630 kronor.

30:o) Vidare och i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 28 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för år 1917 å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att under de villkor, Kungl. Maj:t må bestämma, utgå för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunna innefattas under benämningen »inhemska häststammar».

31:o) Under punkt 29 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att Kungl. Maj:t må till understödjande av stamboksföring rörande hästar under de villkor, Kungl. Maj:t må bestämma, under år 1918 använda vad som vid utgången av år 1917 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål, dels ock å extra stat för år 1918 för samma ändamål anvisa ett anslag av 8,000 kronor.

Riksdagen har på Kungl. Maj:ts förslag anvisat å extra stat för vartdera av åren 1914 och 1915 ett anslag av 10,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t skulle äga bestämma, utgå för understödjande av stamboksföring rörande hästar.

Vid utgången av år 1914 fanns en oanvänd behållning å förenämnda anslag av 5,500 kronor. Då det syntes antagligt, att ej heller 1915 års anslag skulle komma att fullständigt tagas i anspråk, samt den behållning å dessa två års anslag, som alltså borde kunna påräknas vid 1915 års utgång, ansågs böra vara tillräcklig för tillgodoseendet av bidragsbehovet under år 1916, och fördenskull nytt anslag icke vore erforderligt, föreslog Kungl. Maj:t år 1915 riksdagen allenast att medgiva, att Kungl. Maj:t finge för ifrågavarande ändamål under år 1916 använda vad som vid utgången av år 1915 kunde kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål. Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Vid utgången av år 1915 fanns å anslaget en behållning av 12,000 kronor. Med anledning härav begärdes för år 1917 nytt anslag endast till

belopp av 6,000 kronor jämte rätt att använda behållning vid 1916 års slut. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

På sätt framgår av statsrådsprotokollet torde en behållning av 2,000 kronor kunna antagas förefinnas å anslaget i fråga vid 1917 års utgång.

Då utredningen i ärendet ger vid handen att nytt anslag för år 1918 är behöfligt till sådant belopp, att den ursprungliga anslagssumman av 10,000 kronor blir tillgänglig, har riksdagen *dels* medgivit, att Kungl. Maj:t må till understödjande av stamboksföring rörande hästar under de villkor, Kungl. Maj:t må bestämma, under år 1918 använda vad som vid utgången av år 1917 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål, *dels ock* å extra stat för år 1918 för samma ändamål anvisat ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

32:o) Under punkt 30 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1915, 1916 och 1917 anvisat ett anslag av 750 kronor för avlönande av en karantänsvakt vid karantänsanstalten i Haparanda för husdjur samt för bestridande av anstaltens kostnader för bränsle, lyse, telefon och desinfektionsmedel m. m.

Av den nu ifrågasatta anslagsökningen å 250 kronor är enligt utredningen i ärendet 200 kronor avsedda såsom förhöjning av arvodet till karantänsvakten, vars arbete så ökats att han svårigen kan jämsides ostört sysselsätta sig med annat arbete och 50 kronor till höjning av posten för oförutsedda utgifter (inklusive desinfektionsmedel).

Riksdagen finner ingen anledning till erinran mot det framställda förslaget och har därför till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

33:o) Under punkt 31 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till avelscentra för nötboskap å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 12,000 kronor.

År 1902 begärde Kungl. Maj:t första gången hos riksdagen anslag till bildande och upprätthållande av avelscentra för nötboskap, och anvisade riksdagen för vart och ett av åren 1903—1910 medel för detta ändamål. Efter tävlan utsågos dylika avelscentra år 1906.

År 1908 gjorde Kungl. Maj:t framställning till riksdagen om anordnande efter ny plan av förnyad tävlan för utseende av avelscentra. Riksdagen anvisade för dessa tävlingar jämte upprätthållande av de vid

dem utsedda avelscentra anslag å extra stat för vart och ett av åren 1909—1915. Den 21 april 1911 utsågos avelscentra vid denna tävling.

År 1913 framlade Kungl. Maj:t förslag till riksdagen om anordnande av ytterligare en tävling för utseende av avelscentra enligt plan, som innefattade åtskilliga förändringar i förut gällande bestämmelser. Kostnaderna för denna tävling beräknades till 122,000 kronor, varav 27,000 kronor skulle tagas från avkastningen av fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling samt återstående 95,000 kronor beräknades skola av riksdagen anvisas med 16,000 kronor för år 1914, 14,000 kronor för år 1915, 17,000 kronor för år 1916 samt 12,000 kronor för vart och ett av åren 1917—1920. Riksdagen har för varje av åren 1914—1917 anvisat de sålunda beräknade beloppen.

Avelscentra vid denna tävling hava utsetts den 12 maj 1916 i fråga om besättningar av ayrshireras och den 22 september 1916 i fråga om besättningar av fjällras.

Då förevarande anslagsäskande står i överensstämmelse med av riksdagen förut gillad plan för anordnande av tävlingar för utseende av avelscentra, har riksdagen till avelscentra för nötboskap å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

34:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 32 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1907—1917 ägt rum, till främjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län anvisat å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor.

35:o) Under punkt 33 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att vad vid utgången av år 1917 möjligen kvarstår oanvänt å anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen må under år 1918 användas för enahanda ändamål, dels ock å extra stat för år 1918 för samma ändamål anvisa ett anslag av 90,000 kronor.

Riksdagen har för varje år från och med år 1898 anvisat anslag å extra stat till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Anslagens belopp hava växlat allt efter behovet för året och tillgången på besparade medel för ändamålet. På 1917 års stat har riksdagen för ifrågavarande ändamål uppfört ett anslag av 75,000 kronor, varjämte riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1916 möjligen icke blivit använt av tidigare för ändamålet beviljade anslag finge under år 1917 användas för enahanda ändamål.

Det för ifrågavarande ändamål för år 1918 föreslagna beloppet, eller 90,000 kronor, finner riksdagen motiverat genom den i ärendet förebragta utredningen. Det för år 1918 disponibla beloppet skulle därigenom komma att uppgå till samma belopp, som beräknats finnas tillgängligt för år 1917. Riksdagen har *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1917 möjligen kvarstår oanvänt å anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen må under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* å extra stat för år 1918 för samma ändamål anvisat ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

36:o) Under punkt 34 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till åtgärder för höjande av landets svinavel å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 65,000 kronor.

Till åtgärder för höjande av landets svinavel har riksdagen anvisat å extra stat för vart och ett av åren 1912—1914 ett anslag av 30,000 kronor, för vardera av åren 1915 och 1916 ett anslag av 40,000 kronor samt för år 1917 ett anslag av 50,000 kronor.

Departementschefen har fullständigt instämt med lantbruksstyrelsen beträffande önskvärdheten av att ifrågavarande anslag, vilket visat sig vara av stor betydelse för upphjälpare och befordrande av denna viktiga och speciellt för de mindre jordbrukarna lämpade gren av husdjurskötseln, erhöle den av styrelsen föreslagna höjningen eller med 15,000 kronor. I likhet med lantbruksstyrelsen hölle departementschefen nämligen för sannolikt, att anspråken på anslaget komme att stegras, och det syntes angeläget, att dessa anspråk kunde vinna tillmötesgående. Huru viktigt det för beredande av tillräcklig näringstillgång åt vårt folk är, att vi inom landet äga en leveranskraftig svinavel, hade den senaste tidens erfarenhet tillfullo ådagalagt.

Då riksdagen till fullo delar den av departementschefen uttalade uppfattningen om vikten av att ifrågavarande för lantbruket och folknäringen ytterst betydelsefulla gren av husdjurskötseln kraftigt understödjdes och det med hänsyn härtill föreslagna förhöjda anslagsbeloppet icke ger anledning till någon riksdagens erinran, har riksdagen till åtgärder för höjande av landets svinavel å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

37:o) Under punkt 35 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvidan på den proposition angående statsanslag till åtgärder för befrämjande av fårskötseln, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att

avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 35,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 10 april till riksdagen avlåten proposition, nr 205, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till fåravelns befrämjande å extra stat för år 1918 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Uti skrivelse den 10 maj 1915 nr 101 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa undersökning rörande möjligheterna att verksamt befrämja fårskötseln inom landet, särskilt med hänsyn till ökad och förbättrad produktion av ull och dennas användning i svensk industri, samt vidtaga de åtgärder, som i anledning av en sådan undersökning kunde prövas lämpliga.

Efter det riksdagens skrivelse remitterats till kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen för avgivande av gemensamt utlåtande och det befunnits, att frågan tarvade en närmare utredning rörande de åtgärder, som borde vidtagas för främjande av fårskötseln, begärde och erhöill lantbruksstyrelsen Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för ändamålet. Lantbruksstyrelsen kallade härtil förre lantbruksskolföreståndaren J. Södergren, godsägaren friherre R. Hermelin, sekreteraren hos Kronobergs läns hushållningssällskap Karl Meijer, undervisaren i fårskötsel Th. Hoffman-Bang och förre lantbruksskolföreståndaren John Nathorst, vilka den 10 oktober 1916 avgivit betänkande, som blivit befordrat till trycket i en mindre upplaga. I detta betänkande hava de sakkunniga yttrat sig angående orsakerna till ullproduktionens och fårstockens minskning i landet samt om fårskötselns ställning till det nutida jordbruket. De hava funnit, att fårskötseln i allmänhet mycket väl kan bedrivas även i förening med ett intensivt jordbruk, samt framlagt skäl för att densamma bör kunna lämna ett ekonomiskt fördelaktigt resultat. Härför kräves emellertid understöd från statens sida samt organisation. I sådant avseende hava de främst föreslagit anordnande av fårpremiering, inrättande av fåravelsföreningar och stamboksföring av avelsdjur, nämligen dels en riksstambok för cheviot-, shropshire- och oxfordshiredownras och dels länsstamböcker för lantras, vidare upprättande av avelstationer och anordnande av ullutställningar. De hava vidare förordnat, att den nuvarande befattningen såsom »undervisare i fårskötsel» måtte ändras till statskonsulentbefattning, att en lämplig broschyr i fårskötseln måtte utgivas på statens bekostnad samt att det måtte tillses, huruvida icke svensk ull kunde så mycket som möjligt användas vid tillverkning av ylleveror för statens behov och, om det låte sig göra,

vid leveranser företräde lämnas tillverkare, som använde svensk ull. Vid betänkandet hava fogats förslag till reglemente för den med statsmedel understödda fårpremieringen inom riket samt till kungörelse angående statsanslag till åtgärder för höjande av landets fåravel. Dessa författningsförslag äro i huvudsak byggda på motsvarande författningar angående åtgärder för svinavelns höjande. Statsbidrag skulle enligt förslaget utgå till fårpremiering med högst så stort belopp, som hushållningssällskap eller landsting, vart för sig eller i förening, tillskjutit därtill under året; till fåravelsstationer med högst hälften av det belopp, som hushållningssällskapet under året utbetalt till bildande och upprätthållande av dylika stationer, dock högst 500 kronor; till bildande av fåravelsföreningar med högst så stort belopp, som hushållningssällskapet för ändamålet anvisat, dock ej utöver 50 kronor för varje förening; till stamboksföring av lantras med högst så stort belopp, som hushållningssällskapet eller landstinget, vart för sig eller i förening, för sådan stamboksföring under året tillskjutit; samt till ullutställningar med högst hälften av det belopp, som hushållningssällskapet under året av tillskjutna medel utbetalt för omkostnader för utställningar, pris och premier däruti inbegripna. För statsbidrags erhållande hava vissa villkor i särskilda fall föreslagits. Statens kostnader för dessa åtgärder hava de sakkunniga förslagsvis beräknat sålunda:

Fårpremiering	kronor	15,000	
Fåravelsstationer	»	6,000	
Fåravelsföreningar	»	6,000	
Stamboksföring	»	3,000	
Ullutställningar.....	»	5,000	kronor 35,000.

Nämnda ämbetsverk hava den 14 mars 1917 avgivit utlåtande i ämnet.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

»Den i riksdagens skrivelse avsedda frågan är, såsom den erhållna utredningen tydligt visar, ur många synpunkter synnerligen behjärtansvärd. Utredningen utvisar enligt min mening även behovet av statens stödjande medverkan. Jag anser det vara alldeles riktigt, att åtgärderna huvudsakligen inriktas på upphjälpande av själva fårskötseln. De förslag, vilka framställts i sådant syfte och som nära ansluta sig till de åtgärder, vilka i avseende å svinskötseln visat sig framgångsrika, synas mig välbetänkta. Jag vill därför härutinnan ansluta mig till de sakkunnigas av ämbetsverken förordade förslag, men vill framhålla, att ändringar och jämkningar i förslaget kunna finnas behövliga såväl nu som isynnerhet

framdeles, allteftersom fårskötseln utvecklas och erfarenhet om åtgärdernas verkan erhålles. I den mån sådana ändringar icke röra huvudgrunderna för statsbidragens beräkning, böra de kunna vidtagas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande.

Då kommerskollegiet förmått sig hava för avsikt att vid granskning av uppgjort förslag till ny leveransförordning beakta den mycket viktiga synpunkten, att svenska varor må, där icke påtagliga statsintressen åsidosättas, i möjligaste mån givas en gynnsammare ställning vid statsleveranser än utländska varor, torde för närvarande någon särskild åtgärd i detta hänseende icke böra ifrågasättas.

Förslaget om statsunderstöd till ullutställningar bör, om det realiserar, bliva till stort gagn. Det är nämligen tydligt, att okunnighet om industriens fordringar på ullen samt bristande organisation bland försäljarna i hög grad minskat möjligheterna för fårskötseln att lämna ett ekonomiskt tillfredsställande resultat. Vad ämbetsverken anfört angående utställningarnas anordnande m. m. torde böra vinna beaktande vid anslagsvillkorens bestämmande.

Mot den beräknade storleken av det behöfliga statsbidraget har jag icke något att erinra. För korthetens skull och i analogi med övriga anslag till befordrande av aveln av särskilda slag av husdjur, där endast husdjurets namn men icke de produkter det lämnar omförmäles i anslaget titel, anser jag anslaget lämpligen böra gälla »fåravelns befrämjande».

Till en början vill riksdagen framhålla, hurusom den åvägabragta utredningen synes riksdagen hava styrkt den i riksdagens förenämnda skrivelse uttalade uppfattning, att åtgärder för ullproduktionens befrämjande i första hand böra inriktas på höjande av fårskötseln inom landet med åtföljande ökning av fårstammen. I sådant avseende finner riksdagen de förslag, som framställts av de ovan omförmälda sakkunniga, värda allt beaktande. Den höjning av fårskötseln, som enligt riksdagens förmenande är att förvänta av nämnda förslags genomförande, torde nämligen vara ägnad att kraftigt bidra till frambringande av vad man här närmast åsyftar, nämligen en vara av god och ensartad beskaffenhet.

Vad angår av de sakkunniga ifrågasatta åtgärder för vinnande av ökad avsättning av inom landet producerad ull anser riksdagen synnerligen önskvärt, att vid inköp för statens räkning företrädesrätt må lämnas beträffande den svenska ullen. Självfallet torde likväl detta icke kunna ifrågakomma, för den händelse staten därigenom skulle erhålla en i kvalitativt avseende underlägsen vara.

Under åberopande av det anförda och då det av Eders Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål beräknade beloppet icke ger anledning till någon riksdagens erinran har riksdagen till fåravelns befrämjande å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

38:o) Vidare och i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1909—1917 skett, till fjäderfåavelns befrämjande anvisat å extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

39:o) Under punkt 37 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till biskötselns befrämjande anvisa å extra stat för år 1918 ett anslag av 6,000 kronor.

Departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört följande.

»Att biskötseln kan och bör utvecklas till en vida mer betydande näring än den för närvarande är, torde vara obestridligt. Den har länge, ehuru i jämförelsevis mindre skala, drivits såsom binäring till jordbruk och trädgårdsskötsel, men framför allt torde den vara lämplig för småbrukare och smärre lägenhetsinnehavare. Den kräver jämförelsevis ringa kostnad och genom densamma tillgodogöras naturtillgångar, som eljest skulle förbliva oanvända. Om biskötseln bedrivs rationellt och vinner önskvärd utveckling, kan den väsentligt bidra till sina idkares utkomst, den kan minska importen av honung från utlandet eller göra sådan import överflödigt och den kan förse den inhemska marknaden med ökad mängd av detta värdefulla näringsmedel. För jordbruket och trädgårdsbruket såsom sådant är biskötseln även av en viss direkt betydelse genom binas medverkan vid vissa blommors, exempelvis klöverns befruktning.

Att biskötseln redan nu inom landet omfattas med ett icke obetydligt intresse, framgår såväl av vad som anförts i de många framställningar och utlåtanden i ämnet, för vilka jag nu redogjort, som av den omständigheten att vissa hushållningssällskap redan i mån av sina tillgångar understödja densamma med ett ganska avsevärt belopp. Det torde dock, såsom även i ovannämnda skrifter och utlåtanden samstämmigt framhålles, vara oförnekligt, att biskötseln ännu inom mycket stora delar av vårt land i regel befinner sig på en ganska låg och efterbliven ståndpunkt. Detta är ej så mycket att undra över, då så ringa tillfällen till undervisning och övning i rationell biskötsel nu erbjudas. Vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna vid

Alnarp och Adelsnäs samt vid lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet lämnas allenast några få timmars undervisning i detta ämne. Övrig organiserad undervisning torde alldeles saknas. Det torde dock beträffande biskötseln liksom ifråga om andra näringar vara tydligt, att undervisning samt tillgång till praktisk hjälp och sakkunniga råd är vad som främst kräves. För att kunna tillhandahålla detta behövas emellertid ytterligare medel.

En särskild anledning att nu räcka biskötseln en hjälpande hand ligger däri, att landets bistam anses hava under år 1916 på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden blivit i hög grad försvagad. Det har för mig uppgivits, att kanske ända till 60 å 70 procent av bisambhällena dukat under. Härigenom har brist på honung uppstått, vilket är desto mer beklagligt, som landets förråd av socker samtidigt är särdeles knappt. De härigenom uppkomna förhållandena hava tydligt visat, att även honung är ett av de livsmedel, som verkligen behövas. Det synes därför även från denna synpunkt vara hög tid, att staten genom anslag stödjer och uppmuntrar denna för våra hushåll välbehövliga och nyttiga näring.

Jag anser mig därför böra förorda, att staten lämnar anslag till biskötselns befrämjande. Den vunna utredningen synes mig ådagalägga, att detta bör ske på det sätt lantbruksstyrelsen föreslagit i sitt utlåtande den 20 oktober 1913, d. v. s. genom hushållningssällskapen och högst med lika stort belopp, som dessa själva använda för ändamålet. Mot de av lantbruksstyrelsen föreslagna villkoren har jag i huvudsak ej något att erinra, men torde med den närmare formuleringen av villkoren kunna anstå, till dess anslagsfrågan avgjorts. Anslagsbeloppet synes, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, böra bestämmas till 6,000 kronor, att utgå på extra stat.»

De av departementschefen i hans förestående yttrande anförda skäl för att statsmakterna nu böra träda emellan för att bispringa ifrågavarande näring synas så övertygande, att riksdagen icke anser behövt att söka framdraga några ytterligare. Riksdagen tvekar sålunda icke att bevilja ett särskilt anslag för biskötselns befrämjande. Beträffande anslaget storlek håller riksdagen före, att det ej torde kunna sättas till lägre belopp än det av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna.

Vad departementschefen anført ifråga om sättet för statsbidragets utlämnande föranleder icke någon erinran från riksdagens sida.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen till biskötselns befrämjande anvisat å extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

40:o) Under punkt 38 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 anvisa såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels till maskin- och redskapsprovninganstalterna vid Ultuna och Alnarp 23,000 kronor, dels ock såsom personligt ålderstillägg till föreståndaren för ifrågavarande anstalter Karl Fredrik Theodor Adelsköld, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 500 kronor, eller tillhopa 23,500 kronor.

Under en följd av år hava provningsanstalter för maskiner och redskap för lantbrukets behov varit i verksamhet vid lantbruksinstitutet vid Ultuna samt lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp. Kostnaderna härför bestredos under de första åren genom ett av aktiebolaget Separator den 7 augusti 1896 donerat kapital av 100,000 kronor ävensom genom provningsavgifter och inkomster av försålda meddelanden rörande provningarna. Sedan Kungl. Maj:t vid 1907 års riksdag anmält, att förberörda gåvomedel vid nämnda års slut komme att vara nästan fullständigt förbrukade, har riksdagen för vart och ett av åren 1908—1917 anslagit medel för ifrågavarande ändamål, nämligen för vartdera av åren 1908 och 1909 10,000 kronor, för vartdera av åren 1910 och 1911 12,500 kronor, för år 1912 17,500 kronor och för vart och ett av åren 1913—1917 21,000 kronor.

Departementschefen har anfört.

»Erfarenheten synes enligt vad såväl anstalternas styrelse som lantbruksstyrelsen i ärendet anfört otvivelaktigt givit vid handen, att redskapsprovninganstalternas nuvarande organisation åsamkat föreståndaren, vilken det enligt samma organisation åligger att ensam leda provningarna av alla slag vid bägge anstalterna, ett så omfattande arbete, att detta icke kunnat utföras i överensstämmelse med de allt större krav, som från lantbrukets sida år från år ställas på detsamma. Att åtgärder måste vidtagas till undanröjande av dessa olägenheter, torde vara uppenbart. De förändringar, som i detta avseende nu föreslagits av anstalternas styrelse, synas mig lämpliga. I likhet med lantbruksstyrelsen håller jag före, att främst måste uppmärksammas, att de fordringar, som böra ställas på en provningsledare, äro i flera avseenden väsentligt olika, då det gäller provningar av å ena sidan lantbruksmaskiner och lantbruksredskap och å andra sidan maskiner och redskap, avsedda för mejerihanteringen. Genom en uppdelning såsom föreslagits av föreståndarens arbete mellan denne och den nu i anstalternas stat upptagne assistenten i samband med denne senares upphöjande till ställning av överassistent torde på sätt lantbruksstyrelsen också framhållit nämnda olikhet ifråga om sakkunskap på ett tillfredsställande sätt vinna beaktande, på samma gång den av

riksdagen framhållna nödvändigheten av en fast organisation och största möjliga enhetlighet i provningsarbetet icke därigenom förbises.

Beträffande storleken av överassistentens arvode delar jag lantbruksstyrelsens uppfattning, att detsamma bör sättas lika med det, som före 1913 års löneroglering för tjänstemännen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet tillkom överassistent vid nämnda anstalt, eller 4,500 kronor för år. Då arvodet till den i staten nu uppförde assistenten är upptaget till 2,500 kronor, skulle den ifrågasatta förändringen nödvändiggöra en höjning av nuvarande anslaget till redskapsprovningensanstalterna med 2.000 kronor.

Vad angår de föreståndaren tillkommande avlöningsförmåner torde billigheten kräva, att denne befattningshavare, som vid redskapsprovningensanstalternas omorganisation år 1912 ansågs böra i avlöningshänseende jämnställas med föreståndarna vid nämnda centralanstalt, i fråga om arvodesförhöjning efter viss tids tjänst kommer i åtnjutande av förmåner motsvarande dem, som före ovannämnda löneroglering tillkommo sådan föreståndare, nämligen två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive fem och tio år. Då anstalternas nuvarande föreståndare vitsordats hava på ett nitiskt och förtjänstfullt sätt skött sin befattning samt, därest han kvarstår i densamma till ingången av år 1918, då kommer att hava innehaft tjänsten i fem år, bör alltså enligt min mening en arvodesförhöjning av 500 kronor vid nämnda tid beredas honom. Denna höjning bör, då provningsanstalterna stå på extra stat, naturligtvis endast vara personlig för den nuvarande föreståndaren Adelsköld.»

Den föreslagna uppdelningen av föreståndarens arbete mellan denne och den vid anstalterna nu anställde assistenten i samband med dennes förändrade ställning till överassistent synes med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört välbetänkt. Den därav föranledda ökningen av ifrågavarande anslag ger sålunda icke anledning till någon riksdagens erinran.

Då riksdagen icke heller har något att invända däremot att såsom föreslagits redskapsprovningensanstalternas nuvarande föreståndare beredes ett personligt ålderstillägg, har riksdagen å extra stat för år 1918 anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* till maskin- och redskapsprovningensanstalterna vid Ultuna och Alnarp 23,000 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till föreståndaren för ifrågavarande anstalter Karl Fredrik Theodor Adelsköld, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 500 kronor; eller tillhopa 23,500 kronor.

41:o) I anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen å extra stat för år 1918 till Kungl. Maj:ts förfogande anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor för att Eders Kungl. Maj:t må därutav efter noggrann prövning tilldela uppfinnare av lantbruksmaskiner pris i enlighet med det värde uppfinningen kan anses äga.

42:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 39 framställda förslag har riksdagen i likhet med vad för år 1917 senast ägt rum såsom bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov — inom de orter, där landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent än även avlöningen till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov — å extra stat för år 1918 anvisat högst 6,000 kronor för varje station eller tillhoppa ett förslagsanslag, högst, 48,000 kronor.

43:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 40 därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för år 1917 såsom bidrag till underhåll av kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län — under villkor att från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest bidrag lämnas till anstaltens underhåll med sammanlagt minst 9,000 kronor — å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

44:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 41 därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för åren 1914—1917, till understöd åt svenska mosskulturföreningen å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor.

45:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkten 42 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1887—1917 ägt rum, å extra stat för år 1918 till Kungl. Maj:ts förfogande anvisat ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor för att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter vilja underkasta sig de

villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t.

46:o) Under punkt 43 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å de såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö av vallväxter och foderrotfrukter anvisade anslag må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för dylika åtgärder beträffande vallväxter, foderrotfrukter och köksväxter, dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska klöver- och gräsfröodlingen på extra stat för vart och ett av åren 1908—1912 anvisat ett belopp av 15,000 kronor.

För år 1913 beviljade riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t enahanda belopp såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav klöver, gräs och foderrotfrukter. Anslagets användning utsträcktes alltså till frö av foderrotfrukter.

För vardera av åren 1914 och 1915 har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav klöver, gräs och foderrotfrukter anvisat ett till 20,000 kronor höjt anslag.

På framställning av Kungl. Maj:t medgav 1915 års riksdag, att vad vid utgången av år 1915 kvarstode oanvänt å det såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav klöver, gräs och foderrotfrukter anvisade anslag finge av Kungl. Maj:t under år 1916 användas för dylika åtgärder beträffande odling av frö utav vallväxter och foderrotfrukter, och anvisade tillika för samma ändamål å extra stat för år 1916 ett belopp av 20,000 kronor. Anslagets användning utsträcktes alltså till frö även av andra vallväxter än klöver och gräs.

För år 1917 har motsvarande medgivande lämnats samt ett anslag av 20,000 kronor anvisats.

Mot att såsom nu föreslagits jämväl köksväxtodling inbegripes i de statsunderstödda åtgärderna för fröodlingens främjande har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å de såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö av vallväxter och foderrotfrukter anvisade anslag må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för dylika åtgärder beträffande vallväxter, foderrotfrukter och köksväxter, *dels ock*

för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

47:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 44 därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad för år 1917 ägt rum för år 1918 å extra stat anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* för anställande av en statskonsulent i fröodling 6,500 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten i fröodling Anders Elofson, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 500 kronor; eller tillhopa 7,000 kronor.

48:o) Under punkt 45 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa *dels* till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet 66,000 kronor, *dels* till uppehållande av verksamheten vid föreningens filial i Västernorrlands län 8,000 kronor; *dels ock* för inrättande av en föreningens filial i Jämtlands län 1,500 kronor och för uppehållande av verksamheten vid denna filial 8,000 kronor eller tillhopa 9,500 kronor eller sålunda inalles 83,500 kronor.

Såsom bidrag till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet har riksdagen på extra stat beviljat för vart och ett av åren 1905—1912 ett anslag av 25,000 kronor, för år 1913 ett anslag av 35,000 kronor samt för vart och ett av åren 1914—1917 ett anslag av 66,000 kronor. Därutöver har Kungl. Maj:t årligen till föreningen anvisat 15,000 kronor, som utgått från ordinarie anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen därjämte å extra stat för år 1917 till understöd åt nämnda förening för en filial i mellersta Norrland anvisat för filialens upprättande 1,500 kronor samt för uppehållande av verksamheten vid densamma 8,000 kronor eller tillhopa 9,500 kronor.

Därjämte anhöll riksdagen år 1916, i anledning av väckta motioner, om utredning och förslag rörande upprättande snarast möjligt å lämplig plats inom Jämtlands län av en filial till Sveriges utsädesförening.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner, vari hemstälts, att riksdagen ville för inrättande av en filial av Sveriges utsädesförening i Värmlands län för år 1918 anvisa ett belopp av 1,500 kronor och för uppehållande av verksamheten vid denna filial 8,000 kronor eller tillhopa 9,500 kronor.

I likhet med departementschefen håller riksdagen före, att till uppehållande av verksamheten vid själva utsädesföreningen samt dess nya filial i Västernorrlands län böra utgå samma anslag, som för detta ändamål beviljats för innevarande år.

Beträffande det föreliggande förslaget om inrättande av en utsädesföreningens filial i Jämtlands län hade önskvärt varit, att plats för filialen utsetts, innan förslaget om densammans upprättande förelagts riksdagen. Då emellertid riksdagen, som förväntar att berörda fråga kommer att tillfredsställande ordnas, icke i övrigt har något att erinra mot förslaget i fråga, vill riksdagen icke av förenämnda anledning motsätta sig detsamma. Mot det för ändamålet i fråga beräknade anslaget, vilket upptagits till enahanda belopp som för Västernorrlandsfilialen, synes ingen anmärkning kunna göras, och anser riksdagen, att för detta anslags utgående bör bindas villkor om tillhandahållande på sätt departementschefen föreslagit av loge och lada för filialen.

Vad beträffar det i berörda motioner framställda förslaget om inrättande från och med år 1918 jämväl inom Värmlands län av en filial av Sveriges utsädesförening så har såsom i motionerna framhållits även denna fråga på föranstaltande av Eders Kungl. Maj:t varit föremål för sakkunnig utredning, vilken återfinnes i berörda statsrådsprotokoll.

För ernående av det med ifrågakvarande verksamhet åsyftade målet, som är frambringande av för landets olika delar lämpliga utsädesstammar och sorter, erfordras enligt riksdagens förmenande, att inom sådana landsdelar, varest förhållandena i fråga om klimat och jordmån uppenbarligen äro varandra väsentligt olika, en efter orten lämpad förädlings- och försöksverksamhet igångsättes.

Den utredning, som, på sätt ovan nämnts, förebragts rörande lämpligheten att för Värmland inrätta en särskild utsädesförenings filial, torde giva vid handen, att detta landskap just i berörda avseenden intager en särställning i förhållande till de angränsande landskapen. I betraktande härav och med hänsyn jämväl därtill att Värmland beträffande den absoluta arealen av den odlade jorden intager femte rummet blaud rikets län synes det i motionerna framställda förslaget nog så väl motiverat.

Departementschefen har såsom också i motionerna påpekats funnit beaktansvärda skäl vara anförda för upprättande i nämnda syfte av en utsädesförenings filial särskilt för Värmland. Emellertid har departementschefen under framhållande av nödvändigheten att av budgethänsyn icke medtaga sådana utgifter, som kunna utan alltför stor olägenhet uppskjutas någon tid, ansett, att med inrättande av denna filial bör tillsvidare anstå.

Riksdagen håller dock före, att rådande extraordinära förhållanden med åtföljande knapphet i tillgången på spannmål tydligt lagt i dagen vikten därav att åtgärder, som äro ägnade att för framtiden i möjligaste mån göra landet oberoende av den tillförsel från utlandet, till vilken Sverige nu är hänvisat för fyllande av det egna behovet, snarast böra vidtagas. Med andra ord allt bör göras för åstadkommande av ökning i den inhemska spannmålsproduktionen. Ett grundvillkor härför är att för respektive orter lämpliga och givande spannmålssorter bliva kända och använda. Ur denna synpunkt finner riksdagen det i motionerna framställda förslaget om upprättande redan från år 1918 av en utsädesföreningens filial i Värmland värt beaktande. Visserligen kan även här mot själva förslaget den anmärkningen göras, att frågan om plats för filialen bort hava ordnats, innan förslaget om dess upprättande förelagts riksdagen. Då emellertid riksdagen beträffande Jämtlandsfilialen oaktat det anmärkta förhållandet biträtt förslaget härom, anser sig riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot förslaget om inrättande av en utsädesföreningens filial för Värmlands län, icke heller kunna motsätta sig detta förslag. För utgående av det för ändamålet begärda anslaget, mot vars belopp riksdagen icke har något att erinra, bör jämväl på sätt ovan nämnts beträffande Jämtlandsfilialen bindas villkor om tillhandahållande av loge och lada.

Under åberopande av det ovan anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna å extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisat *dels* till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet 66,000 kronor, *dels* till uppehållande av verksamheten vid föreningens filial i Västernorrlands län 8,000 kronor, *dels* för inrättande av en föreningens filial i Jämtlands län 1,500 kronor och för uppehållande av verksamheten vid denna filial 8,000 kronor eller tillhoppa 9,500 kronor, *dels ock* för inrättande av en föreningens filial i Värmlands län 1,500 kronor och för uppehållande av verksamheten vid denna filial 8,000 kronor eller tillhoppa 9,500 kronor eller sålunda inalles 93,000 kronor.

49:o) Under punkt 46 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å anslag till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket må av Kungl. Maj:t under år 1918 disponeras för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 210,000 kronor.

Om det nu begärda anslaget beviljas, skulle med inräknande av eventuellt påräknelig besparing vid 1917 års utgång för år 1918 finnas tillgängligt ett belopp, uppgående till det förut vanliga 270,000 kronor.

Under återopande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å anslag till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket må av Kungl. Maj:t under år 1918 disponeras för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 210,000 kronor.

50:o) Under punkt 47 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den särskilda proposition angående anslag för odlingshjälp till egnahemslantagare, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 50,000 kronor.

Sedermera har meddelande lämnats därom att frågan om framställning till innevarande års riksdag uti ifrågavarande ärende förfallit, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å 1918 års stat.

Om vad sålunda förekommit har riksdagen härigenom velat erinra.

51:o) Under punkt 48 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 anvisa såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* för anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket 6,500 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten för det mindre jordbruket August Östergren, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 500 kronor, eller tillhoppa 7,000 kronor.

Till anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket har riksdagen för vart och ett av åren 1910—1917 beviljat å extra stat ett anslag av 6,500 kronor, varjämte riksdagen för sistnämnda år såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten för det mindre jordbruket, August Östergren, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgjorde i denna egenskap, anvisat ett anslag av 500 kronor. Av anslaget å 6,500 kronor användas 4,000 kronor till arvode åt konsulenten och 2,500 kronor till bestridande av hans resekostnader. Reglemente för denne statskonsulent är av Kungl. Maj:t utfärdat den 15 oktober 1909.

Riksdagen har i likhet med vad skett för år 1917 å extra stat för år 1918 anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* för anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket 6,500 kronor,

dels ock såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten för det mindre jordbruket August Östergren, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 500 kronor eller tillhopa 7,000 kronor.

52:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för innevarande år såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 15,000 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må härav använda högst 5,000 kronor till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk.

53:o) I följd av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 50 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad under senare åren skett å extra stat för år 1918 anvisat *dels* till statsbidrag till fortgående smörprovningar ett reservationsanslag av 10,000 kronor, *dels ock* till bestridande av kostnaderna för kontrollen över vattenhalten i svenskt exportsmör ett reservationsanslag av 6,000 kronor, eller tillhopa 16,000 kronor.

54:o) I en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 243, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att utfästelse meddelas att för statens räkning från vederbörande tillverkare inköpa de partier torkade potatisprodukter, potatisstärkelse och glykos, som till staten hembjudas före den 1 juni 1918, till pris, som fastställas av en nämnd, utsedd på sätt Kungl. Maj:t må äga föreskriva, och vilket pris avpassas så, att odlare av potatis kan påräkna ett pris av 7 kronor för hektoliter potatis av fullgod beskaffenhet och med 18 procents stärkelsehalt, levererad vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast potatisens odlingsort;

dels medgiva, att utfästelse meddelas, att vid inköp före den 1 juni 1918 av potatis för statens räkning priset för hektoliter potatis av fullgod beskaffenhet, levererad vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast potatisens odlingsort, icke må understiga 7 kronor per hektoliter;

dels till understöd för anläggande av potatistorkerier å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag, högst, 750,000 kronor, att under de närmare villkor Kungl. Maj:t bestämmer för ändamålet användas med iakttagande, att understöd ej må utgå med belopp överstigande halva anläggningskostnaden, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t

må under innevarande år låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna detta belopp;

dels ock medgiva, att, beträffande de vid sådant med understöd av statsmedel anlagt torkeri framställda produkter, utfästelse om inköp, som i första punkten härövan förmäles, må meddelas att gälla under två år från den dag, då understödet av Kungl. Maj:t beviljats, skolande i detta fall inköpspriset årligen fastställas.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 105 anmält, har riksdagen i anledning av förevarande framställning

dels medgivit, att utfästelse meddelas att för statens räkning från vederbörande tillverkare inköpa de partier torkade potatisprodukter, potatisstärkelse och glykos av fullgod beskaffenhet, som till staten hembjudas före den 1 juni 1918, till pris, som fastställas av en nämnd, utsedd på sätt Kungl. Maj:t må äga föreskriva, och vilket pris avpassas så, att odlare av potatis kan påräkna ett pris av 6 kronor för hektoliter potatis av fullgod beskaffenhet och med 18 procents stärkelsehalt, levererad vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast potatisens odlingsort;

dels medgivit, att utfästelse meddelas, att vid inköp före den 1 juni 1918 av potatis för statens räkning priset för hektoliter potatis av fullgod beskaffenhet, levererad vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast potatisens odlingsort, icke må understiga 6 kronor per hektoliter;

dels till understöd för anläggande av potatistorkerier å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, 750,000 kronor, att under de närmare villkor Kungl. Maj:t bestämmer för ändamålet användas med iakttagande, att understöd ej må utgå med belopp, överstigande halva anläggningskostnaden, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må under innevarande år låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna detta belopp;

dels ock medgivit, att, beträffande de vid sådant med understöd av statsmedel anlagt torkeri framställda produkter, utfästelse om inköp, som i första punkten härövan förmäles, må meddelas att gälla under två år från den dag, då understödet av Kungl. Maj:t beviljats, skolande i detta fall inköpspriset årligen fastställas.

55:o) Under punkt 51 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att vad som vid 1917 års utgång må återstå oanvänt av det under benämning »norrländska avdikningsanslaget» anvisade anslag må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels* ock till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalnings-skyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland

och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, å extra stat för år 1918 anvisa under ovan angivna benämning ett anslag av 1,900,000 kronor.

Riksdagen har intet att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit, att vad som vid 1917 års utgång må återstå oanvänt av det under benämning »norrländska avdikningsanslaget» anvisade anslag må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, å extra stat för år 1918 anvisat under ovan angivna benämning ett reservationsanslag av 1,900,000 kronor.

56:o) Under punkt 52 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att det belopp, som vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å det under benämning »allmänna avdikningsanslaget» anvisade anslag, må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, å extra stat för år 1918 anvisa under ovan angivna benämning ett anslag av 400,000 kronor, med iakttagande att av samtliga sålunda för år 1918 tillgängliga medel högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Riksdagen har för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915 ställt till Kungl. Maj:ts förfogande under benämning »allmänna avdikningsanslaget», till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget vore uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, ett belopp av 450,000 kronor, därav högst 150,000 kronor finge utgå till avdikning av sådan mark, vars

torrläggning avsåge endast minskning av frostländighet för närliggande bygd. Även för år 1912 hade riksdagen beviljat ett liknande anslag till belopp av 300,000 kronor, ehuru med annat användningsområde och under något olika villkor.

Då befintliga behållningar ansågos räcka till anvisande av statsbidrag för år 1916, begärde Kungl. Maj:t år 1915 av riksdagen allenast bemyndigande att använda dessa behållningar, vilket riksdagen medgav. Även till år 1917 ansågos behållningar kunna påräknas, men för tillökning av det tillgängliga beloppet begärdes och anvisades ett anslag av 250,000 kronor.

Med anledning av riksdagens skrivelse den 13 maj 1916 har Kungl. Maj:t den 28 juli 1916 utfärdat ny kungörelse angående villkoren för bidrag från detta anslag. Ändringarna äro i allt väsentligt desamma som beträffande norrländska avdikningsanslaget. Statsbidrag utgår med högst en tredjedel av den beräknade kostnaden ävensom av undersöknings- och förrättningskostnad samt kostnad för kartor och handlingar vid företag, som avse utdikning av till åker eller äng lämplig jord eller redan odlad jord, och med högst hälften av nämnda kostnader vid rena frostminskningsföretag.

Departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Av allmänna avdikningsanslaget för år 1916 blev före årets utgång taget i anspråk ett belopp av 254,390 kronor. Då de för året tillgängliga medlen, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, utgjorde 529,979 kronor 56 öre, uppstod därför en behållning av 275,589 kronor 56 öre. Till sammans med det för år 1917 anvisade anslaget å 250,000 kronor finnes alltså för innevarande år tillgängligt ett belopp av 525,589 kronor 56 öre.

Även med hänsyn tagen till, att de nya villkoren för åtnjutande av bidrag från anslaget torde komma att medföra ökade anspråk på anslaget, synes det mig icke kunna antagas, att redan under år 1917 hela det tillgängliga beloppet kommer att bliva förbrukat. Medgivande torde därför böra av riksdagen begäras till användande under år 1918 av eventuell återstod.

Ifall för år 1918 nytt anslag beviljas till belopp av 400,000 kronor eller sålunda 150,000 kronor mer än anslaget för år 1917, komma för de bägge åren 1917 och 1918 att vara tillgängliga tillhoppa 925,589 kronor 56 öre, vilket i medeltal per år utgör nära 463,000 kronor. Då anslagets normala belopp förut ansetts kunna bestämmas till 450,000 kronor, å vilket belopp betydliga besparingar plägat uppstå, synes mig sagda anslagsökning nu få anses tillfyllest, helst som de påräknade ökade

anspråken på anslaget väl icke komma att under de första åren göra sig gällande i sådan grad, som senare torde bliva fallet.

Att såsom lantbruksstyrelsen eventuellt ifrågasatt, nu föreslå statsbidragets minskning till en fjärdedel av kostnadsbeloppet beträffande sådana företag, vilka nu kunna erhålla bidrag intill en tredjedel av samma kostnad, kan jag icke tillstyrka. Måhända kommer en sådan åtgärd att framdeles bliva nödvändig, ifall anspråken på anslaget stiga i högre grad, än statsmakterna finna böra tillgodoses medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet. Det är nämligen att märka, att vid andra företag än dem, som avse enbart frostminskning, lån från odlingslånefonden kan erhållas till den återstående kostnaden, naturligtvis intill medgiven maximigräns, och att utsträckningen av möjligheten att erhålla statsbidrag till att gälla även avdikning av redan odlad jord kan komma att medföra, att statsbidrag utgår till företag eller till sådan del av kostnaden för företag, som rätteligen bort tillgodoses genom lån från sagda fond. Då emellertid riksdagen i sin skrivelse den 13 maj 1916 uppmärksammade de olägenheter, som i detta hänseende kunde uppstå genom sagda utsträckning av anslagets användning, och till deras avvärijande förordade vissa särskilda bestämmelser, vilka blivit iakttagna i kungörelsen den 28 juli 1916, »anser jag, att åtminstone för närvarande, innan erfarenhet vunnits om de nya villkorens verkningar, någon ändring i av lantbruksstyrelsen angivet syfte icke bör ske. Huruvida över huvud det sätt för ändring, som lantbruksstyrelsen nu antytt, är det lämpligaste, kan jag därför nu icke behöva uttala mig om, men vill framhålla, att den ifrågasatta bidragsminskningen skulle drabba även företag, som avse avdikning av jord, som är ägnad att odlas till åker eller äng, och att beträffande sådana företag ändringarna i villkoren icke synas vara av beskaffenhet att ge tillräckliga motiv för en dylik skärpning.»

Riksdagen anser det belopp, vartill Eders Kungl. Maj:t föreslagit allmänna avdikningsanslaget för år 1918, lämpligt avvägt. Riksdagen delar jämväl den av departementschefen i hans ovanstående yttrande till statsrådsprotokollet uttalade uppfattning rörande ifrågasatt förändring av statsbidragets storlek i förhållande till kostnadsbeloppet.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att det belopp, som vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å det under benämning »allmänna avdikningsanslaget» anvisade anslag, må av Kungl. Maj:t under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med

arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, å extra stat för år 1918 anvisat, under ovan angivna benämning ett reservationsanslag av 400,000 kronor med iakttagande att av samtliga sålunda för år 1918 tillgängliga medel högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

57:o) Under punkt 53 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1918 i mån av behov disponera till åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt såväl å anslag till åtgärder för lösning av frågan om tillgodogörandet av den i landets torvmossar befintliga bränsletillgång m. m. som å anslag till åtgärder för åstadkommande av en omedelbar utökning av tillverkningen av bränntorv, dels ock till åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande å extra stat för år 1918, att i mån av behov användas, anvisa ett anslag av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 85, anmält, har riksdagen i anledning av förevarande framställning *dels* medgivit, att Kungl. Maj:t må under år 1918 i mån av behov disponera, till åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt såväl å anslag till åtgärder för lösning av frågan om tillgodogörandet av den i landets torvmossar befintliga bränsletillgång m. m. som å anslag till åtgärder för åstadkommande av en omedelbar utökning av tillverkningen av bränntorv, *dels ock* till åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande å extra stat för år 1918, att i mån av behov användas, anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

58:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen ville anvisa och ställa till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande *dels* 100,000 kronor till belöning för bästa inkomna förslag beträffande maskinell upptagning av torv, *dels* 500,000 kronor till en snarast görlig företagen utdikning av bränntorvmossar och anläggning av vägar etc. på statens mark; samt slutligen att torvlånefonden måtte utökas med ett belopp av 1,000,000 kronor att, på därför skäligen an-

sedda villkor, ställas till disposition för enskilda torvmossägare för anläggningsarbeten i samma syfte å privata mossar.

Såsom framgår av motionen, avser densamma åtgärder av olika slag från statens sida i syfte att främja landets torvproduktion.

I likhet med motionären inser riksdagen angelägenheten av att produktionen av nämnda viktiga bränslemedel i möjligaste mån ökas. I sådant avseende torde förbättrade upptagningsmetoder givetvis vara av stor betydelse, och synas förty uppfindingar, som äro ägnade att föra spörsmålet i denna del närmare sin lösning, förtjänta av statsmakternas understöd.

Motionärens förslag att riksdagen skulle anvisa anslag speciellt för uppfindingar beträffande maskinell upptagning av torv kan riksdagen emellertid icke biträda. Möjlighet torde nämligen icke saknas, att därest en uppfinding å ifrågavarande område skulle befinnas därav vara förtjänt, till densamma erhålla statsunderstöd från de till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel till torvtillgångarnas tillgodogörande, från vilket anslag gång efter annan bidrag lämnats för utexperimenterande av olika metoder för framställande av torv.

Vad beträffar i motionen berörda förarbeten för tillgodogörande av staten tillhöriga bränntorvmossar, vill riksdagen, som inser vikten av vidtagande för närvarande av särskilt sådana åtgärder, vilka kunna beräknas med kortast möjliga tidsutdräkt föra till praktiska resultat i fråga om torvtillverkningen, understryka betydelsen av att nödig utdikning snarast verkställas av dylika mossar. — För sådant ändamål anser jämväl riksdagen, att särskilda medel böra anvisas. Beträffande det erforderliga beloppets storlek vill riksdagen erinra att, enligt av vederbörande departementschef under punkt 53 i nionde huvudtiteln till innevarande års riksdag lämnad uppgift funnes vid ingången av år 1917 å tidigare av riksdagen för torvtillgångarnas tillgodogörande anvisade medel ett odisponerat belopp av i runt tal 64,000 kronor, ävensom att riksdagen innevarande år för samma ändamål beviljat 50,000 kronor för år 1918 med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 förskottera beloppet. Med hänsyn härtill torde enligt riksdagens uppfattning det nu ifrågasatta anslaget för närvarande kunna begränsas till 100,000 kronor.

Vad angår den i motionens sista punkt gjorda framställningen i fråga om ökning av torvindustrilånefonden, vill riksdagen hänvisa till sitt i skrivelse nr 337 anmälda beslut i fråga om bland annat kapitalökning för ifrågavarande fond.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av ifrågavarande motion för utdikning av staten till-

höriga, lämpligt belägna bränntorvmossar å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år låta utanordna erforderligt belopp.

59:o) Under punkt 54 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för år 1918 å extra stat anvisa såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels för anställande av en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer och en torvassistent 39,550 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel härav utanordna 3,850 kronor för anställande av en fjärde torvingenjör redan från och med den 1 juli 1917 samt för bestridande av ökad kostnad för de nuvarande torvtjänstemännens resor under innevarande år, dels ock till personligt ålderstillägg å 500 kronor åt en var av förste torvingenjören Ernst Jacob Wallgren och torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 1,000 kronor, eller tillhopa 40,550 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse ur 267 anmält har riksdagen för år 1918 å extra stat anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels för anställande av en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer och en torvassistent 39,550 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel härav utanordna 3,850 kronor för anställande av en fjärde torvingenjör redan från och med den 1 juli 1917 samt för bestridande av ökad kostnad för de nuvarande torvtjänstemännens resor under innevarande år, dels ock till personligt ålderstillägg å 500 kronor åt en var av förste torvingenjören Ernst Jacob Wallgren och torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, 1,000 kronor, eller tillhopa 40,550 kronor.

60:o) Under punkt 55 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels till upprätthållande av en torvskola under åren 1918—1922 bevilja ett anslag av 40,000 kronor samt därav å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag, högst, 8,000 kronor, dels ock till anskaffande av undervisningsmateriel vid nämnda skola å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor, eller tillhopa för år 1918 9,500 kronor.

1912 års riksdag har, på Kungl. Maj:ts förslag, beviljat till upprätthållande av en torvskola under åren 1913—1917 ett anslag av 35,000 kronor. Härav har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1913—1917 anvisat 7,000 kronor.

Genom beslut den 8 november 1912 har Kungl. Maj:t bemyndigat

lantbruksstyrelsen att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 26 oktober 1912 överlämnat förslag, med styrelsen för svenska torvindustriföreningen avsluta kontrakt om upprätthållande av en torvskola vid Markaryd i Kronobergs län under en tid av fem år från och med år 1913.

I likhet med lantbruksstyrelsen har departementschefen ansett det vara av vikt, att ifrågakvarande torvskola fortfarande upprätthölles. Den därstädes meddelade undervisningen vore ovedersägligen av stor betydelse såsom ett led i åtgärderna att tillgodogöra landets torvtillgångar.

På de i lantbruksstyrelsens skrivelse i ärendet anförda skäl har departementschefen funnit sig böra tillstyrka, att årsanslaget nu ökas till 8,000 kronor och har han jämväl velat understödja förslaget, att för en gång ett anslag av 1,500 kronor anvisas för anskaffande av ytterligare undervisningsmateriel vid skolan.

Riksdagen, som delar departementschefens uppfattning, har följaktligen *dels* till upprätthållande av en torvskola under åren 1918—1922 beviljat ett anslag av 40,000 kronor samt därav å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, 8,000 kronor, *dels ock* till anskaffande av undervisningsmateriel vid nämnda skola å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor, eller tillhoppa för år 1918 9,500 kronor.

61:o) Under punkt 56 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för undersökning av staten tillhöriga mossar i huvudsaklig överensstämmelse med den för 1916 års riksdag framlagda plan å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 9,500 kronor.

I en till riksdagen den 11 april 1916 avlåten proposition, nr 173, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för undersökning av staten tillhöriga mossar i huvudsaklig överensstämmelse med av lantbruksstyrelsen tillstyrkt plan å extra stat för år 1917 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

Riksdagen, som icke fann anledning till erinran mot nyssberörda plan, anvisade det begärda beloppet, vilket därefter den 1 december 1916 ställdes till lantbruksstyrelsens förfogande att användas i huvudsaklig överensstämmelse med nämnda plan.

Under erinran att enligt den fördelning av kostnaderna å de särskilda åren, som innehölles i planen, borde för år 1918 anvisas 9,500 kronor, har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 1 november 1916 hemställt om åtgärder i detta syfte.

Riksdagen har för undersökning av staten tillhöriga mossar i huvudsaklig överensstämmelse med den för 1916 års riksdag fram-

lagda plan å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 9,500 kronor.

62:o) Under punkt 57 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för påbörjande av dels en förrädsstatistisk undersökning medelst linjeinventering av torvtillgångarna i Götaland och Svealand utom Dalarna, dels, i samband därmed och inom samma område, en rekognoscering av mossmarkerna närmast trafiklederna, allt i huvudsaklig överensstämmelse med det av torvkommittén framlagda förslag, på extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 60,000 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må låta av tillgängliga medel härav under år 1917 förskottsvis utanordna 30,000 kronor.

På sätt under näst föregående punkt omförmäles beviljade på framställning av Kungl. Maj:t 1916 års riksdag på extra stat för år 1917 ett anslag av 10,000 kronor för undersökning av staten tillhöriga mossar och uttalade riksdagen därvid i anledning av vad departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anfört att då frågan om undersökning av landets samtliga torvtillgångar då ännu icke hunnit erhålla en så uttömmande utredning, som måste anses önskvärd, det syntes lämpligt att i avvaktan på en sådan utredning en undersökning av allenast staten tillhöriga mossar igångsattes.

Riksdagen anser det vara av vikt, att torvfrågan på allt sätt föres framåt mot en allsidig lösning, detta icke minst med hänsyn till de svårigheter, som inträtt på bränslemarknaden och som antagligen under en längre följd av år där torde bliva rådande. De nu ifrågasatta torvundersökningarna, mot vilkas anordnande på sätt föreslagits riksdagen icke har något att erinra, ingå enligt riksdagens uppfattning såsom ett viktigt led i åtgärderna härför. — Riksdagen håller jämväl före, att det för ändamålet i fråga för åren 1917 och 1918 beräknade beloppet torde vara skäligt.

Med hänsyn till det anförda har riksdagen för påbörjande av dels en förrädsstatistisk undersökning medelst linjeinventering av torvtillgångarna i Götaland och Svealand utom Dalarna, dels, i samband därmed och inom samma område, en rekognoscering av mossmarkerna närmast trafiklederna, allt i huvudsaklig överensstämmelse med det av torvkommittén framlagda förslag, på extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 60,000 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må låta av tillgängliga medel härav under år 1917 förskottsvis utanordna 30,000 kronor.

63:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 58 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad under en följd av år ägt rum för år 1918 å extra stat anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* till anställande av en andre instruktör i husslöjd 2,000 kronor, *dels ock* för beredande av personligt ålderstillägg med 1,500 kronor för år till andre instruktören Jonas Wallander, därest han fortfarande i denna egenskap med gott vitsord tjänstgör, 1,500 kronor, eller tillhopa 3,500 kronor.

64:o) Under punkt 59 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för lindring av fraktkostnader vid transport å järnväg av kalk m. m., som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 500,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 13 mars 1917 avlåten proposition, nr 108, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörjel för jordbrukets behov å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa, såsom förslagsanslag, 600,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen å extra stat för varje av åren 1908—1917 anvisat förslagsanslag för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörjel för jordbrukets behov. Anslagsbeloppet, som i början var 200,000 kronor, har gång efter annan stegrats och utgör 450,000 kronor för de två sista åren. Oaktat villkoren för fraktlindringens åtnjutande småningom skärpts, har icke blott sagda anslagshöjning visat sig nödvändig utan även anslaget fortfarande årligen överskridits.

Rörande statsbidrag till fraktavgifter för kalk m. m. för jordbrukets behov gälla enligt Kungl. Maj:ts brev den 11 oktober 1912 med ändring den 9 juni 1916 huvudsakligen följande bestämmelser:

Statsbidrag må utgå endast i det fall, att frakten för 100 kilogram i tariff U enligt statens järnvägars taxa, eventuellt med tillägg av nedan angivna banavgifter och frakttillägg, överstiger 25 öre, och icke till större belopp, än att, vid beräkning på sätt nu nämnts, fraktkostnaden efter avdrag av statsbidraget utgör minst 25 öre för 100 kilogram.

Statsbidraget skall utgå efter den transporterade verkliga vikten, avrundad uppåt till närmaste 100-tal kilogram, och skall beräknas efter det belopp per 100 kilogram, som motsvarar 40 procent av fraktsatsen i oförmälda tariff U för det

vid fraktberäkning i allmänhet tillämpade avståndet mellan avsändnings- och mottagningsstationerna.

Även vid transporter över enskild järnväg skall statsbidraget utgå enligt ovan angivna grunder, dock med iakttagande att större bidrag icke må utgå, än att fraktkostnaden efter avdrag av statsbidraget utgör minst 25 öre för 100 kilogram.

I de fall, då vid försändning över flera järnvägar frakten utgår med en för hela väglängden beräknad transportavgift med tillägg av så kallade banavgifter, ordinarie och extra, samt eventuellt så kallat frakttillägg, må de för varje utöver avsändningsbanan i transporten deltagande bana inräknade banavgifter, var och en beräknad till 4 öre, ävensom frakttilläggen ersättas genom statsbidraget, dock att i de fall, då järnvägsstyrelsen vid medgivandet av extra banavgifter gjort förbehåll, att sådana icke skola debiteras för sändningar av kalk m. m., för vilka statsbidrag utbetalas, vad sålunda förbehållits skall fortfarande gälla.

Därest åter frakten utgår med summan av för de särskilda järnvägarna enligt deras egna taxor beräknade avgifter, må statsbidraget likaledes utgå med 40 procent av frakten i tariff U enligt statens järnvägars taxa efter det sammanlagda avståndet mellan avsändnings- och mottagningsstationen jämte banavgifter, beräknade till 4 öre för varje utöver avsändningsbanan i transporten deltagande bana.

Vidare är att märka, att, sedan Kungl. Maj:t den 27 augusti 1915 utfärdat kungörelse angående provisoriska tilläggsavgifter å statens järnvägar att utgå från och med den 10 september 1915, Kungl. Maj:t den 7 september 1915 förklarat, att så länge berörda kungörelse bleve gällande, den fraktsats, som enligt förberörda brev den 11 oktober 1912 skall ligga till grund för beräkning av sådant statsbidrag, skulle utgöra avgiften för 100 kilogram i tariff U enligt statens järnvägars taxa, ökad med den å statens järnvägar enligt förberörda kungörelse utgående tilläggsavgiften.

Sedan Kungl. Maj:t den 26 januari 1917 utfärdat kungörelse angående förhöjda provisoriska tilläggsavgifter å statens järnvägar att utgå från och med den 1 februari 1917, har Kungl. Maj:t den 30 januari 1917 meddelat förklarande av enahanda innehåll beträffande de förhöjda provisoriska tilläggsavgifterna.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anført följande:

»Även om de av mosskulturöreningen framhållna synpunkterna kräva allt beaktande, finner jag i likhet med såväl lantbruksstyrelsen som järnvägsstyrelsen det vara nödvändigt, att vissa skärpningar företagas i de nu gällande villkoren för statsbidrag. Utan sådana skärpningar skulle nämligen de statsmedel, som skulle erfordras till dylika statsbidrag, med all säkerhet stiga till alltför stora belopp.

En sådan stegring beror, såsom av utredningen framgår, på flera skilda orsaker. Redan hittills hava kalktransporterna så att säga normalt ökats under årens lopp, både i kvantitet och i väglängd. Härtill kommer nu,

att fraktkostnaderna väsentligt ökats genom de av Kungl. Maj:t medgivna provisoriska tilläggsavgifterna. Om likafullt statsbidrag skulle erhållas redan vid en lägsta fraktkostnad av 25 öre per 100 kilogram samt utgå med 40 procent å fraktsatserna i tariff U med tillägg av dessa tilläggsavgifter, är det tydligt, att statsbidragens summa skulle i hög grad ökas. Vid bifall till järnvägsstyrelsens förslag i anledning av ovanberörda framställningar av vissa enskilda järnvägar skulle ytterligare tillkomma högst betydliga belopp såsom gottgörelse för extra banavgifter.

Vad sistnämnda fråga angår får jag efter samråd med chefen för civildepartementet såsom min åsikt uttala, att vägande skäl synas vara anförda för medgivande åt de enskilda järnvägarna att även i fråga om kalksändningar, för vilka statsbidrag utgår, uppbära dem på grund av samtrafikstariffer tillkommande extra banavgifter. Jag anser mig därför nu böra räkna härmed.

För att minska den av dessa orsaker påräkneliga utgiftstegringen har nu järnvägsstyrelsen föreslagit skärpning i villkoren i två hänseenden.

Sålunda har föreslagits att höja det minimifraktbelopp, som skall ligga till grund för statsbidrag, från 25 till 30 öre per 100 kilogram. Denna åtgärd betyder, dels att statsbidrag skall utgå först vid transporter på något längre avstånd än om de nuvarande reglerna bibehållas. Lägsta statsbidragsberättigande avståndet blir nämligen utsträckt från 94 till 120 kilometer. Dels ock betyder den, att fraktreduktionen vid vissa längre transporter ej skall göras så stark som förut. Den skall nämligen ske blott till 30 öre och icke ända ned till 25 öre. Under det att enligt nuvarande regler och med iakttagande av de nya provisoriska tilläggsavgifterna 100 kilogram kalk kunna med användning av statsbidrag fraktas för 25 öre ända till ett avstånd av 200 kilometer, skulle genom sagda skärpning frakten redan vid 94 kilometer överstiga 25 öre. Mot den genom denna åtgärd åstadkomna skärpningen har lantbruksstyrelsen icke haft något att erinra, och då den drabbar de transporter, vid vilka i allt fall fraktkostnaden för 100 kilogram är lägst och där alltså statsbidrag bör lättast kunna undvaras, vill även jag biträda förslaget därom.

Den andra föreslagna skärpningen avser att minska den procent-sats å frakten enligt tariff U, med vilken statsbidraget skall utgå — naturligtvis endast så att frakten i allt fall uppgår till minst 30 öre enligt det nyss förordade förslaget. För närvarande är denna procent-sats 40. Järnvägsstyrelsen har föreslagit 20 och lantbruksstyrelsen 30. Tillika har järnvägsstyrelsen i ovanberörda utlåtande meddelat, att kostnaderna för statsbidrag under vissa förutsättningar kunde beräknas till

sammanlagt 500,000 kronor, ifall procentsatsen 20 godkändes. På min begäran har numera från samma styrelse meddelats, att procentsatsens bestämmande till 30 syntes skola under i övrigt samma förutsättningar medföra en merutgift för statsverket av 75,000—100,000 kronor.

För att erhålla en tydlig bild av huru de bägge förslagen skulle verka har jag från järnvägsstyrelsen införskaffat tablåer över statsbidrag och nettofrakter i öre per 100 kilogram vid kalktransporter å statens järnvägar å olika avstånd dels efter nuvarande grunder (mer än 25 öres frakt och 40 procent) dels efter frakt överstigande 30 öre samt respektive 30 och 20 procent å tariff U, i varje fall med iakttagande av den från och med den 1 februari 1917 gällande provisoriska tilläggsavgiften. Dessa tablåer hava sammanställts sålunda:

Km.	Statsbidrag			Nettofrakt			Ökad nettofrakt		Km.	Statsbidrag				Nettofrakt			Ökad nettofrakt	
	nu	30 %	20 %	nu	70 %	80 %	70 %	80 %		nu	3 %	20 %	nu	70 %	80 %	70 %	80 %	
94	1	—	—	25	26	26	1	1	165	12	7	7	25	30	30	5	5	
96	1	—	—	25	26	26	1	1	170	13	8	8	25	30	30	5	5	
98	1	—	—	25	26	26	1	1	180	15	10	8	25	30	32	5	7	
100	1	—	—	25	26	26	1	1	190	16	11	8	25	30	33	5	8	
105	3	—	—	25	28	28	3	3	200	17	12	8	25	30	34	5	9	
110	4	—	—	25	29	29	4	4	210	17	13	9	26	30	34	4	8	
115	5	—	—	25	30	30	5	5	220	18	14	9	28	32	37	4	9	
120	6	1	1	25	30	30	5	5	230	18	14	9	28	32	37	4	9	
125	6	1	1	25	30	30	5	5	240	19	14	10	29	34	38	5	9	
130	6	1	1	25	30	30	5	5	250	20	15	10	29	34	39	5	10	
135	7	2	2	25	30	30	5	5	300	22	17	11	33	38	44	5	11	
140	9	4	4	25	30	30	5	5	350	24	18	12	37	43	49	6	12	
145	10	5	5	25	30	30	5	5	400	27	20	13	40	47	54	7	14	
150	11	6	6	25	30	30	5	5	500	32	24	16	47	55	63	8	16	
155	11	6	6	25	30	30	5	5	1,000	57	43	28	85	99	114	14	29	
160	11	6	6	25	30	30	5	5										

Av denna tablå framgår, att vid en lägsta fraktsats av 30 öre för grundläggande av rätt till statsbidrag valet av procentsatsen 30 eller 20 icke utövar inflytande förrän vid ett transportavstånd av 180 kilometer. Vid kortare avstånd kan nämligen redan procentsatsen 20 bringa ned fraktkostnaden till 30 öre. Från och med 180 kilometer inträder som sagt skillnad, vilken ökas så, att redan från och med 210 kilometer

procentsatsen 20 medför dubbelt större ökning gent emot nuvarande förhållanden än procentsatsen 30.

Nu är det visserligen sant, att medeltransportlängden för kalksändningar ligger betydligt under 180 kilometer. Härvid är dock att märka, att de flesta av dessa transporter ske över så pass kort väglängd, att de icke framdeles skulle åtnjuta statsbidrag på grund av 30 öres gränsen, och att övriga transporter under 180 kilometer ju i bägge fallen skulle få samma statsbidrag. Frågan gäller endast hurvida det starkare främjandet av kalktransporter å sträckor av minst 180 kilometer tillräckligt motiverar den av järnvägsstyrelsen beräknade merutgiften för staten av 75,000 å 100,000 kronor. Jag vill för min del svara ja på denna fråga och tar då framför allt hänsyn till att avstånden mellan kalkförekomsterna och de mest kalkfattiga delarna av landet, isynnerhet de trakter där stora mossodlingar och ännu ouppodlade men odlingsbara mossar förekomma, i allmänhet är ganska stort. Jag kan exempelvis framhålla, att på sträckan från Falköping över Nässjö och vidare söderut 180 kilometers avstånd från Falköping uppnås redan före Moheda station. I Norrland med dess väldiga arealer av kalkbehövande mossmarker bliva transportavstånden naturligtvis vida längre. Då såsom lantbruksstyrelsen och mosskulturföreningen framhållit just under nuvarande knapphet å konstgödselmedel kalkningen kan hava ännu större betydelse än eljest till befordrande av växtligheten, vill jag tillstyrka att icke för närvarande starkare reduktion av den nu gällande procentsatsen vidtages än till 30 procent. En större skärpning i villkoren skulle för övrigt ej stå rätt väl tillsammans med de åtgärder av skilda slag, som staten funnit sig böra nu vidtaga för att uppmuntra jordbrukets produktion och säkerställa landets tillgång på livsfrönödenheter.

Då i årets statsverksproposition blivit i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag den 29 december 1916 till statsbidrag för fraktavgifter för kalk beräknat ett belopp av allenast 500,000 kronor, skulle ett godkännande av procentsatsen 30 medföra, att anslaget måste höjas, och torde höjningen icke böra sättas till mindre belopp än 100,000 kronor. Chefen för finansdepartementet har meddelat mig, att tillgång härtill torde kunna beredas å budgeten för år 1918.»

Riksdagen, som delar departementschefens uppfattning rörande behovet av nu ifrågsatta skärpningar i gällande regler rörande statsbidrag till ifrågavarande fraktavgifter, har icke funnit anledning till erinran mot det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet i fråga för år 1918 beräknade beloppet. I anslutning härtill har riksdagen för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och

märgel för jordbrukets behov å extra stat för år 1918 anvisat, såsom förslagsanslag, 600,000 kronor.

65:o) I en till riksdagen den 6 februari 1917 avlåten proposition, nr 46, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för lindring, i mån av behov och i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under innevarande år av fraktkostnaderna för försändelser av majs dels å järnväg till Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ävensom Södra, Norra och Västra Hälsinglands fögderier av Gävleborgs län dels ock till Gottland å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 190,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under innevarande år av tillgängliga medel förskottsvis utanordna nämnda belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 53, anmält har riksdagen för lindring, i mån av behov och i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under innevarande år av fraktkostnaderna för försändelser av majs dels å järnväg till Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ävensom Södra, Norra och Västra Hälsinglands fögderier av Gävleborgs län dels ock till Gottland å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 190,000 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må under innevarande år av tillgängliga medel förskottsvis utanordna nämnda belopp.

66:o) I en till riksdagen den 20 januari 1917 avlåten proposition, nr 28, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för vidtagande i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder av åtgärder för nedbringande under tiden till den 1 juli 1917 av priset å chilesalpeter med 5 kronor per 100 kilogram samt av priset å superfosfat, för 100 kilogram räknat, med 15 öre per procent vatten- och citratlöslig fosforsyra å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 4 miljoner kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under innevarande år av tillgängliga medel förskottsvis utanordna för ändamålet erforderligt belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 13, anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning för vidtagande i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder av åtgärder för nedbringande under tiden till den 1 juli 1917 av priset å chilisalpetar med 5 kronor per 100 kilogram samt av priset å superfosfat, för 100 kilogram räknat,

med 15 öre per procent vatten- och citratlöslig fosforsyra å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 4 miljoner kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må under innevarande år av tillgängliga medel förskottsvis utanordna för ändamålet erforderligt belopp.

67:o) Under punkt 60 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till åtgärder för främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 30,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 332, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för anordnande av upplysningsverksamhet för främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angiven plan genom anställande hos kommerskollegiet av en konsulent och en biträdande ingenjör samt hos lantbruksstyrelsen av en konsulent, till arvoden åt dessa tjänstemän ävensom till rit- och skrivbiträden åt dem samt expenser å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av högst 30,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav låta under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna 5,000 kronor.

Förestående proposition avser anordnande av upplysningsverksamhet för främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft.

På sätt departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet erinrar, hemställde riksdagen i skrivelse den 29 maj 1915, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning i fråga om anordnande av upplysningsverksamhet för främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I nämnda skrivelse framhöll riksdagen, att det för sådan upplysningsverksamhets bedrivande syntes riksdagen önskvärt, att av staten anställdes sakkunniga konsulenter, som kunde lämna allmänheten råd och upplysningar, vare sig det gällde att sluta sig tillsammans för anläggning av en mindre lokal kraftstation eller att åstadkomma ett distributionsnät till ett större kraftnäts motorstation. I fråga om en dylik konsulentverksamhet uttalade riksdagen vidare den förvissningen, att densamma skulle komma att stå i nära kontakt såväl med den främsta sakkunskapen på den elektriska kraftens

område som ock med det praktiska behov å landsbygden, vilket avsikten vore att främja. Beträffande den myndighet, under vilken berörda konsulentverksamhet skulle sortera, borde enligt riksdagens uppfattning den myndighet väljas, som hade den mest ingående kännedomen om landsbygdens behov uti förevarande avseende, och syntes riksdagen förty lantbruksstyrelsen vara att förorda.

I förevarande proposition har föreslagits en uppdelning av den ifrågasatta konsulentverksamheten på två olika ämbetsverk, nämligen kommerskollegium och lantbruksstyrelsen, i syfte att tillgodose det i nämnda riksdagsskrivelse framställda önskemålet om upplysningsverksamhetens anslutning såväl till sakkunskapen på ifrågavarande område som ock till det praktiska behovet.

Betydelsen av landsbygdens förseende med elektrisk kraft i största möjliga utsträckning torde ligga i öppen dag. För vinnande av nämnda syfte finner riksdagen en rationellt bedriven upplysningsverksamhet på området vara av vikt. De synpunkter, som härutinnan uttalats av 1915 års riksdag, synas riksdagen fortfarande äga full giltighet.

Riksdagen kan dock icke finna den förebragta utredningen, på vilken Eders Kungl. Maj:t grundat sitt förslag i allo tillfredsställande.

Emellertid har innevarande års riksdag hemställt om en skyndsam utredning angående åtgärder från statens sida för landsbygdens förseende med elektrisk kraft, i anledning varav detta spörsmål i hela dess vidd torde bliva föremål för saklig prövning.

Riksdagen anser dock, att behovet av praktisk konsulentverksamhet på detta område gör sig så starkt gällande, att redan nu en sådan konsulentverksamhet bör åvägbringas och håller före, att denna verksamhet bör såsom 1915 års riksdag i ovanberörda skrivelse jämväl antytt förläggas till lantbruksstyrelsen. För närvarande torde i avvaktan på den beslutade utredningen endast en konsulent böra anställas.

På grund av det anförda får riksdagen anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition på så sätt bifallits, att riksdagen, i avvaktan på den av riksdagen beslutade utredningen i ämnet, för anordnande av upplysningsverksamhet för främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft genom anställande hos lantbruksstyrelsen av en konsulent, till arvode åt denne tjänsteman ävensom till rit- och skrivbiträden åt densamme samt expenser å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av högst 15,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav låta under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna 5,000 kronor.

68:o) I en till riksdagen den 23 mars 1917 avlåten proposition, nr 147, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till understöd för fortsättande och avslutande av aktiebolaget Difosfats försöksverksamhet för framställning på elektrokemisk väg av till gödselmedel avsett dikalciumfosfat, under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag, å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel härav förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 277, anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning samt i ämnet väckta motioner till understöd för fortsättande och avslutande av aktiebolaget Difosfats försöksverksamhet för framställning på elektrokemisk väg av till gödselmedel avsett dikalciumfosfat under de villkor, Eders Kungl. Maj:t efter närmare utredning äger bestämma, å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1917 låta av tillgängliga medel härav förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Fiskeriväsendet.

69:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 61 gjorda framställning har riksdagen höjt ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd från 111,000 kronor med 10,000 kronor till 121,000 kronor.

70:o) Under punkt 62 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m. m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutas minst 1,150 kronor, å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,550 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att utav detta belopp förskottsvis under innevarande år av tillgängliga medel utanordna 775 kronor.

För ett vart av åren 1903—1912 har riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, på extra stat anvisat ett anslag av 2,250 kronor såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare, under förutsättning att

Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting för ändamålet bidroge med tillsammans 2,000 kronor.

Sedermera har riksdagen, likaledes med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m. m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillsköttes minst 1,150 kronor, på extra stat för vart och ett av åren 1913—1917 anvisat ett anslag av 1,400 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utav detta belopp förskottsvis under ett vart av nästföregående år av tillgängliga medel utanordna 700 kronor. Det har förutsatts, att av statsanslaget för varje år skulle bestridas hela arvodet till en inspektör, 250 kronor, och högst hälften av övriga kostnader med 1,150 kronor.

Anslagsökningen är föranledd därav att arvodet till inspektören för ifrågavarande kurser höjts från 250 till 400 kronor.

Då framställningen i fråga icke föranleder någon riksdagens erinran, har riksdagen såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m. m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutas minst 1,150 kronor, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,550 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utav detta belopp förskottsvis under innevarande år av tillgängliga medel utanordna 775 kronor.

71:o) Under punkt 63 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening å extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa dels till upprätthållande av föreningens fiskeriskola 8,500 kronor, dels ock såsom bidrag till föreningens försöksbiologiska undersöknings- och fiskodlingsverksamhet 13,500 kronor, eller tillhopa 22,000 kronor.

Såsom understöd åt södra Sveriges fiskeriförening för dess fortlöpande verksamhet har riksdagen för varje år från och med år 1908 på extra stat anvisat anslag, som under åren 1908—1917 utgått dels med 8,500 kronor till upprätthållande av föreningens fiskeriskola och dels under de två första åren med 5,000, därefter med 7,000, under år 1913 med 9,000 samt under åren 1914—1917 med 10,000 kronor såsom bidrag till föreningens försöks- och fiskodlingsverksamhet.

De ökade medlen, uppgående till ett belopp av 3,500 kronor, äro avsedda dels för fast anställande av en föreståndare för föreningens försöksverksamhet dels ock till utvidgning av föreningens biologiska

undersökningsverksamhet och bestridande av därmed sammanhängande utgifter för laboratorium och bibliotek.

Södra Sveriges fiskeriförening synes riksdagen väl förtjänt av det ökade understöd för dess verksamhet, som nu föreslagits.

Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl av departementschefens uttalande att bidrag till föreningens biologiska undersökningsverksamhet nu torde kunna medgivas oavsett att frågan om inrättande av en statens fiskeriundersökningsanstalt är under utredning, har riksdagen till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening å extra stat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisat *dels* till upprätthållande av föreningens fiskeriskola 8,500 kronor, *dels ock* såsom bidrag till föreningens försöksbiologiska undersöknings- och fiskodlingsverksamhet 13,500 kronor, eller tillhopa 22,000 kronor.

72:o) Under punkt 64 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven å extra stat för år 1918 anvisa dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna 29,000 kronor, dels ock till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium 5,100 kronor eller tillsammans 34,100 kronor, att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för de avsedda ändamålen.

För utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat medel å extra stat för vart och ett av åren 1901—1917. Under år 1916 utgick anslaget med 30,100 kronor, därav 5,100 kronor till täckande av Sveriges andel i kostnaden för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium och 25,000 kronor till omkostnader för de undersökningsarbeten, som det enligt uppgjord arbetsfördelning åligger Sverige att utföra. Under innevarande år utgår anslaget allenast med 25,000 kronor till omkostnader för nyssnämnda undersökningsarbeten och skola därmed bestridas dylika undersökningskostnader för tiden från och med den 1 maj 1917 till och med den 30 april 1918.

Att något anslag icke anvisats för år 1917 till själva centralanstalten med laboratorium berodde på att enligt uppgift från hydrografisk-biologiska kommissionen centralbyråns verksamhet kunde upprätthållas under arbetsåret 1915—1916, utan att de vanliga internationella bidragen från de olika länderna behövde utkrävas. Det å 1915 års riksstat uppförda anslaget till detta ändamål besparades därför. Då

vidare å 1916 års riksstat anslag till ifrågakomna ändamål redan anvisats av 1915 års riksdag för tiden 22 juli 1916—21 juli 1917 och alltså vid 1916 års utgång en besparing av minst samma belopp som vid samma års ingång skulle komma att förefinnas, begärdes blott riksdagens bemyndigande att använda denna besparing till motsvarande utgifter för tiden 22 juli 1917—21 juli 1918, vilket bifölls.

Det för kommissionens egna arbeten nu begärda beloppet överstiger med 4,000 kronor det anslag, som för samma ändamål utgått under de senaste åren. Av de sålunda föreslagna ytterligare 4,000 kronorna äro 1,800 kronor avsedda för höjning av arvodena till de hos kommissionen nu anställda två assistenterna med 900 kronor för vardera d. v. s. från 250 till 325 kronor i månaden, 900 kronor avsedda för laxundersökningar i Ångermanälven i samband med internationella undersökningar i vissa av det internationella rådet anvisade älvar i övriga östersjöländer samt 1,300 kronor dels till ökning av tjänstemännens reseersättningar från 6 till 8 kronor om dagen och dels till ersättning av ökade kostnader för inventariets vidmakthållande.

Behovet av den ifrågasatta anslagsökningen synes ådagalagd genom den i ärendet förebragta utredningen. Med hänsyn härtill och då förevarande framställning i övrigt icke ger anledning till någon invändning från riksdagens sida, har riksdagen till utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven å extra stat för år 1918 anvisat *dels* till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna 29,000 kronor, *dels ock* till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium 5,100 kronor, eller tillsammans ett reservationsanslag av 34,100 kronor, att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för de avsedda ändamålen.

73:o) Under punkt 65 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak, avsett för hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven, å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 56,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 10,000 kronor.

För hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken har fartyget Skagerak sedan år 1905 varit i verksamhet. Riksdagen har för varje år å extra stat beviljat anslag till underhålls- och driftkostnad för nämnda fartyg, vilket anslag för vart och ett av åren 1909

—1913 uppgått till 34,000 kronor, för år 1914 till 41,800 kronor, därav 5,800 kronor till reparation av fartyget, samt för vart och ett av åren 1915, 1916 och 1917 till 36,000 kronor. Tillika har riksdagen medgivit, att vad som vid 1916 års utgång kunde återstå oanvänt å anslaget finge användas för ändamålet under år 1917.

Utredningen i ärendet ger vid handen, att för att ifrågavarande fartyg skall under år 1918 kunna hållas i gång under den egentliga sillfiskesäsongen, det vill säga från oktober till april eller 6 månader, erfordras för nämnda år ett anslag av 46,000 kronor och för att något avbrott icke skall ske i sillundersökningarna under år 1917, för vilket år som ovan nämnts beviljats ett anslag av allenast 36,000 kronor, behöves för detta år ytterligare 10,000 kronor.

I överensstämmelse härmed har riksdagen till underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak, avsett för hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven, å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 56,000 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må härav under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 10,000 kronor.

74:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1906—1917 ägt rum, till bestridande av kostnader för försäkring av fartyget Skagerak å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 5,200 kronor.

75:o) Under punkt 67 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt samt insättande av ny maskin i fartyget å extra stat för år 1918 bevilja ett anslag av 16,750 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis härav utanordna högst 6,750 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen för år 1908 ett belopp av 29,000 kronor för anskaffande av ett fartyg för fiskeriadминистраtionens behov. Till bestridande av underhålls- och driftkostnad för samma fartyg, som först under år 1909 blev taget i bruk för avsett ändamål och därvid erhöll namnet Eystrasalt, har riksdagen beviljat på extra stat för år 1909 ett anslag av 5,000 kronor, för vardera av åren 1910 och 1911 ett anslag av 7,500 kronor, för varje av åren 1912—1915 ett anslag av 8,500 kronor samt för år 1916 ett anslag av 6,000 kronor, varjämte riksdagen medgivit, att behållning å anslaget vid 1915 års slut finge användas under år 1916. För år 1917 har riksdagen beviljat ett anslag av 8,500 kronor, varjämte riksdagen i likhet

med näst föregående år medgivit, att vad vid utgången av år 1916 kunde kvarstå oanvänt å anslaget finge under år 1917 användas för avsett ändamål.

Anslagsökningen är betingad dels av nu rådande betydligt högre priser på fotogen och andra förnödenheter ävensom av omöjligheten att få besättning till samma ersättning som hittills dels ock av behovet av insättande av ny maskin i fartyget.

Då sålunda någon invändning icke torde kunna göras mot framställningen i fråga, har riksdagen till underhålls- och driftkostnad för fartyget Eyrstrasalt samt insättande av ny maskin i fartyget å extra stat för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 16,750 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis härav utanordna högst 6,750 kronor.

76:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 68 gjorda framställning har riksdagen medgivit, att Kungl. Maj:t må för stationerande under vintern 1917—1918 av ett armerat ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande använda erforderligt belopp av den behållning, som uppstått eller kan komma att uppstå å redan anvisade anslag för motsvarande ändamål.

77:o) Under punkt 69 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa av fiskehamnskommissionen föreslagna hamnar å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 810,000 kronor, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela, användas för ifrågavarande ändamål under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att bedrivas i hamnarna, bör avseöndras för det gemensamma behovet; dels ock, vid bifall härtill, medgiva, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 200,000 kronor.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt förelägga riksdagen förslag till förbättrande av fiskehamnar inom Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, att genomföras oberoende av redan beslutade fiskehamnsarbeten, samt att riksdagen ville, i avvaktan på detta förslag, för år 1918 anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen intet att erinra.

Vad därefter angår motionen, så framhålles däri angelägenheten av att utan dröjsmål drägliga hamnförhållanden avvägras vid vissa på den norrländska kusten belägna fiskelägen. Under erinran att enligt den av fiskehamnskommissionen på sin tid uppgjorda ordning rörande fiskehamnars utförande och förbättrande vissa av de norrländska fiskehamnarna icke skulle på ännu åtskilliga år erhålla någon förbättring, föreslå motionärerna i främsta rummet, att en utredning snarast möjligt måtte komma till stånd i syfte närmast att utröna, huruvida icke en del smärre med relativt små kostnader förenade, av så gott som uteslutande muddringar bestående hamnförbättringar i de norrländska hamnarna skulle kunna igångsättas och bedrivas oberoende av pågående arbeten vid andra fiskehamnsbyggnader, och begäres i motionen tillika ett anslag å 100,000 kronor att under år 1918 användas till påbörjande av sådana arbeten, som enligt en blivande utredning kunde ur i motionen angivna synpunkter befinnas mest i behov av förbättring.

Inseende vikten därav att under rådande förhållanden avkastningen på de olika näringarnas områden kraftigt ökas hava statsmakterna gång efter annan i nämnda syfte vidtagit särskilda åtgärder. — Betydelsen av fiskets utnyttjande i största möjliga omfattning torde i betraktande av nämnda förhållanden med åtföljande knapphet i tillgången på vissa livs-förnödenheter nu kanske mer än tillförene göra sig gällande. Ur synpunkten av den viktiga roll, som goda fiskehamnar spela, just när det gäller utvinnande av bästa möjliga resultat av fisket, synes det i motionen framställda förslaget, avseende att under vissa angivna förutsättningar påskynda utförandet av vissa smärre hamnbyggnadsarbeten i de norrländska kustlänen, värt beaktande. Enligt riksdagens uppfattning torde emellertid hänsyn i berörda avseende böra tagas till fiskehamnsarbeten av liknande art jämväl i andra delar av landet. Riksdagen anser sålunda, att undersökningar och upprättande av kostnadsförslag rörande sådana smärre jämförelsevis mindre kostsamma, av så gott som uteslutande muddringar bestående fiskehamnsarbeten, vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna utan försenande av andra i gång varande fiskehamnsbyggnader bedrivas jämnsides med dessa, böra omedelbart igångsättas. Dock håller riksdagen före, att denna utredning bör omfatta allenast hamnar tillhörande den grupp, som i fiskehamnskommissionens förslag förordats att utföras i andra hand och ej såsom motionärerna synas hava åsyftat jämväl redan av statsmakterna beslutade fiskehamnar. Riksdagen anser nämligen, att någon rubbning i

den av riksdagen en gång godkända plan för de redan beslutade hamnarnas utförande icke bör ifrågakomma, så mycket mindre som riksdagen tidigare bestämt uttalat sig häremot.

Riksdagen vill i detta sammanhang betona vikten därav att den föreslagna anordningen att igångsätta och bedriva en del smärre av i huvudsak muddringar bestående hamnförbättringar jämsides med pågående arbeten vid andra fiskehamnsbyggnader icke kommer att förorsaka staten några betydligare extra kostnader för materialanskaffning och dylikt.

Det i motionen framställda spørsmålet, huruvida icke vid de norrländska fiskeplatserna staten bör fullständigt bekosta nödiga hamnförbättringar och underhåll därav, torde jämväl i samband med den föreslagna utredningen påkalla uppmärksamhet.

Rörande det i motionen framställda förslaget om anvisande av särskilt anslag att under år 1918 utgå till fiskehamnsbyggnader i Norrland så torde enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat av chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning omedelbart anvisande av medel för berörda ändamål icke komma att i någon nämnvärd mån påskynda *utförande* av dessa såsom ovan antytts av i huvudsak muddringar bestående arbeten, enär anskaffandet av för arbetenas bedrivande erforderliga mudderverk under rådande förhållanden erbjuder utomordentliga svårigheter.

Under sådana förhållanden torde med anvisande av medel för nämnda ändamål böra tills vidare anstå.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen *ej mindre* anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning *dels* till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa av fiskehamnskommissionen föreslagna hamnar å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 810,000 kronor, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela, användas för ifrågasvarande ändamål under villkor om kostnadsfri upplåtelse *ej mindre* av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att bedrivas i hamnarna, bör avseändras för det gemensamma behovet, *dels ock* medgivit, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 200,000 kronor, *än även* i anledning av den i ämnet väckta motionen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning omedelbart låta verkställa undersökningar och uppgöra kostnadsberäkningar rörande sådana mindre kostsamma, i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka i det av fiskehamnskommissionen på sin tid uppgjorda förslag för-

ordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämnsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

78:o) Under punkt 70 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det år 1914 beviljade anslaget å 180,000 kronor för byggande av en fiskehamn vid Östra Torp i Malmöhus län å extra stat för år 1918 anvisa återstående beloppet 80,000 kronor, att av Kungl. Maj:t för ändamålet användas under enahanda villkor, som uppställts för den av riksdagen förut anvisade delen av anslaget.

För byggande av en fiskehamn vid Östra Torp i Malmöhus län beviljade 1914 års förra riksdag ett anslag av 180,000 kronor och anvisade därav å extra stat för år 1915 100,000 kronor att av Kungl. Maj:t för ändamålet användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnen än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore avsedd att bedrivas i hamnen, borde för det gemensamma behovet avsöndras. Kungl. Maj:t fastställde därefter den 20 mars 1914 arbetsplan för hamnbyggnaden och anbefallde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att gå i författning om hamnbyggnadens utförande. Styrelsen vidtog därför erforderliga förberedande åtgärder för arbetets påbörjande år 1915, men på grund av de därefter inträdda förhållandena befanns det emellertid önskvärt, att denna hamnanläggning icke redan då påbörjades.

Den 31 december 1915 anbefallde Kungl. Maj:t därpå nämnda styrelse att, så fort ske kunde, genom styrelsens hamnavdelning igångsätta arbete med uttagning, bearbetning och framforsling av den för fiskehamnsanläggningens utförande i enlighet med den fastställda arbetsplanen erforderliga sten.

Den 12 maj 1916 har vidare Kungl. Maj:t anbefallt och bemyndigat väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att genom hamnavdelningen utföra hamnbyggnadsarbetet vid Östra Torp, så fort ske kan och i den mån anvisade byggnadsmedel därtill giva tillgång.

Då arbetet med stenuttagning till ifrågavarande hamn nu fortskridit därhän, att det egentliga byggnadsarbetet kunde börja under våren detta år, har departementschefen funnit det önskligt, att hamnens färdigbyggande måtte få fortgå i ett sammanhang. För detta ändamål borde återstoden av det år 1914 beviljade beloppet utgå under år 1918.

Riksdagen, som delar departementschefens förenämnda uppfattning, får alltså anmäla, att riksdagen av det år 1914 beviljade anslaget å

180,000 kronor för byggande av en fiskehamn vid Östra Torp i Malmöhus län å extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisat återstående beloppet 80,000 kronor att av Kungl. Maj:t för ändamålet användas under enahanda villkor, som uppställts för den av riksdagen förut anvisade delen av anslaget.

Skogsväsendet.

79:o) Under punkt 71 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att från och med år 1918 höja ej mindre den i staten för skogshögskolan upptagna anslagspost till arvoden åt extra lärare från 12,700 kronor med 700 kronor till 13,400 kronor än även det i samma stat upptagna anslag till praktiska övningar vid lägre kursen från 4,500 kronor med 400 kronor till 4,900 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas från 124,500 kronor med 1,100 kronor till 125,600 kronor, samt att vid bifall härtill höja anslaget till skogshögskolan från 123,250 kronor med 1,100 kronor till 124,350 kronor.

Den av 1914 års senare riksdag godkända staten för skogshögskolan slutar på 124,500 kronor. På grund av bostadsavdrag för vissa befattningshavare med tillhopa 1,250 kronor har anslaget upptagits endast till 123,250 kronor. Staten upptager bland annat en post å 12,700 kronor till extra lärare och en post å 4,500 kronor såsom anslag till praktiska övningar vid lägre kursen.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen från och med år 1918 höjt ej mindre den i staten för skogshögskolan upptagna anslagspost till arvoden åt extra lärare från 12,700 kronor med 700 kronor till 13,400 kronor än även det i samma stat upptagna anslag till praktiska övningar vid lägre kursen från 4,500 kronor med 400 kronor till 4,900 kronor, till följd varav statens slutsumma höjts från 124,500 kronor med 1,100 kronor till 125,600 kronor, och anslaget till skogshögskolan från 123,250 kronor med 1,100 kronor till 124,350 kronor.

Anslagstiteln »skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt» har på grund härav höjts till 193,700 kronor.

80:o) Under punkt 72 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till ett docentstipendium vid skogshögskolan samt till studieunderstöd åt sådana studerande, som vid nämnda högskola ägna sig åt skogsvetenskaplig forskning, å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 3,700 kronor.

På Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för år 1917 å extra stat till ett docentstipendium vid skogshögskolan samt till studieunderstöd åt sådana studerande, som vid nämnda högskola ägna sig åt skogsvetenskaplig forskning, anvisat ett anslag av 4,900 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t finge härav under år 1916 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,200 kronor till studieunderstöd. Docentstipendiet var avsett att utgöra 2,500 kronor och studieunderstöden skulle utgå med 1,200 kronor för år.

Då förevarande framställning icke ger anledning till erinran från riksdagens sida, har riksdagen till ett docentstipendium vid skogshögskolan samt till studieunderstöd åt sådana studerande, som vid nämnda högskola ägna sig åt skogsvetenskaplig forskning, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,700 kronor.

81:o) Under punkt 73 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för vissa i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 13 januari 1917 angivna behov för skogshögskolan å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 16,200 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 6,875 kronor.

Enligt berörda statsrådsprotokoll äro de behov, som genom det föreslagna anslaget skulle komma att tillgodoses, följande:

	Å 1918 års stat kronor	Däraf att utgå under år 1917 kronor
Biträde åt professorn i botanik	800	400
Ökade resekostnader för elever vid forstmästar- kursens praktiska övningar	400	400
Ökade hantlangningskostnader vid forstmästar- kursens praktiska övningar	1,400	700
Ökade hantlangningskostnader vid jägmästar- kursens praktiska övningar	1,600	800
Resekostnader för fem nya elever vid jägmästar- kursen	1,125	—
Ökat assistentbiträde vid jägmästarkursens prak- tiska övningar	3,000	—
Inköp av instrument	1,875	1,875
Elektrisk ström vid Garpenberg	1,500	—
Bränslekostnad vid Garpenberg	4,500	2,700
Summa kronor	16,200	6,875

Behovet av biträde åt professorn i botanik är föranlett av Eders Kungl. Maj:ts beslut att det antal elever, som under åren 1916—1919 finge antagas i högskolans jägmästarkurs, skulle på grund av befarad brist på skogsstatstjänstemän ökas från 25 till 30. Någon erinran mot föreliggande förslag i denna del torde med hänsyn härtill icke kunna göras.

Medel till bestridande av ökade resekostnader för elever vid forstmästarkursens praktiska övningar torde av utredningen i ärendet att döma vara behöfligt.

Behov av ytterligare medel till hantlangningskostnader finner riksdagen motiverat dels av de väsentligt stegrade arbetsprisen dels ock vad angår jägmästarkursen jämväl av det ökade elevantalet i denna kurs.

Mot det för de ytterligare fem eleverna i jägmästarkursen beräknade beloppet till resekostnader har riksdagen intet att erinra.

Behovet av ökat assistentbiträde vid jägmästarkursens praktiska övningar på grund av elevantalets ökning finner riksdagen styrkt genom den i ärendet förebragta utredningen och har riksdagen ingen invändning att göra mot det härför beräknade beloppet.

Vad förslaget om medel till inköp av instrument angår så avser detsamma inköp av fem mikroskop och fem avvägningsinstrument samt ett mikroskop och två luppmikroskop för den entomologiska avdelningen. Då dessa anskaffningar samtliga ansetts nödvändiga till följd av elevantalets ökning föranleder förslaget härom ingen riksdagens erinran.

1916 års riksdag anvisade i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag å extra stat för år 1917 till gäldande av kostnad för elektrisk ström till den förberedande kursens lokaler vid Garpenberg ett belopp av 3,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav låta under år 1916 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 1,500 kronor.

Mot det för 1918 begärda beloppet för samma ändamål har riksdagen intet att erinra.

För bränslekostnad vid Garpenberg beviljade 1916 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t å extra stat för år 1917 ett anslag av 1,500 kronor att användas under år 1916.

Då det enligt vad departementschefen anført synes vara av behovet påkallat att tilläggsanslag för ändamålet beredes såväl för innevarande år som för år 1918, biträder riksdagen Eders Kungl. Maj:ts förslag jämväl i denna del.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen för de här ovan angivna behov för skogshögskolan å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 16,200 kronor, ävensom

medgivit, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna intill 6,875 kronor.

82:o) I en till riksdagen den 23 mars 1917 avlåten proposition, nr 150, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för bestridande av vissa kostnader, som föranledas därav, att antalet elever, som vårterminen år 1917 antagits till fortsatt utbildning vid förberedande kursen till skogshögskolans jägmästarkurs, ökats från 30 till 37, å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 4,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må av tillgängliga medel låta härav under år 1917 förskottsvis utanordna 1,700 kronor.

På sätt departementschefen jämväl erinrat har innevarande års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t beviljat anslag för mötande av de kostnader, som komma att föranledas av ökning under åren 1916—1919 av elevantalet i skogshögskolans jägmästarkurs till 30.

De nu begärda medlen äro avsedda till täckande av de utgifter, som bliva en följd därav att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut antalet av de elever, som vid vårterminen 1917 antagits i nämnda kurs ökats till 37. Den av Kungl. Maj:t sålunda vidtagna åtgärden är såsom framgår av berörda statsrådsprotokoll förestavad av behovet av ytterligare skogsstatstjänstemän. Med hänsyn härtill och då det för ändamålet ifråga beräknade beloppet icke ger anledning till erinran från riksdagens sida, har riksdagen för bestridande av vissa kostnader, som föranledas därav, att antalet elever, som vårterminen år 1917 antagits till fortsatt utbildning vid förberedande kursen till skogshögskolans jägmästarkurs, ökats från 30 till 37, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må av tillgängliga medel låta härav under år 1917 förskottsvis utanordna 1,700 kronor.

83:o) Under punkt 74 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för avlöande av extra räknebiträde vid statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

För år 1917 har riksdagen å extra stat anvisat 1,200 kronor för avlöande av extra räknebiträde vid statens skogsförsöksanstalt. Detta biträde är erforderligt för att avarbeta uppkommen balans beträffande kontrollräkning av insamlat provytmaterial vid anstaltens skogsavdelning.

Då anslag för detta ändamål enligt vad departementschefen anfört

torde vara behöfligt jämväl för år 1918, har riksdagen i likhet med vad skett för innevarande år för avlönande av extra räknebiträde vid statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

84:o) Under punkt 75 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för vissa i statsrådsprotokollet för den 13 januari 1917 angivna behov för statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 6,200 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må låta av tillgängliga medel under år 1917 härav förskottsvis utanordna intill 1,982 kronor för täckande av brist från år 1916 samt för gäldande av ökade bränslekostnader för anstalten under år 1917.

Ifrågavarande framställning avser först beviljande dels av ett belopp av 782 kronor till täckande av brist i de för år 1916 tillgängliga medel för bestridande av bränslekostnader vid anstalten, dels ock huvudsakligen till följd av de ökade bränsleprisen av ett belopp av 2,018 kronor såsom tillskottsanslag till de i ordinarie staten för anstalten upptagna för egentliga expenser avsedda medlen. Utredningen i ärendet synes riksdagen giva vid handen, att de ifrågasatta ökade medlen äro behöfliga.

Vidare avser framställningen ifråga ett extra anslag av 800 kronor till expenser för skogsförsöksanstaltens entomologiska arbeten. Enligt vad departementschefen anført föreligga för beviljande av detta anslag samma skäl i form av ökade hantlangnings- och andra kostnader, som förelågo beträffande extra anslag till skogshögskolans praktiska övningar. Med hänsyn härtill biträder riksdagen, som förut beviljat sistnämnda anslag, förslaget i denna del.

Anskaffande av två räknemaskiner och ett s. k. binokulärt mikroskop med rättvänd bild till ett sammanlagt belopp av 1,400 kronor ingår jämväl i det föreliggande förslaget. Då behovet härav synes vara ådagalagt och de i anstaltens ordinarie expensanslag för instrumentanskaffning beräknade medlen enligt vad departementschefen anført icke torde därtill lämna tillgång, biträder riksdagen Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande avseende.

Slutligen avser förevarande framställning beviljande av ett anslag av 1,200 kronor för anskaffande av ytterligare biträde vid vissa kemiska analyser vid anstaltens naturvetenskapliga avdelning. Då åtskilliga där pågående betydelsefulla undersökningar enligt vad framgår av utredningen i ärendet torde kräva det nu begärda tillskottet av arbetskraft, biträder riksdagen förslaget ifråga jämväl i denna del.

Då riksdagen icke heller i övrigt har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har riksdagen för de här ovan angivna behov för statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 6,200 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må låta av tillgängliga medel under år 1917 härav förskottsvis utanordna intill 1,982 kronor för täckande av brist från år 1916 samt för gäldande av ökade bränslekostnader för anstalten under år 1917.

85:o) Under punkt 76 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring i huvudsaklig överensstämmelse med den år 1916 för riksdagen framlagda plan å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 19,000 kronor.

Riksdagen har för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring i huvudsaklig överensstämmelse med en i statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 angiven plan å extra stat för år 1917 anvisat ett anslag av 38,900 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t finge härav under år 1916 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 19,900 kronor.

Enligt den beräkning över årsutgifterna, som fanns bifogad förenämnda plan, skulle dessa under den första femårsperioden årligen utgöra 19,000 kronor. Då undersökningarna nyligen påbörjats, kunde enligt vad departementschefen anfört någon ytterligare utredning angående kostnaderna, än den, som i fjol framlades, icke nu lämnas. Sagda kostnadsberäkning torde därför böra godkännas även för år 1918.

I överensstämmelse härmed har riksdagen för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring i huvudsaklig överensstämmelse med den år 1916 för riksdagen framlagda plan å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 19,000 kronor.

86:o) Under punkt 77 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, beräkna en förhöjning i ordinarie anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet från 102,000 kronor med 12,000 kronor till 114,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 273, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för statens skogsskolor att tillämpas från och med år 1918, dock beträffande föreståndarbefattningen vid skogsskolan vid Haddebo först från och med den 1 juli 1918 och beträffande sistnämnda skola i övrigt först från och med den 1 september samma år;

dels förklara, att nu gällande avlöningsvillkor för ordinarie befattningshavare vid statens skogsskolor skola tillämpas för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningar upptagna avlöningar;

dels ock i riksstaten för år 1918 uppföra ordinarie anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet under förändrad benämning: »den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet» samt höja anslagsbeloppet från 102,000 kronor med 8,000 kronor till 110,000 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 348 anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning *dels* godkänt det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för statens skogsskolor att tillämpas från och med år 1918, dock beträffande föreståndarbefattningen vid skogsskolan vid Haddebo först från och med den 1 juli 1918 och beträffande sistnämnda skola i övrigt först från och med den 1 september samma år, *dels* förklarar, att nu gällande avlöningsvillkor för ordinarie befattningshavare vid statens skogsskolor skola tillämpas för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningar upptagna avlöningar, *dels ock* i riksstaten för år 1918 uppfört ordinarie anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet under förändrad benämning: »den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet» samt höjt anslagsbeloppet från 102,000 kronor med 8,000 kronor till 110,000 kronor.

87:o) Under punkt 78 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till diverse utgifter vid statens skogsskolor m. m., som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna å extra stat för år 1918 ett belopp av 32,250 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 273, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till diverse utgifter för statens skogsskolor m. m. å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, anvisa 35,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav låta under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna intill 5,250 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 348 anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning till diverse utgifter för statens skogsskolor m. m. å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, anvisat 35,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav låta under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna intill 5,250 kronor.

88:o) Under punkt 79 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till en fortsättnings-skola för lärjungar från statens skogsskolor, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 13,700 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 273, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till en fortsättningsskola för lärjungar från statens skogsskolor å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag, högst, 13,700 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må låta härav under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna högst 100 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 348 anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning till en fortsättningsskola för lärjungar från statens skogsskolor å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, 13,700 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må låta härav under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna högst 100 kronor.

89:o) Under punkt 80 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, i detta anslag beräkna en förhöjning från 170,000 kronor med 30,000 kronor till 200,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 272, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag från 170,000 kronor med 30,000 kronor till 200,000 kronor.

För skogsstatens befattning med privatskogar under utsyningslagen och dimensionslagen skall gottgörelse tillföras domänfonden genom

anslag å riksstaten. I statsverkspropositionen är härtill beräknat dels för utsyningslagens handhavande 200,000 kronor å ordinarie stat och dels för dimensionslagens handhavande 130,000 kronor å ordinarie samt 140,000 kronor å extra stat. Det å extra stat beräknade beloppet är avsett såväl för år 1917 som för år 1918. De nuvarande ordinarie anslagen för dessa ändamål äro respektive 170,000 och 102,400 kronor.

Riksdagen har i sin skrivelse nr 347 angående driftkostnader under år 1918 för statens domäner erkänt behovet av ifrågavarande ökade anslagsmedel.

I anslutning härtill har riksdagen höjt ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag från 170,000 kronor med 30,000 kronor till 200,000 kronor.

90:o) Under punkt 81 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, i detta anslag beräkna en förhöjning från 102,400 kronor med 27,600 kronor till 130,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 272, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland från 102,400 kronor med 27,600 kronor till 130,000 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under näst föregående punkt anfört har riksdagen höjt ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland från 102,400 kronor med 27,600 kronor till 130,000 kronor.

91:o) Under punkt 82 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 140,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 272, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för bestridande av ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland å extra stat för år 1918 anvisa under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av 140,000 kronor

ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav låta av tillgängliga medel under år 1917 förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 89 anført har riksdagen för bestridande av ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 140,000 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må härav låta av tillgängliga medel under år 1917 förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

92:o) Under punkt 83 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 98,000 kronor, att av Kungl. Maj:t i mån av tillgång tilldelas vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidragit med belopp, motsvarande minst en tredjedel av statsbidraget, samt under villkor dels att anslag från sålunda av statsmedel och från orten anvisade medel icke må utgå till bolag, dels ock att vederbörande hushållningssällskap skall vara skyldigt att efter årets utgång till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande avgiva redogörelse över användningen av samtliga för ändamålet erhållna bidrag.

De av departementschefen anförda skäl för lämpligheten att för ifrågavarande ändamål erforderliga medel beredas genom anvisande av särskilda statsanslag finner riksdagen övertygande och biträder riksdagen förty förslaget härom. Beträffande frågan huru och i vilken mån bidrag från orten skall fordras såsom förutsättning för statsmedels anvisande delar riksdagen departementschefens uppfattning, att även om icke så stort ortsbidrag bör krävas, som gäller för åtnjutande av bidrag från det nu utgående skogsodlingsanslaget, det är att gå för långt, därest fordran på bidrag från orten alldeles eftergives. För de ifrågasatta efter särskilda grunder utgående skogsvårdsbidragen till de båda nordligaste länen torde enligt departementschefens mening lämpligen uppföras ett nytt anslag skilt från det nuvarande skogsodlingsanslaget, därvid Västerbottens och Norrbottens län borde uteslutas från delaktighet i sistnämnda anslag. Detta synes riksdagen välbetänkt, och skulle härigenom detta anslag, som för närvarande utgår med 100,000 kronor, såsom departementschefen jämväl framhållit, kunna nedsättas med 10,000 kronor. Vad angår statsbidragets belopp, så håller riksdagen i likhet med departementschefen före, att goda skäl förebragts för att beloppet av inalles behövliga medel nu beräknas lika för båda ifrågavarande län.

Statsbidragets faktiska belopp skulle däremot såsom departementschefen erinrat bliva beroende av ortsbidragens storlek. Mot det belopp, som enligt departementschefens beräkningar borde stå till vartdera länets skogsvårdsnämnds förfogande under förutsättning av skogsodlingsanslagets upphörande eller 64,000 kronor, synes riksdagen icke någon erinran kunna göras. Av nämnda belopp borde enligt departementschefens åsikt en fjärdedel eller 16,000 kronor krävas såsom ortsbidrag och detta alltså utgöra minst en tredjedel av statsbidraget, som skulle uppgå till högst 48,000 kronor för vartdera länet och alltså för bägge länen tillhopa till högst 96,000 kronor. Riksdagen biträder denna departementschefens uppfattning.

För att Särna socken med Idre kapellag i Kopparbergs län i förevarande avseende bör jämnställas med Västerbottens och Norrbottens län synes riksdagen departementschefen hava anfört talande skäl. Den omständigheten att inom denna länsdel icke inrättats någon skogsvårdsnämnd torde icke behöva utgöra hinder härför. Det torde nämligen enligt vad departementschefen anfört kunna antagas, att, ifall medel under enahanda villkor som beträffande de bägge nordligaste länen ställas till Kopparbergs läns hushållningssällskaps förfogande, detta sällskap vidtager nödiga anordningar för medlens ändamålsenliga användande. Det av departementschefen för denna länsdels vidkommande beräknade statsbidraget eller 2,000 kronor finner riksdagen lämpligt avvägt. Riksdagen instämmer jämväl med departementschefen i hans uttalande, att någon minskning i det nuvarande skogsodlingsanslaget icke synes behöva härav föranledas, utan allenast föreskrivas, att bidrag från sagda anslag icke får utgå till åtgärder inom Särna och Idre. Det erforderliga statsanslaget uppgår sålunda till 98,000 kronor. Det är emellertid här att märka, att, såsom riksdagen här ovan nämnt, i stället anslaget till skogsodlingens befrämjande torde böra minskas med 10,000 kronor, vadan statsverkets ökade utgift blir 88,000 kronor.

Departementschefens förslag att en föreskrift, som utesluter bolag från bidrag av nu ifrågavarande medel, bör lämnas, synes riksdagen med hänsyn till att dessa medel framför allt böra komma de mindre skogsägarna till godo vara välbetänt och lämpligt.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen för främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 98,000 kronor, att av Kungl. Maj:t i mån av tillgång tilldelas vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att landsting och hushållningssällskap tillsammans

eller ettdera av dem till ändamålet bidragit med belopp, motsvarande minst en tredjedel av statsbidraget, samt under villkor *dels* att anslag från sålunda av statsmedel och från orten anvisade medel icke må utgå till bolag, *dels ock* att vederbörande hushållningssällskap skall vara skyldigt att efter årets utgång till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande avgiva redogörelse över användningen av samtliga för ändamålet erhållna bidrag.

93:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 84 gjorda framställning och under hänvisning till vad riksdagen under näst föregående punkt anfört, har riksdagen för skogsodlingens befrämjande inom andra delar av riket än Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 90,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av tillgång tilldelas skogsvårdsstyrelser, till vilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, under iakttagande att statsbidrag icke må till någon skogsvårdsstyrelse utgå med högre belopp än det, varmed landstinget och hushållningssällskapet tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidragit.

94:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 85 gjorda framställning har riksdagen vidare, i likhet med vad för vart och ett av åren 1910—1917 ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 67,500 kronor.

95:o) Under punkt 86 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* för bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 300,000 kronor, *dels ock* medgiva, att under år 1918 inflytande flottningsavgifter må användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket.

Till bestridande av kostnaden för reglering av flottleder i de norrländska länen ävensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län anvisade riksdagen under en följd av år till och med år 1907 å extra stat för påföljande år anslag å 100,000 kronor och medgav tillika, att de avgifter, som lades å flottningen, finge disponeras för enahanda ändamål.

Enligt 1906 års bokslut förefanns å ifrågavarande anslag en avsevärd behållning. Av sådan anledning åskades icke något särskilt anslag för ändamålet för år 1909, varemot riksdagen, på framställning av Kungl. Maj:t, medgav, att under år 1909 inflytande flottningsavgifter

finge användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket, ävensom att de medel, som av ifrågavarande anslag för föregående år funnes disponibla vid 1908 års slut, finge under år 1909 användas till enahanda ändamål utan begränsning till vissa län.

Liknande medgivanden lämnades av riksdagen jämväl för åren 1910—1914.

De besparade medlen blevo emellertid redan under år 1913 uttömda.

På Kungl. Maj:ts förslag har därefter riksdagen anvisat anslag till flottledsregleringar, uppgående för år 1915 till 285,000 kronor, för år 1916 till 200,000 kronor och för år 1917 till 300,000 kronor, varvid riksdagen varje gång medgivit, att härav finge under det nästföregående året förskötteras visst belopp, som av det å innevarande års stat anvisade anslaget uppgått till 120,000 kronor. Därjämte har riksdagen varje år givit Kungl. Maj:t samma bemyndigande som förut att för ändamålet använda inflytande flottsavgifter.

Riksdagen har *dels* för bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor, *dels ock* medgivit, att under år 1918 inflytande flottsavgifter må användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket.

Lantmäteriväsendet.

96:o) Under punkt 87 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till lantmäteristyrelsens reproduktionsanstalt, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna å extra stat för år 1918 ett belopp av 6,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 247, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för bestridande av utgifter vid lantmäteristyrelsens reproduktionsanstalt, att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas, å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

Då, på så sätt framgår av statsrådsprotokollet, ovisshet torde råda, huruvida ifrågavarande anstalt kan under år 1918 med egna inkomster uppehålla sin verksamhet, har riksdagen intet att erinra däremot att i likhet med vad skett för innevarande år ett extra anslag å 6,000 kronor

anvisas för ändamålet. Riksdagen har följaktligen för bestridande av utgifter vid lantmäteristyrelsens reproduktionsanstalt, att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas, å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

97:o) Under punkt 88 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till ökat arbetsbiträde hos lantmäteristyrelsen, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 19,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 240, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, anvisa dels för anställande under samma år hos lantmäteristyrelsen av en tjänsteman, benämnd byrådirektör, 6,600 kronor, varav 2,000 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, dels ock till extra tjänstemän och biträden samt vikariatsersättning hos nämnda styrelse, utöver härtill i styrelsens stat upptaget anslag, 11,700 kronor eller tillhoppa 18,300 kronor.

För egen del har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»Av förestående redogörelse framgår, att, med rättelse av lantmäteristyrelsens första beräkning av kostnaderna för sju amanuenser, styrelsens förslag till ändring i den ordinarie staten skulle medföra en kostnad av $(30,000 - 1,200 =) 28,800 + 32,800 = 61,600$ kronor $- 20,500 = 41,100$ kronor; att med likadan rättelse styrelsens förslag den 20 november 1916 till behovens tillgodoseende medelst anslag å extra stat skulle kräva en kostnad av $21,800 + 34,900 = 56,700$ kronor $- 20,500 = 36,200$ kronor, och att styrelsens förslag den 19 mars 1917 avser en kostnad av $21,750 + 32,800 = 54,550$ kronor $- 20,500 = 34,050$ kronor.

Frågan om ändring i styrelsens ordinarie stat kan nu lämnas å sido. Det har emellertid varit nödvändigt att i korthet lämna redogörelse för styrelsens förslag härutinnan, enär detta utgör grundval för framställningarna om anslag å extra stat. I de bägge förslagen, som avse anslag å extra stat, har icke någon framställning gjorts ifråga om särskilda medel till kvinnliga biträden eller en ny vaktmästare. I stället har den i anslaget till extra tjänstemän m. m. av styrelsen beräknade post till extra biträden samt biträde vid vaktmästargöromålen höjts från 5,600 kronor till 7,000 kronor eller med 1,400 kronor.

Mellan de bägge förslagen angående anslag på extra stat finnes

allenast den skillnad, att i det senare förslaget dels 50 kronor, motsvarande pensionsavgift, avdragits från den föreslagne ingenjörens arvode och dels varje av de sju amanuensernas arvoden minskats med 300 kronor. Besparingen är sålunda 2,150 kronor.

I likhet med statskontoret finner jag visserligen utredningen giva vid handen, att lantmäteristyrelsen är i behov av ökade arbetskrafter, men jag kan däremot icke finna det på ett tillräckligt övertygande sätt framgå, att denna ökning i allo bör vinnas på det av styrelsen nu föreslagna sättet, även med beaktande att ökningen endast skulle ske medelst anslag å extra stat. Ett annat förslag, som synes förtjänt att tagas under övervägande, är det av styrelsen för föreningen Sveriges förste lantmätare framlagda, åsyftande dels inrättande hos styrelsen av en tredje byrå i stället för de bägge ifrågasatta byrådirektörsbefattningarna, dels ock utvidgad befogenhet för förste lantmätarna att kontrollera lantmåteriförrättningar samt ersättning till dem för resor i dylikt ändamål, varigenom den föreslagne inspektören torde bli obehörlig. Om möjligen tillika, i överensstämmelse med den av sistnämnda styrelse uttalade meningen, lantmäteristyrelsens förslag om utsträckning av renovationsskyldigheten befunnes icke böra genomföras, skulle en väsentlig anledning till det uppgivna behovet av en för arkivet avsedd byråingenjörsbefattning bortfalla. Jag anser dessa och därmed sammanhängande frågor böra bli föremål för särskild ytterligare utredning.

Då emellertid, som sagt, jag ej kan undgå att finna ett starkt behov av ökade arbetskrafter göra sig gällande inom lantmäteristyrelsen och med hänsyn jämväl till vad styrelsen anfört rörande den sannolika ökningen i styrelsens arbetsmängd under nästkommande år, anser jag mig böra tillstyrka, att sådan ökning beredes i viss mindre omfattning samt anordnad på sådant sätt, att den icke bör kunna utgöra hinder för en ytterligare utveckling i den ena eller andra riktningen.

Av redogörelsen för tillväxten av hos styrelsen handlagda ärenden framgår, att dessa utvisa en stark ökning, vilken i förening med vad lantmäteristyrelsen i övrigt anfört synes mig ådagalägga, att styrelsens byråchefer äro i behov av lättnad i sitt arbete. För detta ändamål anser jag *en* byrådirektörsbefattning med föredragningskyldighet böra nu upptagas å extra stat. Därest en blivande utredning utvisar, att det är förmånligast att inrätta en ny byrå i styrelsen, kan denna befattning utbytas mot en byråchefs befattning. Med hänsyn till behovet av att till tjänsten erhålla en verkligt kvalificerad och dugande person samt till den av lantmäteristyrelsen anförda jämförelsen med byrådirektörer i patent- och registreringsverket anser jag avlöningen böra, såsom sty-

relsen föreslagit och varemot statskontoret icke gjort någon erinran, bestämmas till 6,600 kronor. Denna avlöning bör utgå i form av arvode, och böra, såsom statskontoret tillstyrkt, härav 2,000 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar. Vad statskontoret anfört i fråga om byrådirektörens rätt till semester samt tillämpning å honom av gällande avlöningsbestämmelser torde böra iakttagas.

Beträffande de uppgifter i fråga om föredragning och arbete i övrigt, som böra anförtros denne extra byrådirektör, lär Kungl. Maj:t efter lantmäteristyrelsens hörande böra meddela närmare föreskrifter.

Vad därefter de ifrågasatta befattningarna såsom inspektör och byråingenjör angår synas mig de omständigheter, som anförts såsom skäl för dessa tjänsters inrättande, vara i behov av närmare utredning. Jag kan därför ej nu tillstyrka, att något anslag begäres till dessa befattningar.

Styrelsens förslag, att medel måtte beredas till anställande av sju amanuenser med fast arvode i stället för nuvarande fyra, anser jag förtjänt av bifall, desto mer som den ifrågasatta ökningen i antalet tjänstemän av högre grad nu inskränkts. Under erinran att maximiarvodena åt examinerade biträden å lantmäterikontoren i länen samt åt lantmäteriauskultanter, som äro anställda vid jordregisterarbetena, utgå med 300 kronor för månad ävensom att Kungl. Maj:t i år föreslagit riksdagen att höja anslaget till lantmäteriuundervisningen, bland annat för att de vid denna anställda assistenterna måtte kunna erhålla nyssnämnda månadsavlöning, får jag tillstyrka lantmäteristyrelsens förslag, att medlen till avlöning av dessa amanuenser beräknas till sådant belopp, att medelavlöningen för år kan utgå med 3,300 kronor åt fyra och 3,000 kronor åt tre amanuenser. Härtill åtgå tillhoppa 22,200 kronor.

Den föreslagna höjningen med 1,400 kronor till 7,000 kronor av de till extra biträden och extra vaktmästare avsedda medel ger mig icke anledning till erinran.

Då antalet av de tjänstemän, för vilka vikariatsförordnande kan ifrågakomma, av mig minskats i jämförelse med lantmäteristyrelsens förslag, synes den ifrågasatta ökningen med 1,000 kronor å de för sådant ändamål avsedda medlen kunna begränsas till 400 kronor samt dessa medel alltså upptagas till 3,000 kronor.

De tre sistberörda anslagsposterna, vilka motsvara det nu å ordinarie staten upptagna anslaget till extra tjänstemän och biträden samt vikariatsersättning, skulle alltså tillhoppa utgöra 32,200 kronor. Då sagda post å den ordinarie staten uppgår till 20,500 kronor, skulle ökningen å extra stat bliva 11,700 kronor.

Jag vill framhålla, att dessa beräkningar över de särskilda behoven icke avse att vara bindande för anslaget användning, utan bör anslaget i sin helhet få disponeras för de därmed åsyftade ändamålen, med iakttagande av de särskilda föreskrifter Kungl. Maj:t må meddela.

Något anslag till förstärkning av lantmäteristyrelsens arbetskrafter redan under år 1917 anser jag mig ej kunna tillstyrka. Därest det i år skulle visa sig oundgängligt att i någon mindre utsträckning bereda styrelsen ökade tillgångar för anställande av extra tjänstemän, lärar Kungl. Maj:t kunna, liksom skedde år 1916, härtill anvisa särskilda medel.»

Jämväl riksdagen finner den åvägabragta utredningen hava ådaga-lagt, att en ökning av lantmäteristyrelsens arbetskrafter är av behovet påkallad. I likhet med departementschefen och i anslutning till vad denne härutinnan uttalat, anser riksdagen nämnda ökning kunna begränsas till de av departementschefen föreslagna befattningshavare. De av departementschefen för nämnda befattningshavare ifrågasatta arvoden synas riksdagen väl avvägda. Mot den föreslagna höjningen av de till extra biträden och extra vaktmästare ävensom av de till vikariatsersättning avsedda medel har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen har alltså å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, anvisat *dels* för anställande under samma år hos lantmäteristyrelsen av en tjänsteman, benämnd byrådirektör, 6,600 kronor, varav 2,000 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, *dels ock* till extra tjänstemän och biträden samt vikariatsersättning hos nämnda styrelse, utöver härtill i styrelsens stat upptaget anslag, 11,700 kronor eller tillhoppa 18,300 kronor.

98:o) Under punkt 89 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till provisorisk avlöningsförbättring åt vissa befattningshavare vid lantmäteristaten, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 100,000 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition, nr 275, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att under år 1917 må såsom tillskott till krigstidstillägg utgå av statsmedel till distriktslantmätare 300 kronor, till extra lantmätare 360 kronor och till lantmäteriauscultant med arvode från medel å staten för lantmäteristaten i orterna 360 kronor;

dels förklara, att för åtnjutande av sådant tillskott de angående krigstidstillägg meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efter rättelse, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare

föreskrifter, som för tillämpning av dessa bestämmelser kunna vara erforderliga;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att, i överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, för år 1917 medgiva tillskott av statsmedel jämväl åt kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, som fortfarande utöva praktisk verksamhet;

dels medgiva, att för såväl tiden från den 1 juli 1917 till årets slut som år 1918 arvoden å 600 kronor må av statsmedel utbetalas till 40 lantmäteriauskultanter, vilka icke åtnjuta arvoden från medel å staten för lantmäteristaten i orterna;

dels ock för nu angivna ändamål under titel »tillfällig avlöningsförbättring för vissa lantmätare» å extra stat för år 1918 under nionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag, högst, 100,000 kronor, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel utanordna intill 76,000 kronor.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en i anledning av ifrågavarande proposition inom riksdagen väckt motion vari hemställts, att riksdagen ville å extra stat anvisa ett anslag av 50,400 kronor till 56 stycken lantmäteriauskultanter, vilka icke åtnjuta arvoden från medel å staten för lantmäteristaten i orterna, och vilka avlagt lantmäterixamen åren 1912, 1913 och 1914, att utgå med 300 kronor i arvoden för tiden den 1 juli 1917 till årets slut samt 600 kronor i arvoden för år 1918.

Förevarande proposition avser beredande av tillfällig avlöningsförbättring åt vissa lantmätare.

Uti den föreliggande motionen yrkas, att utöver de 40 oavlönade lantmäteriauskultanter, vilka i propositionen föreslagits till erhållande av särskilda arvoden ytterligare 56 sådana auskultanter därav måtte komma i åtnjutande.

På sätt departementschefen i sitt yttrande till berörda statsrådsprotokoll påpekat, härflyta ifrågavarande lantmäteritjänstemäns inkomster huvudsakligen eller helt och hållet från arbete enligt för dem fastställd taxa. Som sådana inkomster icke grundlägga rätt till krigstidstillägg enligt av innevarande års riksdag beslutade grunder, skulle nämnda lantmätare uppenbarligen komma i en väsentligen sämre ställning än övriga statstjänare. I likhet med departementschefen anser riksdagen förty det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att nu ifrågavarande lantmäteripersonal beredes en särskild avlöningsförbättring. De av departementschefen i sådant avseende föreslagna grunder synas riksdagen väl avvägda. Vad emellertid de oavlönade lantmäteri-

auskultanterna angår, har departementschefen ansett, att för dem ifrågasatta förmåner borde begränsas till att avse allenast 40 dylika befattningshavare. Riksdagen anser emellertid att billighetsskäl tala för, att de auskultanter, som uti den föreliggande motionen ifrågasatts till erhållande av enahanda tillfälliga löneförbättring därav böra komma i åtnjutande. Riksdagen har så mycket mindre att erinra mot en sådan tillfällig reglering av de oavlönade lantmateriauskultanternas avlöningsförhållanden, som enligt vad departementschefen meddelat, densamma icke torde bliva till hinder för framtida avlöningsregleringar.

Det för arvoden till berörda 56 lantmateriauskultanter erforderliga beloppet utgör 54,400 kronor. Härav torde ett belopp av 16,800 kronor böra få utgå under år 1917.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt ifrågavarande motion *dels* medgivit, att under år 1917 må såsom tillskott till krigstidstillägg utgå av statsmedel till distriktslantmätare 300 kronor, till extra lantmätare 360 kronor och till lantmateriauskultant med arvode från medel å staten för lantmäteristaten i orterna 360 kronor, *dels* förklarar, att för åtnjutande av sådant tillskott de angående krigstidstillägg meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa bestämmelser kunna vara erforderliga, *dels* medgivit, att Kungl. Maj:t må äga att, i överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, för år 1917 medgiva tillskott av statsmedel jämväl åt kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, som fortfarande utöva praktisk verksamhet, *dels* medgivit, att för såväl tiden från den 1 juli 1917 till årets slut som år 1918 arvoden å 600 kronor må av statsmedel utbetalas till 96 lantmateriauskultanter, vilka icke åtnjuta arvoden från medel å staten för lantmäteristaten i orterna, *dels ock* för nu angivna ändamål under titel »tillfällig avlöningsförbättring för vissa lantmätare» å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, 150,400 kronor, ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må härav låta under år 1917 av tillgängliga medel utanordna intill 92,800 kronor.

99:o) Under punkt 90 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag, högst, 39,300 kronor, att användas till lantmäteriuervisningens ordnande och bedrivande under läsåret 1917—1918, med rätt

för Kungl. Maj:t att utav sagda belopp under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i ämnet gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1911—1917 ställt medel till Kungl. Maj:ts förfogande att användas till lantmäteriuundervisningens ordnande och bedrivande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av lantmäteristyrelsen den 6 november 1909 framställt, i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 8 april 1910 närmare angivet förslag. Uti detta förslag hade kostnaderna för fullständigt genomförande av den däri angivna undervisningsplanen beräknats till 36,290 kronor, men samtidigt hade påvisats, att vissa inskränkningar i undervisningen kunde äga rum under de två första läsåren. De i enlighet med dessa kostnadsberäkningar av Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål begärda anslag å extra stat, nämligen 33,300 kronor för år 1911, 34,300 kronor för år 1912 samt 36,300 kronor för vardera av åren 1913—1917, hava av riksdagen beviljats, med rätt för Kungl. Maj:t att varje gång förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp. Detta medgivande har föranletts därav, att läsåret tagit sin början året före det, för vilket anslaget anvisats.

Av den till 3,000 kronor avjämnade anslagsökningen äro enligt utredningen i ärendet 1,110 kronor avsedda för ökning av lärarnas arvoden, till följd av att undervisningstimmarnas antal ökats med 111 timmar, vilket efter ett arvode av 10 kronor per timme gör nämnda belopp. 1,850 kronor äro beräknade för höjning av assistenternas arvoden, nu 200 kronor till 300 kronor per månad eller till samma belopp, som enligt departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet för närvarande utgår till andra yngre lantmäteribiträden i motsvarande ställning.

Då de föreslagna arvodesförhöjningarna synas riksdagen skäliga, har riksdagen å extra stat för år 1918 ställt till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag, högst, 39,300 kronor, att användas till lantmäteriuundervisningens ordnande och bedrivande under läsåret 1917—1918, med rätt för Kungl. Maj:t att utav sagda belopp under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp.

100:o) Under punkt 91 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för vissa av lantmätare företagna tjänsteresor å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

På extra stat för vart och ett av åren 1910—1917 har riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t beviljat förslagsanslag å 30,000 kronor till bestridande av kostnader för vissa av lantmätare företagna tjänsteresor.

Beträffande ifrågavarande anslags belopp för år 1918 så anser riksdagen i likhet med departementschefen, att anslaget med hänsyn till att detsamma blott till en mindre del tagits i anspråk lämpligen torde kunna sättas till det av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna eller till 20,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning till bestridande av kostnader för vissa av lantmätare företagna tjänsteresor å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

101:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 92 gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för innevarande år till reparation och renovation av kartor i lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

102:o) Under punkt 93 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

I anledning av särskilda av Kungl. Maj:t i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat årligen allt sedan år 1913 anvisat medel till uppläggande av nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen med 24,000 kronor för år 1913, 18,000 kronor för år 1914, 10,000 kronor för år 1915, 15,000 kronor för år 1916 samt 20,000 kronor för år 1917 eller tillhoppa 87,000 kronor.

Riksdagen har till nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

103:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 94 därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för år 1917 till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 3,500 kronor.

104:o) Under punkt 95 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att den behållning, som kan komma att uppstå å anslag, som anvisats för anskaffande för lantmäterikontoret i Umeå av

kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, må användas för anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, dels ock för sistnämnda ändamål å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

Departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört:

»Av den av förste lantmätaren i länet förebragta utredningen synes mig framgå, att anskaffande snarast möjligt till ifrågavarande lantmäterikontor av kopior av sådana för kontorets arbeten oundgängligen erforderliga kartor och lantmäterihandlingar, vilka förstörts vid ovan omförmälda staden Karlstad övergångna brand, är av behovet påkallat. Avsaknaden därav i lantmäterikontoret måste givetvis för såväl staten som den enskilde mången gång medföra både tidsförlust och andra kännbara olägenheter. Jag anser rimligt, att kostnaden för anskaffandet av berörda kartor och handlingar i detta fall liksom i ifråga om lantmäterikontoret i Umeå helt och hållet gäldas av staten. Det för ändamålet ifråga av lantmäteristyrelsen beräknade beloppet är visserligen icke obetydligt högre än det, som enligt vad jag ovan nämnt beräknats år 1912. Då detta på sätt nämnda styrelse framhåller torde bero huvudsakligen på ökade arbetskostnader till följd av stegrade priser, finner jag någon invändning icke med fog kunna göras mot det kostnadsbelopp, vartill lantmäteristyrelsen nu kommit. Arbetets utförande såsom föreslagits under en femårsperiod torde vara välbetänkt, då det årliga anslaget därigenom skulle för de närmaste åren kunna stanna vid ett belopp av omkring 10,000 kronor. I likhet med lantmäteristyrelsen anser jag kostnaderna för skriv- och ritmaterialier böra få på sätt skett ifråga om anskaffandet av vissa kopior till lantmäterikontoret i Umeå utgå från nionde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Att begära riksdagens medgivande att för nu ifrågavarande ändamål använda eventuell behållning å anslag, som anvisats för anskaffandet av vissa kopior till sistnämnda lantmäterikontor, synes mig jämväl lämpligt.»

Samma skäl, som förelägo för beviljande på sätt under de senaste åren skett av anslag till anskaffande av vissa kopior av kartor till lantmäterikontoret i Umeå, synas riksdagen jämväl förefinnas rörande lantmäterikontoret i Karlstad. Med hänsyn härtill och då det för ändamålet ifråga av Eders Kungl. Maj:t beräknade beloppet icke ger anledning till någon riksdagens erinran, har riksdagen *dels* medgivit, att den behållning, som kan komma att uppstå å anslag, som anvisats för anskaffande för lantmäterikontoret i Umeå av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, må användas för anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, *dels ock* för

sistnämnda ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

105:o) Under punkt 96 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

För skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat anslag å extra stat med 12,000 kronor för år 1915, 18,000 kronor för år 1916 och 25,000 kronor för år 1917. Lantmäteristyrelsen, vilken, såsom departementschefen i statsrådsprotokollet omnämnt, framlagt förslag till ändringar i staten för lantmäteristaten i orterna och i sitt statförslag upptagit anslagsposter för skrivbitrådets anställande, har på grund därav ansett extra anslag för ändamålet obehövt. Då nyssnämnda förslag icke nu kunde föranleda framställning till riksdagen, vore emellertid enligt departementschefens uppfattning extra anslag fortfarande av nöden och syntes detsamma enligt vad erfarenheten visat icke böra sättas lägre än till 30,000 kronor, varvid Kungl. Maj:t fortfarande borde äga rätt att för tillfälliga behov anvisa ytterligare medel från expensanslaget.

Då riksdagen icke har något att erinra mot det föreliggande förslaget, har riksdagen för skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

106:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för innevarande år för anskaffande för lantmäterikontorens i länen räkning av kopior av kartor m. m. angående statens järnvägars jordområden å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 7,000 kronor.

107:o) Under punkt 98 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till skiften och avvitringar från 63,000 kronor med 37,000 kronor till 100,000 kronor.

Det ordinarie förslagsanslaget till skiften och avvitringar å 63,000 kronor tarvar på grund av ökade utgifter för avvitringsväsendet förhöjning för år 1918. Utgifterna från anslaget hava utgjort år 1914 67,250 kronor och år 1915 73,786 kronor. De av Kungl. Maj:t fastställda staterna för avvitringsverket hava slutat för år 1916 å 75,050 kronor och för år 1917 å 92,450 kronor. Lantmäteristyrelsen har beräknat, att behovet för avvitringsverkets del kan för år 1918 beräknas till 100,000 kronor.

Då riksdagen icke har något att erinra mot den föreslagna anslagshöjningen, får riksdagen anmäla, att riksdagen höjt förslagsanslaget till skiften och avvittningar från 63,000 kronor med 37,000 kronor till 100,000 kronor.

108:o) Under punkt 99 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

I proposition nr 166 till 1916 års riksdag framlade Kungl. Maj:t vissa förslag ifråga om avvittningen inom Sorsele, Dorotea, Vilhelmina, Stensele och Tärna socknar av Västerbottens län samt inhämtade riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till kungörelse angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark. För genomförande av dylik tilläggsavvittring skulle, såsom av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet inhämtades, krävas kostnader av statsmedel, men något belopp kunde ej då beräknas. Det syntes ej heller vara nödvändigt att för tilläggsavvittringens utförande åska anslag av 1916 års riksdag i vidare mån än att medgivande begärdes att för ändamålet använda ett av riksdagen å extra stat för år 1913 anvisat anslag å 52,000 kronor för förvärvande för renskötselns behov av vissa inom Sorsele och Dorotea socknar belägna områden.

Kungl. Maj:ts förslag i ämnet biföllos av riksdagen, som mot kungörelseförslaget framställde allenast vissa detaljerinringar, och har Kungl. Maj:t den 30 december 1916 utfärdat kungörelse angående tilläggsavvittringen.

Då det enligt vad departementschefen i statsrådsprotokollet anfört icke kunde med säkerhet påräknas, att nyssberörda av 1916 års riksdag till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel skola förslå även för 1918 års utgifter, har departementschefen ansett ett förslagsanslag härtill böra uppföras i 1918 års riksstat. Beloppet hade departementschefen, efter inhämtande av uppgifter angående sannolika behovet, funnit kunna lämpligen sättas till 30,000 kronor.

Riksdagen inser behovet av det sålunda begärda anslaget och har följaktligen för tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Rikets allmänna kartverk.

109:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad under en följd av år ägt rum till bestridande av kostnader för namngranskning för rikets allmänna kartverks behov å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

Geologiska och hydrografiska undersökningar.

110:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för år 1917 till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 40,500 kronor.

111:o) Under punkt 102 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till expenser för Sveriges geologiska undersökning å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 18,800 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må härav under år 1917 för bestridande av dylika utgifter under samma år låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna högst 5,000 kronor.

För beredande av medel till mötande av de ökade expensutgifter, som förorsakas av Sveriges geologiska undersöknings inflyttning i de nya lokalerna vid Frescati, har riksdagen å extra stat för varje av åren 1914—1917 anvisat anslag, som för vart och ett av de tre senare åren uppgått till 8,800 kronor.

Det nu föreslagna beloppet överstiger det för år 1917 beviljade med 10,000 kronor. Härav äro 5,000 kronor avsedda för täckande av brist i 1916 års expensanslag och återstående 5,000 kronor beräknade till mötande av ökade utgifter för ändamålet i fråga för år 1917.

Då behovet av de begärda medlen ådagalagts genom den i ärendet förebragta utredningen, har riksdagen till expenser för Sveriges geologiska undersökning å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 18,800 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må härav under år 1917 för bestridande av dylika utgifter under samma år låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna högst 5,000 kronor.

112:o) Under punkt 103 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den särskilda proposition angående anslag till hydrografiska undersökningar av Sveriges färskvatten m. m., som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, beräkna dels för hydrografiska byrån med observationsstationer å ordinarie stat ett belopp av 62,400 kronor, dels för fältarbeten m. m. vid hydrografiska byrån å extra stat för år 1918 ett belopp av 24,700 kronor, dels ock för hydrogeologiska specialundersökningar å extra stat för år 1918 ett belopp av 3,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 mars 1917 avlåten proposition, nr 153, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å extra stat under nionde huvudtiteln för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag, högst,

dels för hydrografiska byrån med observationsstationer 62,900 kronor;

dels ock för hydrogeologiska specialundersökningar 3,000 kronor; eller tillhopa 65,900 kronor.

Då riksdagen icke har något att erinra mot förevarande framställning, har riksdagen i likhet med vad skett för år 1917 å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag, högst, *dels* för hydrografiska byrån med observationsstationer 62,900 kronor, *dels ock* för hydrogeologiska specialundersökningar 3,000 kronor eller tillhopa 65,900 kronor.

Veterinärväsendet.

113:o) Under punkt 104 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels godkänna följande ändringar i staten för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1918, nämligen att anslagsposten till drängar och extra betjäning höjes från 6,800 kronor med 6,000 kronor till 12,800 kronor, samt att det allmänna anslaget för bränsle, belysning, renhållning m. m. höjes från 58,000 kronor med 2,000 kronor till 60,000 kronor; kommande vid bifall härtill statens slutsumma att höjas från 196,050 kronor med 8,000 kronor till 204,050 kronor; dels ock medgiva, att från och med år 1918 det belopp, varmed högskolans inkomster utöver statsanslag överskjuta 20,000 kronor, må efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för högskolans behov, dock icke för beredande av förhöjd ersättning åt sådan befattningshavare, för vilken avlöning finnes med visst belopp uppförd å högskolans stat.

Under anslagstiteln »veterinärundervisningen» finnes på grund av beslut vid 1914 års förra riksdag upptaget ett ordinarie anslag till veterinärhögskolan till belopp av 174,600 kronor. Den vid nämnda riksdag godkända staten för högskolan slutar visserligen på 196,050 kronor, men på grund av dels att en assistenttjänst, för vilken i staten upptogs en avlöning av 2,500 kronor, tillsvidare icke skulle tillsättas, dels att för fria bostäder avdrogos tillhoppa 6,950 kronor, dels ock att av högskolans stallar och smedja m. m. ansågs kunna beräknas en årlig nettoinkomst av 12,000 kronor, sattes anslaget 21,450 kronor lägre än staten.

I den del av nämnda stat, som benämnes avlöningsstat, finnes upptagen en post å 6,800 kronor till »drängar och extra betjäning».

I staten finnes även under rubriken »omkostnadsstat» upptaget ett »allmänt anslag för bränsle, belysning, renhållning m. m.» till belopp av 58,000 kronor.

Tillika har riksdagen medgivit, att det belopp, varmed högskolans inkomster utöver statsanslag överskjuta den summa av 12,000 kronor, som vid statsanslagets bestämmande avsetts för bestridande av högskolans utgifter enligt fastställd stat, må efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för högskolans behov, dock icke för beredande av ökad ersättning åt befattningshavare, för vilken avlöning finnes uppförd å högskolans stat.

Såsom framgår av statsrådsprotokollet avser ifrågavarande framställning icke något ökat anslag till veterinärhögskolan utan allenast en omflyttning av vissa utgifter från driftkostnader till anslag i staten, varigenom dessa driftkostnader beräknas minskade med motsvarande belopp, vilket i sin tur bör medföra lika stor ökning i det nettoöverskott av högskolans rörelse, som kan tagas i beräkning för utgifternas bestridande.

Av den föreslagna höjningen i den i veterinärhögskolans stat upptagna anslagspost till drängar och extra betjäning å 6,000 kronor äro 5,000 kronor beräknade till bestridande av avlöning åt den del av högskolans extra betjäning, vars anställning antiugen är av den art, att kostnaden för densammas avlönande icke lämpligen bör påföras verksamheten vid någon högskolans avdelning såsom driftkostnad, eller är av mera stadigvarande beskaffenhet samt 1,000 kronor avsedda för anställande av ett biträde i ladugården.

Det belopp av 2,000 kronor, varmed det allmänna anslaget till bränsle, belysning, renhållning m. m. föreslagits att höjas, är avsett för täckande av förlust å ladugården.

Behovet av de sålunda föreslagna förhöjningarna synes riksdagen ådagalagt genom den i ärendet förebragta utredningen, och biträder

riksdagen förty desamma. Emellertid vill riksdagen framhålla, att riksdagen vad försöksladugården beträffar i likhet med departementschefen funnit den årliga förlusten vid ladugården anmärkningsvärt stor även i betraktande av dess syfte att tjäna undervisningsändamål och därav följande kostnader och hinder av olika slag, och förväntar riksdagen, att sådana åtgärder vidtagas, att med nämnda tillskott av ladugårdens drift må uppnås ett mera tillfredsställande resultat.

I enlighet med vad nu anförts kommer den för bestridande av utgifter enligt staten beräknade del av högskolans inkomster att upptagas till ett med 8,000 kronor höjt belopp eller till 20,000 kronor.

I anledning av vad i statsrådsprotokollet anförts ifråga om bemyndigande för veterinärhögskolans styrelse att, i den mån sådant erfordras för uppehållande av verksamheten vid någon av högskolans stationära kliniker eller smedjan, utöver den extra betjäning, som är avsedd att avlönas från anslagsposten till drängar och extra betjäning, anställa tillfällig arbetshjälp och låta såsom driftkostnad bestrida utgifterna härför av inkomsterna av högskolans stallar eller smedja, anser riksdagen att sådan rätt bör tillkomma styrelsen.

Under återopande av det ovan anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* godkänt följande ändringar i staten för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1918, nämligen att anslagsposten till drängar och extra betjäning höjes från 6,800 kronor med 6,000 kronor till 12,800 kronor samt att det allmänna anslaget för bränsle, belysning, renhållning m. m. höjes från 58,000 kronor med 2,000 kronor till 60,000 kronor, varigenom statens slutsumma höjts från 196,050 kronor med 8,000 kronor till 204,050 kronor, *dels ock* medgivit, att från och med år 1918 det belopp, varmed högskolans inkomster utöver statsanslag överskjuta 20,000 kronor, må efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för högskolans behov, dock icke för beredande av förhöjd ersättning åt sådan befattningshavare, för vilken avlöning finnes med visst belopp uppförd å högskolans stat.

114:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett för innevarande år för beredande åt vardera av de nuvarande vaktmästarna vid den patologisk-anatomiska institutionen och vid den kemiska institutionen vid veterinärhögskolan av en personlig lönefyllnad av 300 kronor om året, intill dess ny löneroglering för vaktmästarna och deras vederlikar vid veterinärhögskolan beslutats samt trätt i tillämpning, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 600 kronor.

Vägunderhållet och skjutsväsendet.

115:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 106 därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för innevarande år, å extra stat för år 1918 anvisat för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar såsom förslagsanslag 25,000 kronor.

116:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för åren 1907—1917, till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

117:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 108 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för år 1917, till understöd åt svenska vägföreningen å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor.

Fattigvård.

118:o) Under punkt 109 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet, nu 350,000 kronor, med 50,000 kronor till 400,000 kronor.

Det i riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet har under senare år redan två gånger måst höjas, enär utgifterna visat sig avsevärt överstiga anslagsbeloppet. I riksstaten för år 1912 höjdes anslaget sålunda från 175,000 kronor till 260,000 kronor och från och med år 1915 har det ytterligare höjts till 350,000 kronor. Nu syntes höjning ånyo böra ske. Utgifterna från anslaget hava nämligen utgjort:

år 1912	kronor	419,286: 35
» 1913	»	456,388: 78
» 1914	»	248,600: 58
» 1915	»	434,249: 10
» 1916 till 1 november	»	300,087: 58.

Att utgifterna under år 1914 varit så betydligt lägre än de övriga åren torde enligt vad departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet meddelat huvudsakligen bero på den tid, då framställningarna från de olika länen hinna föredragas inför Kungl. Maj:t samt besluten expedieras och medlen rekvireras samt utanordnas. Dessa tider växlade ibland rätt avsevärt. Att i stort sett anspråken på anslaget ökats, framginge därav, att genomsnittsutgiften under de fyra åren 1912—1915 uppginge till 389,631 kronor 20 öre. Utgifterna under den ovan angivna tiden av år 1916 syntes icke heller tyda på någon minskning, allra helst som ofta stora utbetalningar ägde rum under årets sista månader.

Departementschefen har därför ansett en höjning betingad av nödig omsorg om att förslagsanslagen icke bibehölles vid belopp, som uppenbarligen vore i väsentlig grad för låga. I betraktande av den stegringstendens, som utmärkt detta anslag, samt de allmänt ökade kostnaderna, vilka väl måste göra sig gällande även i fråga om underhållet av fattiga, syntes departementschefen anslaget för år 1918 icke böra sättas lägre än till 400,000 kronor.

I anslutning härtill har riksdagen höjt förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet, nu 350,000 kronor med 50,000 kronor till 400,000 kronor.

119:o) Under punkt 110 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels till understöd åt svenska fattigvårdsförbundet å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 17,000 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård, dels ock för anordnande genom svenska fattigvårdsförbundet av konsulentverksamhet i fråga om mathållningen vid fattigvårdsanstalter under kristiden å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta av tillgängliga medel under år 1917 förskottsvis utanordna detta belopp.

Till understöd åt svenska fattigvårdsförbundet har riksdagen på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1909, 1910 och 1911 ett anslag av 8,000 kronor, för vardera av åren 1912 och 1913 ett belopp av 14,000 kronor samt för vart och ett av åren 1914—1917 ett anslag av 17,000 kronor. Av anslagen för de sex sistnämnda åren har ett belopp av 3,000 kronor varit avsett såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård.

I Kungl. Maj:ts förevarande framställning föreslås anvisande dels av det sedvanliga årsanslaget av 17,000 kronor dels ock såsom nytt anslag ett belopp av 2,000 kronor för anordnande genom fattigvårds-

förbundet av konsulentverksamhet ifråga om mathållningen vid fattigvårdsanstalter under kristiden.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehafat en inom riksdagen väckt motion, vari hemställts, att statsanslaget för 1918 till svenska fattigvårdsförbundet måtte höjas från det i årets statsverksproposition upptagna sammanlagda belopp 19,000 kronor till 21,400 kronor.

Då riksdagen i likhet med departementschefen finner fattigvårdsförbundets anhållan om anslag för anordnande av konsulentverksamhet ifråga om mathållningen vid fattigvårdsanstalter under kristiden synnerligen behjärtansvärd, biträder riksdagen, som icke har något att erinra mot det härför beräknade beloppet, Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna del.

Beträffande det sedvanliga anslaget till understöd åt fattigvårdsförbundet i fråga, vilket som ovan nämnts under senare år utgått med 17,000 kronor, har departementschefen tillstyrkt, att detta anslag måtte med oförändrat belopp utgå jämväl för år 1918.

I den i ämnet väckta motionen uppgives emellertid, att sedan fattigvårdsförbundets ansöknings om statsbidrag för sistnämnda år ingivits till Kungl. Maj:t, konstaterats, att något bidrag från landstingen av i motionen angivna skäl ej längre med säkerhet kunde förväntas och att det visat sig omöjligt att på sätt förlidet år skett med framgång söka skaffa de behöfliga medlen genom privat insamling. Med åberopande härav och under framhållande, att det under sådana förhållanden icke vore möjligt att med nuvarande anslag uppehålla fattigvårdsförbundets konsulentverksamhet i den hittillsvarande omfattningen, hava motionärerna anhållit om beviljande till svenska fattigvårdsförbundet för år 1918 utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit av ett i motionen till 2,400 kronor beräknat belopp.

Att fattigvårdsförbundet icke självt begärt sistnämnda högre anslag, har enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat berott därpå att förbundet utgått från att förslag till ny fattigvårdslagstiftning skulle komma att föreläggas innevarande års riksdag och att detta förslag, om det antoges, skulle komma att i stor omfattning inverka på förbundets verksamhet.

Enligt vad riksdagen har sig bekant, kommer emellertid sådant förslag icke att föreläggas innevarande års riksdag.

Med hänsyn härtill och då riksdagen i likhet med motionärerna till fullo erkänner önskvärdheten av att förbundets konsulentverksamhet, vilken i vida kretsar av landet visat sina goda verkningar, måtte kunna

fortsättas i sin hittillsvarande omfattning, men förbundets tillgångar på sätt framgår av motionen uppenbarligen icke kunna beräknas härtill lämna tillgång, finner riksdagen sig böra biträda motionärernas förslag om något ökat statsbidrag utöver det sedvanliga. Den i motionen beräknade anslagsökningen synes riksdagen skälig.

Under återopande av det ovan anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall såväl till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning som till den i ämnet väckta motionen, *dels* till understöd åt svenska fattigvårdsförbundet å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 19,400 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård, *dels ock* för anordnande genom svenska fattigvårdsförbundet av konsulentverksamhet i fråga om mathållningen vid fattigvårdsanstalter under kristiden å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta av tillgängliga medel under år 1917 förskottsvis utanordna detta belopp.

Diverse.

120:o) Under punkt 111 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg från 100,000 kronor med 40,000 kronor till 140,000 kronor.

Det under nionde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg bestämdes av 1909 års riksdag till 100,000 kronor. Under de senare åren har anslaget visat sig otillräckligt, i det att utgifterna alltmera överskridit det i staten upptagna beloppet. De hava enligt vad departementschefen meddelat utgjort:

år 1912	kronor 101,758: 31
» 1913	» 109,526: 19
» 1914	» 110,339: 35
» 1915	» 138,847: 28
» 1916 till 1 november	» 121,333: 16.

Denna stadigt fortgående stegring torde förnämligast hava sin grund i inrättandet av nya statsinstitutioner och i vidtagna lönerogleringar, varigenom rätt till ålderstillägg tillerkänts ökat antal befattningshavare. Någon anledning, på grund av vilken utgifterna skulle minskas, annat än tillfälligtvis med något mindre belopp, lär en enligt departementschefens förmenande icke förefinnas. Med hänsyn härtill syntes

anslaget böra ökas och syntes departementschefen ökningen böra ske till 140,000 kronor.

I anslutning härtill har riksdagen höjt det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg från 100,000 kronor med 40,000 kronor till 140,000 kronor.

121:o) Under punkt 112 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvidan på den proposition angående anslag till jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för år 1918 beräkna ett belopp av 20,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 333, under återopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under år 1918 till jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen använda vad som vid utgången av år 1917 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål, dels ock för berörda ändamål å extra stat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 351 anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning *dels* medgivit, att Kungl. Maj:t må under år 1918 till jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen använda vad som vid utgången av år 1917 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål, *dels ock* för sistberörda ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

122:o) Vidare har riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 113 gjorda framställning, i likhet med vad skett för år 1917, *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1917 kan kvarstå oanvänt å anslaget till insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar må under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

123:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 114 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för innevarande år, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, 29,000 kronor, att av Kungl. Maj:t användas till befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svenska lantbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen.

124:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för år 1917, *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1917 må kvarstå oanvänt å anslaget till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande uti internationella lantbruksinstitutet i Rom må under år 1918 användas för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

125:o) Under punkt 116 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till understöd åt föreningar för jordbrukskredit å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t den 16 april 1915 till riksdagen avlät proposition angående åtgärder från det allmännas sida för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen bland annat att å extra stat för år 1916 under nionde huvudtiteln bevilja ett förslagsanslag å 10,000 kronor till statsbidrag åt föreningar för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk. Detta anslag blev även av riksdagen beviljat, och för år 1917 är för samma ändamål anvisat ett anslag av 20,000 kronor.

Enligt de i förenämnda proposition föreslagna, av riksdagen jämväl godkända reglerna för dylikt statsbidrag utgår sådant *dels* för en gång till centralkassas organisationskostnader och *dels* under de första tio åren näst efter det, då godkännande givits, till såväl centralkassas som jordbrukskassas årliga förvaltningskostnader. Uti det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet fanns intagen en tabell, vari de under några år framåt behöfliga statsbidragen approximativt beräknats. Departementschefen har emellertid framhållit, att anledning finnes att antaga, att statsverkets kostnader i verkligheten skulle komma att snarare ej så obetydligt understiga än överstiga de beräknade.

För år 1918 upptager nämnda tabell ett statsbidragsbelopp av 38,000 kronor.

Med hänsyn till ovan anförda uttalande och då anslaget fortfarande bör hava förslagsanslags natur, har departementschefen ansett det fullt tillräckligt, om detsamma för år 1918 bestämdes till 30,000 kronor.

Riksdagen har i enlighet härmed till understöd åt föreningar för jordbrukskredit å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

126:o) I en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 282, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av

statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för vidtagande i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder av åtgärder för nedbringande av prisen å spannmål, kraftfoder, konstgödsel, salt fisk, ved, brännrotv och potatis samt för bestridande av vissa kostnader för brödsädsregleringen och till oförutsedda utgifter i prisreglerande syfte å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 22,400,000 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må därav under innevarande år låta av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 263 anmält har riksdagen i anledning av förevarande framställning för vidtagande i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder av åtgärder för nedbringande av prisen å spannmål, kraftfoder, konstgödsel, salt fisk, ved, brännrotv och potatis samt för bestridande av vissa kostnader för brödsädsregleringen och till oförutsedda utgifter i prisreglerande syfte å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 22,400,000 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må därav under innevarande år låta av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

127:o) I en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 283, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för jordbruksdepartementet i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder å extra stat för år 1918 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, å tolv miljoner kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må därav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse, nr 268, anmält har riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och en i ämnet väckt motion för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för jordbruksdepartementet i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag å tolv miljoner kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t må därav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

128:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 117 föreslagit riksdagen, att, till täckande av åtskilliga av statskontoret förskottsvis be-

stridda utgifter, anvisa å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 200,543 kronor.

Riksdagen har till täckande av vissa av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter anvisat å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 200,543 kronor.

129:o) Under punkt 118 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. från 100,000 kronor med 50,000 kronor till 150,000.

Även det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. har befunnits vara för lågt beräknat, ehuru det så nyligen som vid 1915 års riksdag höjdes till sitt nuvarande belopp av 100,000 kronor. Utgifterna hava nämligen utgjort

år 1913	kronor 137,223: 60
» 1914	» 150,549: 82
» 1915	» 159,342: 66
» 1916 till den 1 november.....	» 135,019: 22.

Visserligen torde enligt vad departementschefen anført de senaste årens starka ökning delvis kunna tillskrivas de starkt uppdrivna prisen å såväl skrivmaterialier, särskilt papper, som bränsle, men då det vore ganska ovisst, i vad mån en stadig nedgång i dessa pris vore att påräkna, och då utgiftsökningen påtagligen hade även andra, mera normala anledningar, såsom ökning i ämbetsverkens och andra statsinstitutioners verksamhet samt utvidgning av lokaler m. m., har departementschefen ansett försiktigheten bjuda, att anslaget nu höjes till 150,000 kronor.

I anslutning härtill har riksdagen höjt förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. från 100,000 kronor med 50,000 kronor till 150,000 kronor.

130:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för år 1917, till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 13 januari 1917 angivna grunder av extra lönetillägg för innevarande år ått en del tjänstemän och betjante vid under jordbruksdepartementet lydande verk och stater å extra stat för år 1918 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 2,000 kronor.

131:o) Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 179 anmält har riksdagen för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och

krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med i skrivelsen angivna grunder bland annat å extra stat för år 1918 under nionde huvudtiteln anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 410,000 kronor.

132:o) Under punkt 120 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å ordinarie stat beräkna ett belopp av 2,950 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 16 mars 1917 avlåten proposition nr 129 gjort framställning i ämnet.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse nr 238 anmält har denna framställning icke av riksdagen bifallits.

133:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år äro uppförda under nionde huvudtiteln, har Eders Kungl. Maj:t icke föreslagit annan förändring, än att för jämnande av huvudtitelns slutsumma föreslagits en höjning å det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader från dess nuvarande belopp 32,220 kronor med 39 kronor till 32,259 kronor.

Riksdagen får härigenom för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att samtliga ordinarie anslag under nionde huvudtiteln, som här ovan icke blivit särskilt omförmälda, för år 1918 fastställts till samma belopp som uti innevarande års riksstat, dock att i förslagsanslaget till tryckningskostnader gjorts den jämkning, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma är erforderlig.

Stockholm den 14 juni 1917.

Med undersätlig vördnad.

**Tabell över anslagen under riksstatens nionde huvudtitel.
Jordbruksdepartementet.**

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
A. Departementet.					
1	Departementschefen			17,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli Säger för departementet			115,500	
				132,500	
B. Lantbruksstyrelsen.					
1	Lantbruksstyrelsen			79,900	
2	Ingenjörbiträden hos lantbruksstyrelsen, <i>förslags- anslag</i> , högst				15,000
3	Extra tjänsteman hos lantbruksstyrelsen, <i>förslags- anslag</i> , högst				4,500
4	Extra biträden hos lantbruksstyrelsen m. m., <i>för- slagsanslag</i> , högst				13,675
Säger för lantbruksstyrelsen				79,900	33,175
C. Lanthushållningen.					
1	Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lant- mannanäringar			417,450	
2	Riksstambok över svartbrokig låglandsras, <i>reserva- tionsanslag</i>				10,000
3	Lantbruksingenjörer och deras biträden			101,900	
Undervisningsanstalter:					
Undervisningsanstalter för jordbruk och lant- mannanäringar:					
<i>Bestämt anslag:</i>					
4 a	Lantbruksinstitutet m. m.	395,700			
<i>Förslagsanslag:</i>					
4 b	Understöd åt lantman- skolor	200,000			
4 c	Understöd åt lanthushålls- skolor	60,000			
4 d	Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervis- ningsanstalter	100,000	360,000		
		755,700			
5	Bränsle m. m. vid lantbruksinstitutet vid Ultuna, <i>förslagsanslag</i> , högst			3,700	
6	Bränsle m. m. vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, <i>förslagsanslag</i> , högst			7,550	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
7	Täckande av brist å lantbruksinstitutets vid Ul- tuna expensanslag, <i>förslagsanslag</i> , högst ...		3,000		
8	Täckande av brist å lantbruks- och mejeriinsti- tutets vid Alnarp expensanslag, <i>förslagsan- slag</i> , högst		8,500		
9	Undervisningsmateriel för lantbruks- och mejeri- institutet vid Alnarp, <i>reservationsanslag</i> ...		3,000		
10	Hovbeslagsskolan vid Alnarp, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,000		
11	Tillfällig löneförbättring åt lärare vid lant- mannaskolor, <i>förslagsanslag</i>		57,000		
12	Utbildningskurser för kontrollassistenter, <i>reserva- tionsanslag</i>		14,800		
13	Utbildningskurser för ladugårdsförmän m. fl., <i>reservationsanslag</i>		16,300		
14	Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,000		
15	Bidrag till anställande av jordbrukskonsulenter, <i>reservationsanslag</i>		80,000		
16	Bidrag till anställande av vandringsrättare, <i>re- servationsanslag</i>		42,000		
17	Utbildande av en stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning, m. m., <i>förslagsanslag</i> högst		1,500		
18	Statsbidrag åt Fredrika Bremerförbundets lant- hushållningsskola vid Rimforsa för utbildande av lärarinnor, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,000		
19	Statsbidrag åt lackskolan för huslig ekonomi i Uppsala för utbildning av lärarinnor i lant- hushållning å skolans lantgård Brogård, <i>för- slagsanslag</i> , högst		5,500	755,700	264,850
	Hästaveln:				
20 a	Hästavelns förbättrande: <i>Reservationsanslag</i> 369,400 <i>Förslagsanslag</i> :				
20 b	Friheter 1,070	370,470			
21	Extra personal vid Flyinge hingstdepå, <i>förslags- anslag</i> , högst		4,630		
22	Åtgärder för inhemska häststammar, <i>reserva- tionsanslag</i>		20,000		
23	Stamboksföring rörande hästar, <i>reservationsan- slag</i>		8,000	370,470	32,630
	Boskapsskötsel m. m.:				
24	Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, <i>förslagsanslag</i>	50,000			
25	Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur, <i>för- slagsanslag</i> , högst		1,000		
26	Avelscentra för nötboskap, <i>reservationsanslag</i>		12,000		
27	Främjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,000		
28	Förekommande och hämmande av tuberkelsjuk- domar hos nötkreaturen, <i>reservationsanslag</i>		90,000		

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
29	Höjande av landets svinavel, <i>reservationsanslag</i>	65,000		
30	Befrämjande av färskötseln, <i>reservationsanslag</i>	35,000		
31	Fjäderfäavelns befrämjande, <i>reservationsanslag</i>	20,000		
32	Biskötselns befrämjande, <i>reservationsanslag</i> ..	6,000	50,000	234,000
33	Maskin- och redskapsprovninganstalterna vid Ul- tuna och Alnarp m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst			23,500
34	Pris till uppfinnare av lantbruksmaskiner, <i>reser- vationsanslag</i>			50,000
	Kemiska stationer m. m.:			
35	Bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov, <i>för- slagsanslag</i> , högst	48,000		
36	Bidrag till underhåll av kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län, <i>förslags- anslag</i> , högst	15,000		63,000
37	Svenska mosskulturföreningen, <i>förslagsanslag</i> , högst			50,000
	Befrämjande av fröodlingen:			
38	Understöd åt frökontrollanstalter, <i>förslagsan- slag</i> , högst	10,000		
39	Bidrag till befordrande av inhemsk fröodling, <i>reservationsanslag</i>	15,000		
40	Statskonsulent i fröodling m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	7,000		
41	Sveriges utsädesförening, <i>förslagsanslag</i> , högst	93,000		125,000
	Mindre jordbruket:			
42	Höjande av det mindre jordbruket, <i>reserva- tionsanslag</i>	210,000		
43	Statskonsulent för det mindre jordbruket m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	7,000		
44	Främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk, <i>förslagsanslag</i>	15,000		232,000
45	Statsbidrag till fortgående smörprovningar m. m., <i>reservationsanslag</i>			16,000
46	Potatistorkerier, <i>förslagsanslag</i> , högst			750,000
	Vattenavtappningar m. m.:			
47	Norrländska avdikningsanslaget, <i>reservations- anslag</i>	1,900,000		
48	Allmänna avdikningsanslaget, <i>reservations- anslag</i>	400,000		2,300,000
	Torvtillgångarnas tillgodogörande:			
49	Åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande, <i>reservationsanslag</i>	50,000		
50	Utdikning av staten tillhöriga bränn-torvmossar, <i>reservationsanslag</i>	100,000		
51	Torvingenjörer och torvassistent m. m., <i>för- slagsanslag</i> , högst	40,550		
52	Upprätthållande av en torvskola, m. m., <i>förslags- anslag</i> , högst	9,500		
53	Undersökning av staten tillhöriga mossar, <i>reservationsanslag</i>	9,500		

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
54				
		60,000		269,550
			25,000	
55				
56				3,500
57				
				600,000
58				
				190,000
59				4,000,000
60				
				15,000
61				
				100,000
	Säger för lantushållningen		1,720,520	9,329,030
	D. Fiskeriväsendet.			
1			121,000	
2				1,550
3				22,000
4		34,100		
5		56,000		
6		5,200		95,300
7				16,750
8				810,000
9				80,000
	Säger för fiskeriväsendet		121,000	1,025,600
	E. Skogsväsendet.			
1	193,700			
2		3,700		
3		16,200		
4		4,000		

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
5				
6		1,200		
7		6,200		
8		19,000		
9	110,000			
10		35,200		
11		13,700		
12	200,000			
13	130,000			
14		140,000		
15		98,000		
16		90,000		
17		67,500	633,700	494,700
				300,000
			633,700	794,700
F. Lantmäteriväsendet.				
Lantmäteristaten:				
1	536,400			
2		6,000		
3		18,300		
4		150,400		
5		39,300		
6		20,000		
7		15,000		
8		15,000		
9		3,500		
10		10,000		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
11	Skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen, <i>reservationsanslag</i>		30,000		
13	Kopior av kartor m. m. angående statens järnvägars jordområden, <i>reservationsanslag</i>		7,000	536,400	314,500
18	Skiften och avvitringar, <i>förslagsanslag</i>			100,000	
14	Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark, <i>förslagsanslag</i>				30,000
15	Utflyttningshjälp efter skiften, <i>förslagsanslag</i>			50,000	
	Säger för lantmäteriväsendet			686,400	344,500
G. Rikets allmänna kartverk.					
Rikets allmänna kartverk:					
<i>Bestämt anslag:</i>					
1 a	Avlöningar	167,920			
<i>Förslagsanslag:</i>					
1 b	Ålderstillägg	28,580			
<i>Reservationsanslag:</i>					
1 c	Kartarbeten m. m.	144,300		340,800	
2	Namngranskning för rikets allmänna kartverks behov, <i>förslagsanslag</i> , högst				3,000
	Säger för rikets allmänna kartverk			340,800	3,000
H. Geologiska och hydrografiska undersökningar.					
Sveriges geologiska undersökning:					
1	Sveriges geologiska undersökning	101,530			
2	Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>		40,500		
3	Expenser för Sveriges geologiska undersökning, <i>förslagsanslag</i> , högst		18,800	101,530	59,300
Hydrografiska undersökningar:					
4	Hydrografiska byrån m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				65,900
	Säger för geolog. o. hydrografiska undersökningar			101,530	125,200
I. Veterinärväsendet.					
Veterinärundervisningsanstalter:					
1	Veterinärundervisningen			179,000	
3	Personlig lönefyllnad till två vaktmästare vid veterinärhögskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst				600
8	Statens veterinärbakteriologiska anstalt			42,700	
Veterinärstaten:					
<i>Bestämt anslag:</i>					
4 a	Länsveterinärer och veterinärstipendiater	86,500			
<i>Förslagsanslag:</i>					
4 b	Distriktsveterinärers avlöande	146,000		232,500	
	Säger för veterinärväsendet			454,200	600

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
J. Vägunderhållet och skjutsväsendet.					
Vägunderhållet:					
1	Bidrag till vägunderhållet på landet, <i>förslagsanslag</i>	1,350,000			
2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, <i>förslagsanslag</i>		25,000		
3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>		150,000		
4	Svenska vägföreningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,000	1,350,000	180,000
Färjor och färjkarlar:					
5 a	<i>Bestämt anslag</i>	354			
<i>Förslagsanslag:</i>					
5 b	Friheter	25		379	
6	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>			300,000	
Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet				1,650,379	180,000
K. Fattigvård.					
1	Fattigvården i Stockholm och landsorten			9,564	
2	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>			400,000	
3	Svenska fattigvårdsförbundet, <i>förslagsanslag</i> , högst				21,400
Säger för fattigvård				409,564	21,400
L. Diverse.					
1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			140,000	
2	Odlingshjälp åt krononybyggare, <i>förslagsanslag</i>			4,500	
3	Odlingshjälp till innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen, <i>förslagsanslag</i>			20,000	
4	Belöningar för rovdjurs dödande, <i>förslagsanslag</i>			38,000	
5	Ersättning till hushållningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			2,100,000	
6	Jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen, <i>reservationsanslag</i>				12,000
7	Insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar, <i>reservationsanslag</i>				25,000
8	Befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svenska lantbruket m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				29,000
9	Internationella lantbruksinstitutet i Rom, <i>reservationsanslag</i>				2,000
10	Understöd åt föreningar för jordbrukskredit, <i>förslagsanslag</i>				30,000
11	Åtgärder i prisreglerande syfte, <i>förslagsanslag</i>				22,400,000

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
12 Beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor, <i>förslagsanslag</i>				12,000,000
13 Täckande av vissa förskott, <i>förslagsanslag</i> , högst				200,543
14 Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			150,000	
15 Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>för- slagsanslag</i>			150,000	
16 Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			10,000	
17 Extra lönetillägg för år 1917, <i>förslagsanslag</i>				2,000
18 Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1917, <i>förslagsanslag</i>				410,000
19 Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			32,259	
Säger för diverse			2,644,759	35,110,543
Summa			8,975,252	46,967,748